

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ
КАФЕДРА БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ

О. В. ДЗЮБЛЮК, Я. І. ЧАЙКОВСЬКИЙ

**МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ І
НАПИСАННЯ
ВИПУСКНИХ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ
РОБІТ**

***методичні вказівки для
здобувачів вищої освіти
другого магістерського рівня
з банківської справи***

Тернопіль
2020

УДК 167/168(075.8)

Д-43

Дзюблюк О. В., Чайковський Я. І.

Методологія наукових досліджень і написання випускних кваліфікаційних робіт : методичні вказівки для здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня з банківської справи. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 114 с.

Автори:

Дзюблюк Олександр Валерійович,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківського бізнесу

Чайковський Ярослав Іванович,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри банківського бізнесу

Рецензенти:

Іващук Ольга Олегівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету

Баліцький Руслан Йосипович,

керуючий Тернопільським відокремленим безбалансовим відділенням № 10019/02 філії «Тернопільське обласне управління АТ «Ощадбанк»

У методичних вказівках розглядаються питання науково-дослідної роботи студентів. Окремі розділи присвячено огляду методології, методики і методів наукового дослідження. Особлива увага приділена загальній характеристиці, структурі і вимогам до змісту випускних кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти другого магістерського рівня. Методичні вказівки включають послідовність виконання та вимоги до оформлення випускних кваліфікаційних робіт. До методичних вказівок додається порядок захисту, керівництво та рецензування випускних кваліфікаційних робіт. Методичні вказівки містять список приклади оформлення списку використаних джерел і додатки, необхідні для написання та оформлення випускних кваліфікаційних робіт.

Затверджено

*на засіданні кафедри банківського бізнесу,
протокол № 2 від 13 жовтня 2020 р.*

Схвалено

*групою забезпечення спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Тернопільського національного економічного університету,
протокол № 1 від 18 серпня 2020 р.*

Схвалено

*Вченою радою факультету фінансів та обліку
Західноукраїнського національного університету,
протокол № 1 від 29 вересня 2020 р.*

© Дзюблюк О. В., Чайковський Я. І., 2020

© ТНЕУ, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	9
1.1. Методологія дослідження.....	9
1.2. Методика і методи дослідження.....	10
1.3. Методи емпіричного дослідження.....	10
1.4. Методи, що застосовуються на емпіричному й теоретичному рівнях досліджень.....	11
1.5. Методи, що застосовуються на теоретичному рівні досліджень.....	12
РОЗДІЛ 2. СУТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	14
2.1. Суть випускних кваліфікаційних робіт.....	14
2.2. Мета і завдання випускної кваліфікаційної роботи.....	15
2.3. Вимоги до змісту випускних кваліфікаційних робіт.....	17
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	18
3.1. Структура випускної кваліфікаційної роботи.....	18
3.2. Титульний аркуш випускної кваліфікаційної роботи.....	18
3.3. Резюме та анотація на випускну кваліфікаційну роботу.....	19
3.4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи.....	19
3.5. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....	19
3.6. Вступ випускної кваліфікаційної роботи.....	20
3.7. Основна частина випускної кваліфікаційної роботи.....	20
3.8. Висновки.....	24
3.9. Список використаних джерел.....	24
3.10. Додатки.....	26
РОЗДІЛ 4. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	27
4.1. Вибір і затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи.....	27
4.2. З'ясування об'єкта і предмета, визначення мети і завдань дослідження.....	30
4.3. Вивчення і відбір літератури та інформаційного матеріалу з теми.....	33
4.4. Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет.....	37
4.5. Опрацювання інформаційних джерел.....	38
4.6. Робота над планом наукового дослідження.....	40
4.7. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи.....	41
4.8. Робота над основним текстом випускної кваліфікаційної	

роботи.....	44
4.9 Написання вступу.....	45
РОЗДІЛ 5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ.....	52
5.1. Загальні вимоги.....	52
5.2. Нумерація сторінок та оформлення ілюстрацій, таблиць, формул.....	53
5.3. Оформлення текстового матеріалу.....	55
5.4. Правила подання ілюстрацій.....	56
5.5. Правила побудови таблиць.....	62
5.6. Подання переліків.....	66
5.7. Примітки.....	67
5.8. Виноски.....	68
5.9. Оформлення рівнянь та формул.....	68
5.10. Оформлення цитат і посилань.....	70
5.11. Оформлення додатків.....	71
РОЗДІЛ 6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	73
6.1. Попередній захист кваліфікаційної роботи.....	73
6.2. Захист випускної кваліфікаційної роботи.....	75
6.3. Оцінювання випускної кваліфікаційної роботи.....	76
РОЗДІЛ 7. КЕРІВНИЦТВО ВИПУСКНОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ ТА ЇХ РЕЦЕНЗУВАННЯ.....	80
7.1. Обов'язки керівника випускної кваліфікаційної роботи.....	80
7.2. Порядок рецензування випускних кваліфікаційних робіт.....	80
РОЗДІЛ 8. ДОДАТКИ.....	82
Додаток А. Приклад оформлення титульного аркуша випускної кваліфікаційної роботи.....	82
Додаток Б. Приклад оформлення завдання на випускну кваліфікаційну роботу.....	83
Додаток В. Приклад оформлення зовнішньої рецензії на випускну кваліфікаційну роботу.....	85
Додаток Д. Приклад оформлення відгуку наукового керівника на випускну кваліфікаційну роботу.....	86
Додаток Е. Приклад оформлення резюме на випускну кваліфікаційну роботу.....	87
Додаток Ж. Приклад оформлення анотації на випускну	88

кваліфікаційну роботу.....	
Додаток И. Приклад оформлення змісту випускної кваліфікаційної роботи.....	89
Додаток К. Приклад оформлення переліку умовних позначень.....	90
Додаток Л. Приклад написання вступу випускної кваліфікаційної роботи.....	91
Додаток М. Приклад написання висновків випускної кваліфікаційної роботи.....	94
Додаток Н. Декларація доброчесності.....	96
Додаток П. Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до Національного стандарту України ДСТУ8302:2015.....	97
Додаток Р. Приклад оформлення заяви.....	100
Додаток С. Основні технічні вимоги (показники) до оформлення випускних кваліфікаційних робіт (ВКР).....	101
Додаток Т. Таблиця українсько-англійської транслітерації.....	103
Додаток У. Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції зв'язку між реченнями.....	104
Додаток Ф. Приклад оформлення титульного аркуша частини 2 «Додатки» випускної кваліфікаційної роботи.....	107
Додаток Х. Приклад написання виступу для захисту випускної кваліфікаційної роботи.....	108

РОЗДІЛ 9. ГРАФІК НАПИСАННЯ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ СТУДЕНТАМИ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ», МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА».....	112
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113

ВСТУП

Підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на таких рівнях вищої освіти [7]:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень;
- науковий рівень.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності Національної рамки кваліфікацій.

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти [7]:

- 1) молодший бакалавр;
- 2) бакалавр;
- 3) магістр;
- 4) доктор філософії/доктор мистецтва;
- 5) доктор наук.

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра або молодшого спеціаліста визначається закладом вищої освіти.

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра

обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків [7].

Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра.

Атестація осіб, які здобувають ступінь молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра, здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань, відповідно до положення про екзаменаційну комісію, затвердженого вченою радою закладу вищої освіти (наукової установи).

Бакалавр і магістр повинні мати широку ерудицію, фундаментальну наукову базу, володіти методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації, бути спроможним до ефективної науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності.

Завершальним етапом навчання й одним з основних видів атестації у Західноукраїнському національному університеті є виконання і захист випускної кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня [3, с. 4].

Головною формою кінцевого контролю знань студентів є підготовка і написання випускної кваліфікаційної роботи для здобуття ступенів вищої освіти «магістр». Від уміння грамотно застосовувати здобуті у процесі навчання знання для підготовки, написання і оформлення випускних кваліфікаційних робіт залежить успішність їх захисту для здобуття відповідного фаху.

Порядок підготовки, написання, оформлення та захисту випускних кваліфікаційних робіт регламентується такими документами [3, с. 5]:

- вимоги Закону України «Про вищу освіту» (із відповідними змінами) [7];

- Вимоги до оформлення дисертації [8];

- вимоги щодо оформлення звітів у сфері науки та техніки, які затверджені Державним стандартом України ДСТУ3008-95 «Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»;

- чинні стандарти з інформаційної, бібліотечної та видавничої справи;

- чинні вимоги до оформлення бібліографічного опису використаних джерел;

- Загальні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів / за ред. доц. М. І. Шинкарика. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 60 с. [3];

- інші нормативні документи, видані Міністерством освіти і науки України і Тернопільським національним економічним університетом.

Загальні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів за редакцією доцента

М. І. Шинкарика призначені для встановлення єдиних уніфікованих вимог до профільних кваліфікаційних бакалаврських і магістерських робіт. Вони визначають загальні вимоги підготовки та публічного захисту випускних кваліфікаційних робіт у Західноукраїнському національному університеті. На основі цих загальних рекомендацій кафедрою банківського бізнесу факультету фінансів та обліку, враховуючи специфіку спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» і освітньо-професійною програмою «Банківська справа», конкретизовано критерії оцінювання й особливості підготовки випускових кваліфікаційних робіт, уточнено та деталізовано відповідні нормативні вимоги, розроблено власні науково-методичні рекомендації [3, с. 4-5].

Завданням даних методичних вказівок є сприяння студентам у підготовці випускних кваліфікаційних робіт, що є завершальним етапом отримання ступенів вищої освіти «магістр» зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньо-професійної програми «Банківська справа».

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1. Методологія дослідження

Основою наукової роботи, пов'язаної із підготовкою і написанням магістерських робіт є вибір відповідної методології та методів дослідження, які дозволяють у найбільш повній мірі отримувати, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для якісного виконання випускних кваліфікаційних робіт.

Накопичення наукових фактів у процесі дослідження – це творчий процес, в основі якого завжди лежить задум ученого, його **ідея**.

У філософському визначенні **ідея** – це продукт людського мислення, форма відображення дійсності. Ідея відрізняється від інших форм мислення тим, що в ній не тільки відображається об'єкт вивчення, а й міститься усвідомлення мети, перспективи пізнання і практичного перетворення дійсності.

Ідеї народжуються з практики, спостережень навколишнього світу і потреб життя. В основі ідей лежать реальні факти і події. Життя висуває конкретні завдання, однак часто не відразу знаходяться продуктивні ідеї для їх вирішення. У такому разі на допомогу приходять здатність дослідника проаналізувати ідеї, погляди попередників, запропонувати новий, зовсім незвичний аспект розгляду завдання.

Нова ідея – не просто зміна уявлень про об'єкт дослідження – це якісний стрибок думки за межі сприйнятих почуттями даних і, здавалося б, перевірених рішень. Нові ідеї можуть виникати під впливом парадоксальних ситуацій, коли виявляється незначний, неочікуваний результат, який надто розходиться із загальноприйнятими положеннями науки – **парадигмами**. Отримання нових знань відбувається за схемою: парадигма – парадокс – нова парадигма. Розвиток науки – це зміна парадигм, методів, стереотипів мислення. Перехід від однієї парадигми до іншої не піддається логічному опису, бо кожна з них відкидає попередню і несе принципово новий результат дослідження, який не можна логічно вивести з відомих теорій. Особливу роль тут відіграють інтуїтивні механізми наукового пошуку, які не ґрунтуються на формальній логіці.

Процес пізнання, як основа будь-якого наукового дослідження, є складним і вимагає концептуального підходу на основі певної методології.

Методологія походить від грецьких слів *methodos* – метод, спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя і *logos* – наука, знання, вчення. Отже, це вчення про правила мислення при створенні теорії науки.

Питання методології досить складне. У різних літературних джерелах поняття методології тлумачиться по-різному. Зарубіжні науковці не розмежовують поняття методології і методів дослідження. У вітчизняній науковій літературі **методологію** розглядають як вчення про наукові методи пізнання або як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів,

приймів дослідження. Найчастіше методологію тлумачать як теорію методів дослідження, створення концепцій, як систему знань про теорію науки або систему методів дослідження. **Методологія** – це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища [9, с. 56].

1.2. Методика і методи дослідження

Вирішення будь-якої наукової проблеми при написанні випускних кваліфікаційних робіт вимагає певної методики дослідження. **Методика** – це вчення про особливості застосування окремого методу чи системи методів. Йдеться про сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним (практичним) матеріалом. Отже **методика** – це та система правил використання методів, прийомів і техніки дослідження, яка необхідна для якісної підготовки магістерських робіт.

Стратегічні методологічні положення і принципи знаходять своє тактичне втілення в методах дослідження.

Метод – сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання, вирішення якого передбачає розкриття теми магістерської роботи. Формуючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод виступає як вихідний пункт та умова майбутніх досліджень.

У науковому дослідженні виділяють два рівні:

- 1) емпіричний, на якому відбувається процес накопичення фактів;
- 2) теоретичний – досягнення синтезу знань (у формі наукової теорії).

Методи наукового пізнання, які використовуються при підготовці магістерських робіт, поділяють на три групи:

- методи емпіричного дослідження;
- методи, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження;
- методи або методологія, що використовуються на теоретичному рівні дослідження.

1.3. Методи емпіричного дослідження

Важливу роль у процесі написання випускних кваліфікаційних робіт відіграють методи, що спрямовані на дослідження реальних процесів господарського життя суспільства, тобто емпіричний рівень.

До методів, що застосовують на емпіричному рівні досліджень, відносять:

- спостереження;
- порівняння;
- вимірювання;

- експеримент.

Спостереження – систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Дає змогу отримати первинну інформацію про об'єкт дослідження у вигляді сукупності емпіричних тверджень. Якщо йдеться, приміром, про економічну систему, то даний метод виражає потреби дослідника визначити зміст, роль та особливості функціонування тих чи інших суб'єктів ринку, зокрема банківських установ.

Порівняння – це процес встановлення подібності або відмінності предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам. У випадку із банківською системою може йтися про порівняння, приміром, тенденцій розвитку і основних видів послуг у вітчизняних та зарубіжних банківських установ.

Вимірювання – це процедура визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру. У дослідженні економічних процесів такою одиницею виміру є головним чином грошова одиниця, яка дозволяє оцінити кількісні параметри розвитку тих чи інших суб'єктів ринку. Наприклад, для банків важливими параметрами є величина капіталу, депозитів, кредитного портфеля.

Експеримент – це такий метод вивчення об'єкта, який пов'язаний з активним і цілеспрямованим втручанням дослідника в природні умови існування предметів і явищ або створенням штучних умов, необхідних для виявлення його відповідної властивості. У випадку із дослідженням економіки прикладом застосування цього методу можуть слугувати обґрунтовані у магістерських роботах економіко-математичні моделі організації певних аспектів діяльності банків, спрямовані на їх оптимізацію.

1.4. Методи, що застосовуються на емпіричному й теоретичному рівнях досліджень

До методів, що застосовують як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях досліджень, відносять:

- абстрагування;
- аналіз і синтез;
- індукцію та дедукцію;
- моделювання та ін.

Абстрагування – це уявний відхід від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і в одночасному виділенні, фіксуванні однієї чи кількох найважливіших рис, які особливо цікавлять дослідника. Наприклад, визначення основних функцій, які виконують банки як головні фінансові посередники в економіці.

Аналіз – це метод пізнання, який дає змогу поділити предмет на частини. Якщо йдеться про оцінку кредитоспроможності позичальника, то аналіз є тим

методом пізнання, який дозволяє на основі різних параметрів діяльності клієнта банку прийняти правильне рішення про доцільність видачі кредиту.

Синтез, навпаки, є наслідком з'єднання окремих частин чи рис предмета в єдине ціле. Наприклад, окремі складові кредитного процесу утворюють єдину, цілісну кредитну політику банку.

Індукція – перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок стосовно класу в цілому. Наприклад, розуміння змісту діяльності банку і його ролі в економіці дозволяє оцінити особливості і роль усієї банківської системи країни.

Дедукція, навпаки, – це така розумова конструкція, в якій висновок щодо якогось елемента множини робиться на підставі знання загальних властивостей всієї множини. Наприклад, на основі оцінки сучасного стану кредитної діяльності банківських установ країни робляться висновки щодо удосконалення кредитної політики банку.

Моделювання – метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів природи. Під моделями розуміють системи, що змінюють об'єкт пізнання і служать джерелом інформації стосовно нього. Моделі поділяються на матеріальні та ідеальні. До ідеальних моделей відносять рисунки, схеми, економіко-математичні та статистичні моделі.

1.5. Методи, що застосовуються на теоретичному рівні досліджень

До методів теоретичного дослідження, котрі можуть використовуватись у магістерських роботах, слід віднести:

- історичний;
- термінологічний;
- функціональний;
- системний;
- моделювання;
- сходження від абстрактного до конкретного;
- ідеалізація;
- формалізація;
- аксіоматичний.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей. Наприклад, історія походження грошей дозволяє дослідити розвиток різних форм грошей і їх сутність.

Термінологічний принцип передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження. Наприклад, вивчення історії

походження терміну «банк» визначає зміст цього поняття, виходячи з умов діяльності стародавніх банкірів.

Системний підхід полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. Зокрема вивчення особливостей розвитку і умов діяльності банківської системи як єдиного цілого дозволяє зробити правильні висновки про вплив окремих банків на економіку.

За допомогою **моделювання** вивчаються ті процеси і явища, що не піддаються безпосередньому вивченню. Метод моделювання зарекомендував себе як ефективний засіб виявлення суттєвих ознак явищ та процесів за допомогою моделі (концептуальної, вербальної, математичної, графічної, фізичної тощо). Наприклад, **графічні методи** – графи, схеми, діаграми, картографи та ін. дають змогу отримати синтезоване уявлення про досліджуваний об'єкт і водночас наочно показати його складові, їхню питому вагу, причинно-наслідкові зв'язки, інтенсивність розподілу компонентів у заданому об'ємі. Ці методи тісно пов'язані з комп'ютерними технологіями і дають точне уявлення про тенденції розвитку того чи іншого суб'єкта ринку, дозволяючи оцінити кількісні параметри його діяльності – наприклад, обсяги основних видів активних і пасивних операцій банку.

Сходження від абстрактного до конкретного – це загальна форма руху наукового пізнання, закон відображення дійсності і мислення. Згідно з цим методом мислення бере свій початок від конкретного в дійсності до абстрактного в мисленні і від нього – до конкретного в мисленні. Так, розуміння суті і функцій тих чи інших економічних категорій, наприклад, грошей і кредиту, дозволяє визначити конкретні форми їхнього впливу на перебіг економічних процесів.

Метод **ідеалізації** – конструювання подумки об'єктів, яких немає в дійсності. Даний метод корисний при обґрунтуванні певних нових способів взаємодії суб'єктів ринку, наприклад, нових видів банківських послуг для клієнтів.

Формалізація – метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури в знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад мовою математики. Йдеться про математичні способи вираження – у вигляді формул – тих чи інших економічних процесів.

Аксіоматичний метод – метод побудови наукової теорії, за якою деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил. Наприклад, такі базові принципи організації кредитних відносин як повернення, терміновість, платність, по суті на аксіоматичному рівні визначають зміст взаємин банків та позичальників.

Таким чином, використання сутності розглянутих вище прийомів і методів організації наукового дослідження є необхідною умовою підготовки якісних магістерських робіт.

РОЗДІЛ 2

СУТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

2.1. Суть випускних кваліфікаційних робіт

У професійній підготовці магістра будь-якого профілю значну роль відіграє випускна кваліфікаційна робота.

Виконанням і захистом випускної кваліфікаційної роботи завершується навчання у вищому навчальному закладі та є основою отримання відповідного ступеня вищої освіти «магістр».

Випускна кваліфікаційна робота – це підсумок творчої діяльності, у процесі якої студент-випускник на основі набутих теоретичних і практичних знань, умінь, накопиченого досвіду здійснення власних досліджень, зобов'язаний розробити комплекс заходів чи практичних рекомендацій, спрямованих на виконання актуальної науково прикладної задачі [3, с. 6].

Відповідно до навчальних планів підготовки фахівців із вищою освітою, **випускна кваліфікаційна робота** – один із видів державної атестації студентів, яку проходять випускники освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр».

Бакалаврська випускна кваліфікаційна робота – це самостійно виконана прикладна (науково-дослідна) робота, яка демонструє авторське бачення задачі, можливості її дослідження та розв'язання, свідчить про вміння автора використовувати теоретичні знання і практичні навички, набуті під час навчання, працювати з інформаційними джерелами, систематизувати, опрацьовувати, узагальнювати та досліджувати фактологічний матеріал, обґрунтовувати і верифікувати отримані результати, формулювати аргументовані та виважені висновки [3, с. 6].

Магістерська випускна кваліфікаційна робота – це самостійне та завершене наукове дослідження, у якому, на базі вивчених професійно-орієнтованих дисциплін і виконаних студентом практичних робіт за фаховим спрямуванням, формулюються й обґрунтовуються наукові положення з елементами новітніх знань (**наукової новизни**), що характеризують внутрішню єдність одержаних результатів, зроблених висновків і розроблених рекомендацій, які висуваються до практичного впровадження та публічного захисту і свідчать про можливість виконувати конкретні інноваційні управлінські, науково-теоретичні та прикладні завдання з врахуванням специфіки різних галузей науки та сфер професійної діяльності за профілем підготовки здобувача освітнього ступеня «магістра» [3, с. 6].

Магістерська робота – це самостійна науково-дослідницька робота, яка виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту і отримання ступеня вищої «магістр».

Основне завдання їх авторів – продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації, вміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.

Магістерська робота – самостійне дослідження, підсумковий результат теоретичних і професійних знань, прояв творчих аналітичних якостей, який дає можливість оцінити знання, набуті студентом в Університеті, та вміння їх застосовувати на практиці.

Через підготовку та захист кваліфікаційної роботи здобувач підтверджує рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні задачі [3, с. 6].

Ця випускна кваліфікаційна праця наукового змісту має внутрішню єдність і відображає хід та результати розробки вибраної теми. Вона являє собою новий по суті і досить специфічний вид випускної кваліфікаційної роботи.

Випускна кваліфікаційна робота, з одного боку, має узагальнюючий характер, оскільки є своєрідним підсумком підготовки бакалавра або магістра, а з іншого – є самостійним оригінальним науковим дослідженням студента, у розробці якого зацікавлені установи, організації або підприємства, зокрема банківські установи.

Випускна кваліфікаційна робота носить комплексний характер: це підсумок вивчення різних дисциплін, передбачених навчальним планом, а також програмою виробничої практики і стажування.

2.2. Мета і завдання випускної кваліфікаційної роботи

Метою випускної кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти [3, с. 4].

Підготовка та захист випускних кваліфікаційних робіт мають на меті:

- систематизувати, закріпити і розширити знання відповідної спеціальності, зокрема зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньо-наукової програми «Банківська справа»;
- показати вміння студента використовувати їх при вирішенні конкретних наукових і виробничих завдань. Наприклад, на роботі в банківських установах;
- глибоке та всебічне опрацювання та аналіз навчально-методичної, наукової літератури, нормативно-правових документів;
- застосування різних наукових методів та прийомів аналізу грошово-кредитної сфери економіки;
- розвивати навички самостійної роботи, аналітичної диференціації, опанування методикою дослідження та аналізу;
- підготовка до самостійної творчої роботи – як наукової, так і практичної, що відображає готовність та уміння приймати самостійні управлінські рішення на роботі у банку;
- обґрунтоване використання статистичного і графічного матеріалу, вітчизняної практики та зарубіжного досвіду з досліджуваного питання;

- вміння використовувати комп'ютерні програми для більш ефективного аналізу та обробки інформативного матеріалу;
- опанування методикою дослідження та навичками самостійного логічного мислення.

Для досягнення мети в роботі виконуються такі завдання [3, с. 6-7]:

- опрацювання, систематизація, узагальнення та поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення певних практичних завдань;
- формулювання конкретної прикладної проблематики, що не знайшла достатнього висвітлення в наукових джерелах і потребує інноваційних підходів до розроблення комплексу взаємопов'язаних пропозицій для її вирішення;
- наукове обґрунтування інструментарію(методів, прийомів і засобів) вирішення визначеної проблеми;
- моделювання внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, які є суттєвими для виконання конкретного науково-прикладного завдання;
- формування вмотивованих і виважених висновків, рекомендацій і пропозицій на основі результатів наукового дослідження.

Для економістів у галузі банківської справи випускна кваліфікаційна робота означає професійну зрілу розробку актуальних питань теорії та практики функціонування банківської системи; грошового обігу; грошово-кредитної політики Національного банку України; кредитної та валютно-фінансової діяльності банківських установ, вміння робити узагальнення світового досвіду, обґрунтувати рекомендації щодо необхідності, ефективності покращення функціонування банківського сектора в Україні, знаходити резерви кращої ефективної організації роботи і використання усіх видів банківських ресурсів.

Основне **завдання** студентів при виконанні випускної кваліфікаційної роботи полягає у проведенні самостійного комплексного дослідження однієї з актуальних проблем грошового обігу, кредиту і банківської справи, використовуючи знання із загальнотеоретичних та спеціальних дисциплін і практичні матеріали, отримані на перед магістерській практиці або стажуванні. При цьому їм необхідно глибоко вивчити літературні джерела з обраної теми, розкрити її зміст як у теоретичному, так і в практичному аспектах на основі прогнозних, звітних та статистичних даних і спостережень, проаналізувати діяльність грошово-кредитної системи, а також зробити відповідні висновки та сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення грошового обігу, кредитування і розрахунків в економіці та інших проблем відповідно до потреб сучасного розвитку кредитної системи України.

Випускна кваліфікаційна робота повинна містити елементи наукового пошуку, спрямованого на зміцнення банківської системи та стабілізацію національної валюти в умовах ринкової трансформації економіки України.

Основну ціль випускної кваліфікаційної роботи складатимуть її практичне значення, конкретні пропозиції, аналітичні дослідження і висновки для практики функціонування банківської системи, діяльності конкретної банківської установи, як правило, – тієї, де автор проходить практику, стажування або працює.

Така випускна кваліфікаційна робота є безпосереднім проявом активності і цілеспрямованості участі студента (здобувача вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів) в науково-дослідній роботі, що має конкретне значення і вагомо впливає на формування його як бакалавра або магістра, який вмє творчо мислити, робити власні висновки.

2.3. Вимоги до змісту випускних кваліфікаційних робіт

До змісту випускних кваліфікаційних робіт висуваються такі основні вимоги:

- актуальність теми, відповідність їх сучасному стану певної галузі науки та перспективам розвитку, практичним завданням відповідної сфери. Актуальність у перекладі з латинської означає важливість, практичну значущість розглядуваної проблеми. Випускна кваліфікаційна робота може претендувати на той чи інший ступінь актуальності тільки тоді, коли її тема відповідає сучасним потребам розвитку суспільства, а питання, що розкриваються в роботі, важливі для розуміння суті і структури діяльності підприємства, зокрема банку;

- вивчення та критичний аналіз монографічних і періодичних видань з теми. Студент має опрацювати достатню кількість опублікованої літератури (підручники, навчальні посібники, монографії, журнальні статті) з теми дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів, критично оцінити їх зміст та зробити висновки;

- вивчення та характеристика історії досліджуваної проблеми та її сучасного стану, а також передового досвіду роботи у відповідній галузі;

- чітка характеристика об'єкта, предмета, мети і задач, методів дослідження;

- чітка характеристика наукової новизни (для магістерських випускних кваліфікаційних робіт);

- узагальнення результатів, обґрунтування їх, висновки та практичні рекомендації і пропозиції.

Згідно з навчальними планами окремих спеціальностей студенти виконують випускні кваліфікаційні роботи за ступенем вищої освіти «магістр». До захисту випускних кваліфікаційних робіт допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану, пройшли і захистили звіт про виробничу практику, стажування (для студентів денної форми навчання), подали в установлений термін випускну кваліфікаційну роботу, відгук і рецензію на неї.

Випускна кваліфікаційна а робота як самостійне наукове дослідження має виявити рівень загальнотеоретичної та спеціальної підготовки студента, його здатність застосовувати одержані знання під час вирішення конкретних проблем, схильність до аналізу та самостійного узагальнення матеріалу з теми дослідження.

РОЗДІЛ 3

СТРУКТУРА ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Випускна кваліфікаційна робота повинна мати насамперед чітку структуру, котра охоплювала б усе коло досліджуваних питань, які у своїй сукупності складають та відображають конкретну наукову проблему.

Зміст і структуру випускної кваліфікаційної роботи, а також співвідношення їх розділів визначають з урахуванням характеру вибраної теми і необхідності розв'язання тих чи інших проблем.

3.1. Структура випускної кваліфікаційної роботи

Орієнтована структура кваліфікаційної роботи:

- титульний аркуш (додаток А);
- завдання на виконання кваліфікаційної роботи (додаток Б);
- замовлення на виконання кваліфікаційної роботи (за необхідності);
- зовнішня рецензія (стороннього фахівця у відповідній галузі науки і професійної діяльності, зокрема з банківської установи, додаток В);
- довідка про впровадження (за необхідності);
- відгук наукового керівника (додаток Д);
- резюме (для випускників освітньо-наукової програми, додаток Е);
- анотація (додаток Ж);
- зміст (додаток И);
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності, додаток К);
- вступ (додаток Л);
- розділи основної частини;
- висновки до окремих розділів;
- висновки (додаток М);
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності);
- декларація доброчесності (додаток Н).

Документація на випускну кваліфікаційну роботу, зокрема титульний аркуш, завдання, зовнішня рецензія та відгук наукового керівника, друкуються з системи 1 С на кафедрі банківського бізнесу.

3.2. Титульний аркуш випускної кваліфікаційної роботи

Титульний аркуш випускної кваліфікаційної роботи має єдину форму і реквізити.

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи містить (див. дод. А):

- найменування міністерства, якому підпорядкований заклад вищої освіти;

- назву закладу вищої освіти, факультету(інституту) та кафедри, де виконано кваліфікаційну роботу;
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача освітнього ступеня;
- тему кваліфікаційної роботи;
- шифр і найменування спеціальності та назву освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми;
- освітній ступінь;
- шифр групи, прізвище, ініціали та підпис здобувача;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали і підпис наукового керівника, а також консультанта(за наявності);
- відмітку про допуск до захисту, дату, прізвище, ініціали та підпис завідувача випускової кафедри;
- місто, рік.

3.3. Резюме та анотація на випускню кваліфікаційну роботу

Резюме складають українською й англійською мовами. Воно містить відомості про обсяг і структуру роботи, кількість таблиць і рисунків, використаних джерел, додатків; мету кваліфікаційної роботи, об'єкт і предмет дослідження, зроблені висновки та їхню новизну, а також ключові слова (див. дод. Е).

Резюме оформляють лише здобувачі освітнього рівня «магістра» за освітньо-науковими програмами.

Анотацію пишуть українською й англійською мовами. Вона містить відомості про автора, назву кваліфікаційної роботи, освітній ступінь і спеціальність, за якими вона виконується, місце та рік захисту, стислий виклад змісту та результатів роботи (див. дод. Ж) [3, с. 8].

3.4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи

Зміст представляють на початку роботи. У ньому вказують назви складників роботи – розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів (якщо вони мають окремі заголовки), додатки і номери сторінок, на яких починається матеріал відповідних структурних частин роботи (див. дод. И).

3.5. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

Усі використані в роботі малопоширені умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни пояснюють у переліку, розміщеному безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Незважаючи на наявність списку за першої появи цих елементів у тексті роботи наводять їхнє розшифрування в круглих дужках.

Перелік друкують у дві колонки, у яких ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч – їхнє детальне розшифрування (див. дод. К). Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення символи, позначення тощо повторюються менше ніж три рази, указаний перелік не складають, а їхнє розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні [3, с. 8].

3.6. Вступ випускної кваліфікаційної роботи

Вступ до кваліфікаційної роботи – невід’ємна частина, у якій стисло представляють власну оцінку сучасного стану проблеми, указуючи на практично виконані та не виконані завдання, наукові підходи, що вже застосовуються у цій сфері наукових розвідок, напрацювання провідних учених і фахівців, світові тенденції та інноваційний зарубіжний досвід у виконанні поставлених завдань, обґрунтування доцільності здійснення наукових досліджень [3, с. 8].

У вступі до випускної кваліфікаційної роботи коротко викладають оцінку сучасного стану проблеми, вказуючи практично вирішені та невирішені завдання, наукові підходи, що існують у цій галузі провідних вчених і фахівців, світові тенденції вирішення поставлених завдань, обґрунтування доцільності проведення наукових досліджень.

У вступі до випускної кваліфікаційної роботи мають бути обов’язково відображені наступні складові частини (див. дод. Л):

- актуальність теми дослідження;
- огляд літератури з теми дослідження;
- мета і завдання дослідження;
- об’єкт та предмет дослідження;
- методи дослідження;
- інформаційна база роботи;
- наукова новизна;
- практична значущість отриманих результатів;
- інформація про апробацію результатів роботи та власні публікації;
- структура роботи.

Наявність усіх зазначених структурних частин у вступі випускної кваліфікаційної роботи є обов’язковою (детальніше у п. 4.7 методичних вказівок).

Орієнтовний обсяг вступу для випускних кваліфікаційних робіт становить 3-4 сторінки [3, с. 8, 57].

3.7. Основна частина випускної кваліфікаційної роботи

Основна частина роботи – це її головна складова, що містить виклад сучасних відомостей і уявлень про об’єкт (предмет) дослідження або опис розробок (напрацювань), які є необхідними та достатніми для розкриття змісту

здійснених наукових пошуків і отриманих результатів (опис методології дослідження, характеристик і/або властивостей об'єкта (предмета) дослідження, основних принципових рішень і механізмів, що забезпечують їхню реалізацію та забезпечують комплексне виконання поставлених перед дослідником завдань).

Основна частина роботи складається з розділів та підрозділів, пунктів і підпунктів.

У розділах детально розглядають методологію, методику, інструментарій і техніку дослідження, узагальнюють його результати [3, с. 8].

Основна частина повинна містити три розділи.

Розділ 1 має включати не менше двох підрозділів, розділ 2 – мінімум два підрозділи, розділ 3 – як мінімум два підрозділи.

Зміст розділів повинен точно відповідати темі роботи, її меті та завданням.

Орієнтовний обсяг основної частини випускної кваліфікаційної роботи – 50-60 сторінок [3, с. 9]:

Рекомендоване співвідношення обсягу окремих розділів [3, с. 9]:

- перший розділ становить 30 % загального обсягу основної частини кваліфікаційної роботи;

- другий – 40 %;

- третій – 30 %.

Так, у розділах основної частини роботи мають бути:

- у розділі 1 – висвітлюються теоретичні положення досліджуваної теми, критично осмислюються різні точки зору на те чи інше питання та аргументується власна думка (30 %);

- у розділі 2 – дається коротка характеристика сучасного стану досліджуваного питання, сфери банківської діяльності, аналізуються статистичні матеріали та (або) фактичні дані установи банку, клієнтів банку, в основному бази стажування або роботи. Проводиться на фактичних матеріалах бази виробничої практики, стажування, роботи (40 %);

- у розділі 3 – подаються проблеми щодо функціонування відповідної сфери банківської діяльності та обґрунтовуються шляхи їх вирішення, в т. ч. і з урахуванням зарубіжного досвіду (30 %).

Випускна кваліфікаційна робота ступеня вищої освіти «бакалавр» може містити два, або три розділи із структурою [3, с. 9]:

- розділ 1 – 40%,

- розділ 2 – 60% текстового матеріалу.

У кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділах наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Обсяг висновків до кожного розділу випускної кваліфікаційної роботи має становити до однієї сторінки друкованого тексту.

Приклади написання висновків до розділів:

Приклад:

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

На основі проведеного дослідження теоретичних основ організації процесу банківського кредитування можна зробити такі висновки.

1. В економічній літературі подаються різноманітні тлумачення таких понять, як: «позика», «позичка», «кредит», «банківський кредит», «кредитування» тощо. І саме від чіткого визначення цих понять залежить ефективність здійснення банківської кредитної діяльності.

2. Банківські кредити можна класифікувати по-різному. Найбільш прагматичною можна вважати класифікацію, в основу якої покладено такі ознаки банківських кредитів: термін використання; забезпечення; ступінь ризику; метод надання; спосіб повернення; строк повернення; характер визначення процента; спосіб сплати процента; кількість кредиторів; призначення.

3. Банківські установи повинні чітко організовувати процес кредитування для мінімізації кредитних ризиків банку та досягнення найбільшої ефективності і прибутковості. Умовно процес кредитування в банку можна поділити на попередній, підготовчий, основний та заключний етапи, кожен з яких характеризується сукупністю процедур та відповідних дій для здійснення кредитної операції.

Приклад:

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

На основі проведеного аналізу розвитку і сучасного стану банківського кредитування в Україні та організації кредитного процесу в банківських установах на прикладі ПАТ «Ощадбанк» можна зробити наступні висновки.

1. Оцінюючи сучасний стан банківського кредитування в Україні, варто відмітити, що на жаль, сьогодні кредитування спрямоване переважно на підтримку поточної діяльності підприємств та домогосподарств, а не на економічний розвиток та зростання.

2. Для успішного розвитку банківського кредитування, спрощення доступу до кредитних ресурсів, зменшення процентних ставок за користування кредитами Ощадбанку слід ефективніше проводити роботу з позичальником на всіх етапах кредитного процесу.

3. Розглянута структура кредитного портфеля Ощадбанку за останні п'ять, 2013-2017, роки, за категоріями ризику показала, що збільшилася частка стандартних кредитів і зменшилася частка нестандартних кредитів.

Приклад:

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

На основі проведеного дослідження шляхів удосконалення організації кредитного процесу в банківських установах України можна зробити наступні висновки.

1. Банківською практикою напрацьовані певні заходи, спрямовані на мінімізацію втрат від кредитного ризику, а саме: аналіз привабливості проекту, який кредитується; оцінка кредитоспроможності позичальника; структурування позички; оформлення кредитного договору; кредитний моніторинг; лімітування; дотримання нормативів кредитного ризику; диверсифікація; концентрація; страхування кредитних операцій; формування резервів.

2. З метою мінімізації кредитних ризиків банківські фахівці повинні проводити постійний моніторинг за кредитним процесом. Головна вимога до процедури контролю і управління кредитним ризиком – постійність перевірки та оцінювання його рівня.

3. Однією з найскладніших проблем банківського кредитування є проблема ефективної організації кредитного процесу, який охоплює відповідні процедури під час визначення умов і параметрів кредитування до укладання кредитної угоди, а також вже після видачі кредиту.

Структура змісту випускної кваліфікаційної роботи за має наступний вид (див. дод. І):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ТЕМИ

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ БАНКУ, ЩО ВІДПОВІДАЄ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНЕ ОБґРУНТУВАННЯ

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Запропоновані студентом відхилення від рекомендованої структурної побудови випускної кваліфікаційної роботи можуть бути вирішені з науковим керівником в індивідуальному порядку.

3.8. Висновки

Логічним завершенням випускної кваліфікаційної роботи є **висновки**. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи.

Висновки до кваліфікаційної роботи загалом розмішують безпосередньо після її основної частини, починаючи з нової сторінки [3, с. 9].

У висновках коротко підводяться підсумки дослідження, наводять отримані автором основні наукові результати, які розкривають ступінь досягнення мети та виконання завдань кваліфікаційної роботи, їхню науково-теоретичну цінність і прикладну значущість, формуються основні результати, окремі лаконічні положення, методичні рекомендації та пропозиції автора щодо ефективнішого розв'язання проблематики (див. дод. М). У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й негативні сторони запропонованих рішень і розробок, порівнюють їх із попередніми науковими здобутками, рішеннями (розробками), формулюють рекомендації щодо наукового і практичного використання одержаних результатів, зокрема недоліки та проблеми практичного функціонування банківської, грошової і платіжної систем, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Основна вимога до заключної частини – не повторювати (не копіювати окремі абзаци, сторінки) змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

Обсяг висновків до випускної кваліфікаційної роботи має складати приблизно **3 – 5 сторінок** [3, с. 9].

Для кращого сприйняття текст висновків доцільно поділяти на **пункти** і розмішувати у певній логічній послідовності (спочатку новітні науково-теоретичні результати, а потім результати практичного характеру).

3.9. Список використаних джерел

Список використаних джерел складається на основі робочої картотеки і відображає обсяг використаної літератури та ступінь вивченості досліджуваної теми. Цей перелік повинен містити бібліографічний опис літератури, використаної студентом під час роботи над темою.

У список використаних джерел включають законодавчі, нормативно-методичні, монографічні, статистичні матеріали, які використовувались при написанні роботи.

Укладаючи список використаних джерел, необхідно дотримуватися вимог державного стандарту. Так, бібліографічні описи джерел у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

В Україні 01 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»,

який установлює види бібпосилань, правила та особливості їхнього складання і розміщення у документах.

На кожне джерело, яке є працею одного чи кількох авторів, вказуються прізвище та ініціали авторів, повна назва роботи, місце видання, видавництво, рік і кількість сторінок.

При використанні статей періодичної преси вказують прізвище та ініціали автора, назву статті, назву видання, номер журналу і сторінки, на яких вміщена публікація (чи рік і дату випуску газети).

Зразки оформлення різних категорій джерел та інформаційних ресурсів, використаних при написанні роботи наведено в додатку П [3, с. 9, 45-50].

Застосовується декілька способів угруповання літератури в списку використаних джерел.

Список використаних джерел перелік починають із нової сторінки, подаючи бібліографічні описи одним з наступних двох способів:

- 1) в алфавітному порядку авторів та назв праць;
- 2) в порядку, за яким їх уперше згадують у тексті.

Найбільш часто у наукових роботах використовується алфавітне групування – тобто коли бібліографічні записи розташовуються за алфавітом авторів та заголовків робіт (якщо автора не вказано, або авторів більше чотирьох).

Розміщення бібліографічних записів різними мовами:

- спочатку за зведеним українсько-російським алфавітом чи мовами з кириличним алфавітом;
- потім література іноземними мовами в порядку латинського алфавіту.

Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка.

Список використаних джерел розміщується в кінці роботи. Сторінки списку, як і інші сторінки тексту, нумеруються. Нумерація наскрізна, продовжує нумерацію сторінок тексту.

Залежно від назви і наукового значення теми список використаних джерел може орієнтовно містити [3, с. 9, 57] як **мінімум**:

- **50 – 60 найменувань літератури** для випускних кваліфікаційних робіт за ступенем вищої освіти «бакалавр»;
- **60 – 80 найменувань літератури** для випускних кваліфікаційних робіт за ступенем вищої освіти «магістр».

Із наведених літературних джерел 50 % мають бути видані (оприлюднені) упродовж останніх 3-5 років, бажано також використовувати джерела, опубліковані за кордоном і розміщені на зарубіжних Інтернет-сайтах.

Список використаних джерел містить перелік джерел, із яких у роботі використано ті чи інші матеріали та на які **обов'язково** мають бути **посилання** у тексті [3, с. 9].

У тексті роботи **посилання** слід давати у **квадратних дужках** на номери списку. Якщо необхідно вказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання у «Списку використаних джерел».

3.10. Додатки

Завершуючи написання випускної кваліфікаційної роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати у тексті або оформляти у вигляді додатків.

Додатки повинні містити матеріал, який:

а) є необхідним для повного висвітлення проблематики дослідження, але його введення до основної частини кваліфікаційної роботи може зумовити її перевантаження інформацією, що безпосередньо не стосується обраної теми, а також порушити впорядкованість та логічність викладу тексту роботи;

б) не може бути послідовно розміщений в основній частині кваліфікаційної роботи через надмірний обсяг або способи відтворення, що може призвести до порушення встановлених вимог до її загального обсягу;

в) підтверджує апробацію і впровадження результатів досліджень.

Таким чином, у додатках доцільно розміщувати [3, с. 10]:

- допоміжні ілюстрації або таблиці;
- матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення чи форму подання не можуть бути включені до основної частини роботи (оригінали фотографій, проміжні математичні докази, формули, розрахунки, інструкції, методики, опис комп'ютерних програм, первинні документи або їхні копії тощо).

Усі **додатки** повинні мати порядкову нумерацію та назви, що відповідають їхньому змісту.

РОЗДІЛ 4

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Випускню кваліфікаційну роботу доцільно виконувати в такій **послідовності:**

- 4.1. Вибір і затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи.
- 4.2. З'ясування об'єкта і предмета, визначення мети і завдань дослідження.
- 4.3. Вивчення та відбір літератури з теми.
- 4.4. Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет.
- 4.5. Складання попереднього плану.
- 4.6. Робота над основним текстом випускної кваліфікаційної роботи.
- 4.7. Написання вступу.
- 4.8. Написання висновків.
- 4.9. Здача готової (закінченої та оформленої) випускної кваліфікаційної роботи.
- 4.10. Підготовка виступу і презентації до захисту.
- 4.11. Захист випускної кваліфікаційної роботи.

4.1. Вибір і затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи

Підготовку до написання випускної кваліфікаційної роботи починають із вибору теми. Своєчасний та обґрунтований вибір теми випускної кваліфікаційної роботи значною мірою визначає процес засвоєння знань і набуття вмінь для наступної ефективної діяльності [3, с. 11].

Таким чином, вибір теми є важливим моментом у написанні випускної кваліфікаційної роботи.

Тематика випускних кваліфікаційних робіт розробляється, пропонується і затверджується на засіданні кафедри банківського бізнесу, згідно з програмами курсів, які забезпечують фахову підготовку бакалавра і магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньо-професійної програми «Банківська справа».

Тематику випускових кваліфікаційних робіт щорічно коригують, враховуючи сучасний стан розвитку банківської системи, діяльності банківських установ, потреб регіону і замовників наукових досліджень чи практичних розробок, набутого кафедрою банківського бізнесу досвіду, побажань роботодавців викладачів кафедри і студентів, рекомендацій екзаменаційних комісій [3, с. 5].

Перелік тем за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» й освітньо-професійною програмою «Банківська справа» повинен бути достатньо широким, щоб кожен здобувач міг задовольнити свій науковий запит. Тому при складанні та виборі теми дослідження потрібно уникати ситуації, у

якій вони б повторювалися для двох чи більше виконавців. Дублювання можливе лише у виняткових випадках, коли необхідно забезпечити комплексне виконання певних наукових і практичних завдань, які не можна охопити окремим дослідженням. Автори кваліфікаційних робіт подібними темами мають уточнити основні аспекти свого наукового дослідження, застосовувати різні інноваційні підходи, принципи та методи наукових пошуків для виконання поставлених завдань.

Студент самостійно вибирає будь-яку із запропонованою кафедрою банківського бізнесу переліку тем досліджень. Вибір теми випускної кваліфікаційної роботи повинен бути усвідомленим і виваженим, обумовлений багатьма чинниками.

Тема випускної кваліфікаційної роботи повинна відповідати нахилам та творчим можливостям автора як з точки зору вибору для дослідження певної сфери грошово-кредитних відносин, так і характеру майбутньої роботи, зокрема в банківській установі.

При цьому доцільно враховувати [3, с. 11]:

- актуальність й обізнаність автора з темою, майбутній фах і рівень підготовки студента;
- наявність у нього достатньої науково-теоретичної та інформаційно-фактологічної бази;
- можливість отримання при впровадженні ефективних результатів у різноманітних галузях науки та сферах практично орієнтованої професійної діяльності, зокрема банківської;
- власні уподобання, наукові інтереси автора;
- здібності та інтереси студента, або логічне продовження попередніх наукових досліджень, зокрема курсових робіт, рефератів, доповідей на наукових гуртках, конференціях, семінарах та ін.

Тему випускної кваліфікаційної роботи дослідник вибирає самостійно. При необхідності студент може отримати консультації у викладачів кафедри банківського бізнесу.

За бажанням студент може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи. Така тема розглядається і затверджується на засіданні кафедри банківського бізнесу. Вибираючи тему, варто пам'ятати, що дослідження за комплексними (абстрактними) темами часто бувають поверхневими та недостатньо самостійними. Натомість вузько спеціалізовану тему опрацьовують докладніше та ґрунтовніше.

При обранні теми основними критеріями повинні бути:

- актуальність;
- наявність теоретичних джерел (підручників, навчальних посібників, монографій, статей) та фактичного матеріалу;
- можливість виконання теми у закладі вищої освіти;
- наукова новизна;
- перспективність розв'язання важливих проблем;

- безпосередній зв'язок з потребами практичної діяльності грошової, банківської, платіжної та валютної систем;
- можливість впровадження результатів дослідження у діючу банківську практику;
- достатня обізнаність студента і наявність необхідних знань та навичок.

Тема випускної кваліфікаційної роботи має характеризуватися актуальністю, адекватністю використання як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового пізнання, правомірність і доцільність застосування яких повинна бути всебічно обґрунтованою в кожному конкретному випадку [3, с. 4].

Важливим чинником вдалого вибору теми для студента є глибоке усвідомлення проблематики дослідження, її осмислення й обґрунтування.

При цьому здобувач повинен виокремлювати три етапи при виборі проблеми [3, с. 11]:

- 1) її формулювання та окреслення очікуваного результату;
- 2) детальна структуризація проблеми, тобто виокремлення у межах теми підтем і дослідницьких питань;
- 3) визначення актуальності, значущості проблеми для науки та практики.

Від того, наскільки правильною буде постановка проблеми, значною мірою залежить її розв'язання, і, відповідно, результат написання випускної кваліфікаційної роботи. Важливою передумовою отримання останнього є правильне формулювання проблеми з визначенням її актуальності, ступеня розробленості, наявних наукових, нормативно-правових та інформаційно-фактологічних джерел.

Формулювання теми повинно бути лаконічним і відповідати обраній спеціальності, розкривати суть актуальної наукової проблематики [3, с. 12].

З метою конкретизації іноді до назви доречно додати невеликий (4-6 слів) уточнюючий підзаголовок через двокрапку або в дужках. Зокрема, це стосується робіт, що висвітлюють вузько спеціалізовані теми. Формулювання теми таких робіт повинно бути конкретним і аргументованим.

Визначившись із темою випускної кваліфікаційної роботи студент подає на ім'я завідувача кафедри банківського бізнесу заяву, в якій вказує обрану тему випускного кваліфікаційного дослідження (додаток Р).

Завідувач кафедри банківського бізнесу, відповідно до поданих заяв розподіляє теми і виконавців серед наукових керівників, ураховуючи фах і наукові інтереси професорсько-викладацького колективу кафедри.

Випускною кваліфікаційною роботою мають право керувати кваліфіковані науково-педагогічні працівники. Завідувач кафедри банківського бізнесу здійснює організацію і контроль за процесом підготовки та захисту вказаних робіт [3, с. 5].

Після цього виконавці кваліфікаційних робіт уточнюють та узгоджують із науковими керівниками остаточний варіант формулювання теми роботи, план дослідження та їхнє обґрунтування [3, с. 12].

Підготовлені належним чином матеріали подають на кафедру для обговорення й погодження. Після усунення зауважень та одержання позитивних рецензій тема і план роботи затверджують під час засідання кафедри.

Остаточно теми випускних кваліфікаційних робіт закріплюються за студентами і затверджуються наказом ректора Університету.

Виписка з протоколу засідання кафедри передається до деканату факультету фінансів та обліку для узгодження проекту наказу по Університету.

Після затвердження наказом тем випускних кваліфікаційних робіт вносити будь-які зміни до назв тем не дозволяється.

Після затвердження теми і плану керівник дає студентові **завдання** за встановленою формою. У завданні наводяться перелік етапів і послідовність виконання дослідження із зазначенням термінів подання матеріалів науковому керівникові. Кожен виконавець кваліфікаційної роботи зобов'язаний чітко дотримуватися поетапного графіку її виконання згідно з отриманим завданням (див. дод. Б).

Наступним етапом після затвердження теми та плану кваліфікаційної роботи є з'ясування об'єкта і предмета, визначення мети та завдань дослідження, добір необхідних джерел інформації для її написання.

4.2. З'ясування об'єкта і предмета, визначення мети та завдань дослідження

При з'ясуванні **об'єкта, предмета і мети** дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою випускної кваліфікаційної роботи є системні логічні зв'язки. **Об'єктом дослідження** є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. **Предмет дослідження** – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт. Власне на розкриття предмету дослідження спрямовано зміст випускної кваліфікаційної роботи.

Правильне, науково обґрунтоване визначення об'єкта дослідження – це не формальна, а суттєва, змістова наукова акція, зорієнтована на виявлення місця і значення предмета дослідження в більш цілісному і широкому понятті дослідження. Треба знати, що **об'єкт дослідження** – це частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта). **Предмет дослідження** є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Приклади формулювання об'єкта і предмета дослідження

Приклад № 1. **Об'єктом дослідження** є інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств в умовах ринкового розвитку економіки.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають у процесі інноваційно-інвестиційного кредитування з приводу створення капіталу в процесі суспільного відтворення.

Приклад № 2. **Об'єкт і предмет дослідження.** **Об'єктом дослідження** є сфера економічних відносин, що виникають між кредиторами і позичальниками з приводу перерозподілу вартості у грошовій і товарній формі на умовах повернення та платності для забезпечення розширеного відтворення і споживання.

Предметом дослідження є діяльність банківських установ, спрямована на кредитування підприємств для забезпечення їх тимчасових потреб у грошових ресурсах.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення студентами проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування.

Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити **завдання дослідження**, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

- всебічне (за необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду; таке вивчення дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;

- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;

- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми при певних затратах часу і зусиль;

- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ.

Таким чином, завдання випускної кваліфікаційної роботи конкретизують її загальну мету і підпорядковані її досягненням.

Приклади формулювання мети і завдань випускної кваліфікаційної роботи

Приклад № 1. Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних питань кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах реформування економіки та розробка практичних рекомендацій щодо його активізації.

Поставлена мета визначила постановку та розв'язання таких наукових і практичних **завдань**:

- дослідити теоретичні основи інвестицій, інновацій та інноваційно-інвестиційного кредитування;
- визначити роль банків у активізації інноваційно-інвестиційного процесу;
- вивчити та оцінити сучасний стан інноваційно-інвестиційної діяльності та механізм її кредитування;
- на основі аналізу формування інвестиційних ресурсів дослідити тенденції й обґрунтувати напрямки розвитку системи інноваційно-інвестиційного кредитування;
- вивчити проблеми розвитку інноваційно-інвестиційного кредитування підприємств в умовах стабілізації фінансово-кредитного ринку;
- проаналізувати можливості створення оптимального економічного середовища для банківських інвестицій.

Приклад № 2. Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних основ організації кредитування позичальників, з'ясування сучасного стану кредитної діяльності банків, удосконалення методики аналізу кредитоспроможності підприємств і форм забезпечення повернення банківських кредитів з урахуванням досвіду країн з ринковою економікою.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку, формулювання і розв'язання наступних наукових й практичних **завдань випускної кваліфікаційної роботи**:

- дослідити теоретичні основи організації кредитування підприємств за умов ринкового реформування економіки;
- визначити сутність кредитної політики банківської установи, обґрунтувати специфічні принципи та цілі її формування і проведення;
- обґрунтувати та визначити місце і роль банківського кредиту серед джерел формування активів підприємств;
- проаналізувати діючу практику банківського кредитування підприємств;
- узагальнити зарубіжний і вітчизняний досвід й визначити можливості удосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банків;
- проаналізувати тенденції та обґрунтувати напрямки розвитку системи банківського кредитування.

Таким чином розв'язання відповідно до обраної теми проблем в розділах основної частини випускної кваліфікаційної роботи має бути підпорядковане поставленій меті і завданням дослідження.

4.3. Вивчення і відбір літератури та інформаційного матеріалу з теми

Продумана, правильно здійснена підготовча робота, є однією з головних запорук успішного написання кваліфікаційної роботи є. Вибравши тему, студент повинен чітко окреслити мету власної роботи, послідовність її написання, підібрати відповідну наукову і навчальну літературу, електронні джерела інформаційних ресурсів та емпіричний матеріал. Виходячи з обраної проблематики, здобувач самостійно добирає потрібний інформаційний матеріал.

Інформаційну базу дослідження складають [3, с. 12]:

- закони України, які приймаються Верховною Радою України;
- укази Президента України;
- декрети і постанови Кабінету Міністрів України;
- нормативно-правові акти Національного банку України;
- положення банківських установ;
- інші нормативно-правові документи.

Зазначені кодифіковані матеріали регулярно публікуються в офіційних друкованих виданнях органів державної законодавчої (щотижневий нормативний бюлетень «Відомості Верховної Ради», газета «Голос України») та центральної виконавчої влади (газета «Урядовий кур'єр»), у збірниках актів законодавства «Офіційний вісник України», розміщуються у правових інформаційно-пошукових системах (до найбільш поширених належать: «Ліга: Закон» за Інтернет-адресою <http://www.ligazakon.ua>; професійна юридична система МЕГА-НАУ, основні продукти якої можна знайти на сайті <http://nau.ua>; інформаційно-пошукова система на офіційному веб-порталі Верховної Ради України за Інтернет-адресою <http://www.rada.gov.ua> тощо).

Основними статистичними матеріалами для оцінки банківської діяльності є журнал «Бюлетень Національного банку України», бухгалтерська звітність (баланси та ін.) банківських установ та їх клієнтів.

Крім того, студент повинен детально вивчити матеріали за проблематикою дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів в сфері грошово-кредитних відносин та банківської справи в монографіях, збірниках наукових праць, депонованих наукових звітах, статтях у періодичних наукових фахових українських і зарубіжних виданнях, включаючи електронні Інтернет-видання, сучасних підручниках і навчальних посібниках, **особливу увагу акцентувавши на публікаціях за останні 3-5 років** [3, с. 13].

Для дослідження різноманітних загальносвітових тенденцій і процесів, а також тих, які відбуваються в окремих зарубіжних країнах та їхніх об'єднаннях, доцільно використовувати фактологічні та статистичні дані минулих років, які

збирають й опрацьовують міжнародні організації, аналітичні центри та статистичні служби інших держав та ін. Указані інститути регулярно публікують статистичні щорічники, довідники, квартальні та щомісячні бюлетені, щотижневі видання. До того ж видання і матеріали окремих досліджень. Для прикладу, Міжнародний валютний фонд випускає щорічний статистичний довідник «International Financial Statistics», у якому розміщується інформація щодо кількох міжнародних організацій і окремо щодо 68 країн.

У процесі здійснення досліджень на макро- (загальнодержавному) і мезо- (регіональному) рівнях в Україні можна використовувати статистичну інформацію, яка, зокрема, міститься на офіційних сайтах і в таких статистичних щорічниках і довідниках, як «Статистичний щорічний довідник», «Україна в цифрах», щорічних Посланнях Президента України до Верховної Ради України, регулярних і тематичних статистичних збірниках, які видають центральні та територіальні органи Державної служби статистики України, міністерства, відомства та спеціалізовані державні органи (наприклад, Рахункова Палата України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національний банк України та ін.), а також спеціалізовані аналітичні центри, громадські організації та ін. Визначена інформація може оприлюднюватися як на паперових, так і на електронних носіях [3, с. 13].

У процесі наукових досліджень, присвячених вивченню проблем макрорівня (зокрема банківської системи), можна використовувати емпіричний і фактологічний матеріал, розміщений на сайтах відповідних інституцій, дані з офіційної статистичної (зокрема, фінансової), а також внутрішньої звітності, аналітичних записок, тематичних досліджень, опитувань експертів, реєстрів фінансового та управлінського обліку та ін.

Не допускається виконання кваліфікаційної роботи виключно за матеріалами навчальних і навчально-методичних видань (без опрацювання публікацій і досліджень науковців та фахівців-практиків). **Оскільки кваліфікаційна робота – це креативне наукове дослідження, тому основними джерелами для її написання мають бути сучасні наукові публікації, творчо опрацьовані автором.**

Написання випускної кваліфікаційної роботи можливе після ознайомлення з основними літературними джерелами з теми дослідження. Для їх виявлення та опрацювання необхідно використовувати різні джерела пошуку. Зокрема:

- каталоги і картотеки наукової бібліотеки вищого навчального закладу, а також провідних бібліотек міста;
- списки літератури у книгах і наукових статтях;
- виноски і посилання в підручниках, навчальних посібниках, монографіях, журнальних статтях та ін.

Для пошуку необхідного матеріалу студенту також доцільно скористатися електронними картотеками та предметно-тематичними каталогами публічних українських і зарубіжних бібліотек, відомих закладів вищої освіти, включаючи

бібліотеку ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету [3, с. 14].

Доцільно використовувати праці викладачів кафедри банківського бізнесу.

При підборі літератури з обраної теми студент може використати окремі джерела з прикладів оформлення списку використаних джерел, наведених в додатку Н цих методичних вказівок. Особливу увагу слід приділити вивченню нових видань монографій, підручників, навчальних посібників, а також наукових статей у таких журналах як «Банківська справа», «Фінанси України», «Світ фінансів», «Економічний аналіз» та ін., **зокрема, за останні 3-5 років.**

Вивчення літератури з вибраної теми доцільно починати із загальних робіт (підручники, навчальні посібники), де проблема відображається в цілому, щоб мати загальне уявлення щодо основних питань, а потім перейти до вужчої літератури (монографії, статті журналів). **На першому етапі** доцільно опрацювати якнайбільше джерел, а потім перейти до вивчення джерел, які мають безпосереднє відношення до теми випускної кваліфікаційної роботи.

Для полегшення аналізу літературних джерел доцільно мати власні примірники книг, журналів або ксерокопії розділів підручників, навчальних посібників, монографій, журнальних статей з теми дослідження. Ксерокопії доцільно згрупувати за розділами або підрозділами в папки.

Конспектуючи матеріал, треба виписувати тільки те, що стосується теми випускної кваліфікаційної роботи. Виписувати цитати треба на одну сторону окремих аркушів паперу розміру А4. Це дозволить систематизувати накопичений матеріал за розділами і підрозділами.

Випускна кваліфікаційна робота повинна відповідати встановленим вимогам і виконуватися автором самостійно на основі опрацьованого найновішого теоретичного, нормативно-правового, статистичного і практичного матеріалу, містити власні розробки, висновки та пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою [3, с. 4].

Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал, тому що при написанні випускної кваліфікаційної роботи студент повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Застосування так званих розлапкованих цитат, коли думки іншого автора видаються за особисті, розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики, кваліфікується як **плагіат**.

Роботи, механічно переписані з літературних джерел, нормативних документів, неопрацьовані й невірно оформлені, а також виконані шляхом компілювання та дослівного використання тексту, ідей інших авторів без посилання на використані джерела (**плагіат**), **до захисту не допускаються. Мінімальна необхідна частина унікальності тексту – 75 %** [3, с. 4].

Однак студент повинен спиратися на праці інших авторів: чим ширше і різноманітніше коло джерел, які студент використовував, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження.

Одним з основних показників значення наукового результату є **індекс цитування**, який визначає кількість посилань на ту чи іншу статтю, автора, журнал. Чим вищий цей показник, тим авторитетнішим є автор, тим вищий його науковий рейтинг.

Після конспектування матеріалу необхідно перечитати його знову, щоб склалося цілісне уявлення про предмет вивчення. Щоб зібрати матеріал з одного питання (підрозділу) разом, можна розділити ті конспекти, де розглянуто кілька питань з теми дослідження.

Запорука успіху розкриття теми – це правильна та логічна структура випускної кваліфікаційної роботи.

Готуючись до **викладення тексту випускної кваліфікаційної роботи**, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка повинна бути розкрита. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до плану у вигляді окремих розділів і підрозділів. Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а підрозділ – окрему частину цього питання.

Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок. Тому, починаючи працювати над розділом, треба відмітити його головний напрям, а також питання кожного підрозділу. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, результатами анкетування та експерименту, аналізом конкретного практичного досвіду. Треба уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї. Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не будуть пов'язані між собою, текст втратить свою єдність. Один доказ має впливати з іншого.

Достовірність висновків загалом підтверджується **вивченням практичного досвіду роботи** конкретних установ, щодо яких проводиться дослідження, зокрема банківських установ та їх клієнтів.

Оперативно і в повному обсязі зібрати практичний матеріал, узагальнити його та систематизувати допоможе оволодіння студентом основними **методами дослідження**: спостереженням, експериментом, бесідою, анкетуванням, інтерв'ю, математичними методами обробки кількісних даних, методом порівняльного аналізу та ін.

Найкращих результатів можна досягти при комплексному використанні цих методів, проте слід мати на увазі, що залежно від особливостей теми дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть набути переважного значення.

Накопичуючи та систематизуючи факти, треба вміти визначити їх достовірність і типовість, найсуттєвіші ознаки для наукової характеристики, аналізу, порівняння. Аналіз зібраних матеріалів слід проводити у сукупності, з урахуванням усіх сторін відповідної сфери діяльності (чи установи). Порівняльний аналіз допомагає виділити головне, типове в питаннях, що розглядаються, простежити зміни, що сталися в роботі банківських установ

протягом останніх років, виявити закономірності, проаналізувати причини проблем у їх функціонуванні, визначити тенденції та перспективи подальшого розвитку.

Кількісні дані, що ілюструють практичний досвід роботи, можна проаналізувати за методом ранжованого ряду, розподіливши матеріали за роками, звівши їх у статистичні таблиці, таблиці для порівняння та ін., що дозволить зробити конкретні висновки.

Таким чином, широке використання відомих у науці методів накопичення, вивчення, систематизації фактів та практичного досвіду в цілому дасть змогу виконати основне завдання випускного кваліфікаційного дослідження: поєднати різні роз'єднані знання в цілісну систему, вивести певні закономірності, визначити подальші тенденції розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності.

4.4. Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет

В сучасних умовах, окрім літературних джерел інформації, для написання випускних кваліфікаційних робіт важливе місце у процесі пошуку даних належить мережі Інтернет.

Заснована ще у 50-х рр. минулого століття Всесвітня мережа нині налічує своїми користувачами сотні мільйонів осіб по всьому світу і надає можливість отримання різноманітної інформації із будь-яких сфер людської діяльності, включаючи економіку. При цьому важливою позитивною рисою інформаційних ресурсів мережі Інтернет є їхня актуальність, що відображається найбільш новітніми цифровими даними, які розкривають тенденції економічного розвитку загалом і банківської системи зокрема, а також найважливішими законодавчими і нормативними актами, що діють у даний момент часу і спрямовані на регулювання господарської діяльності.

Позитивною рисою інформаційних ресурсів мережі Інтернет є також широкий доступ до зарубіжних джерел інформації, що розкривають теорію і практику організації банківської справи за кордоном.

Тому зрозуміло, що для написання магістерських робіт можуть активно використовуватись джерела інформації з мережі Інтернет. Для їх знаходження використовуються спеціальні програми пошуку та перегляду інформації, що мають назву браузер. Найпростіший спосіб отримання у Всесвітній мережі потрібної інформації – це коли відома точна адреса потрібного сайту. Наприклад, адреса сайту Міжнародного валютного фонду – www.imf.org. Набравши її у потрібному місці (в адресному рядку) в програмі Internet explorer, можна одразу отримати доступ до необхідного сайту чи сторінки у мережі.

Якщо ж адреса сайту невідома, а є лише загальне тематичне спрямування пошуку інформації для даної магістерської роботи, то можна використовувати пошукову систему.

Пошукова система – це спеціалізовані сайти, створені для пошуку потрібної інформації у мережі Інтернет, зокрема Google (<http://www.google.com>).

Інформацію у пошуковій системі можна віднайти як за тематичними розділами, що пропонуються, так і за ключовими словами, використовуючи спеціальні команди типу «Find» (знайти), «Go» (перейти) і так далі.

Важливо наголосити, що на відміну від традиційних літературних джерел інформації, Інтернет – це мережа, де кожна сторінка пов'язана із десятками інших за допомогою гіперпосилань. Це дозволяє отримати іншу важливу інформацію без додаткового окремого пошуку. Текст, що містить гіперпосилання, як правило, виділено іншим кольором та підкреслено. Завдяки гіперпосиланням можна рідше набирати ту чи іншу Інтернет адресу в адресному рядку браузера.

Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет дозволяє отримати додаткову інформацію з різних проблем функціонування грошово-кредитної системи країни. Зокрема, це стосується таких напрямів як:

1) законодавче та нормативне забезпечення банківської діяльності (для цього, наприклад, можна використовувати офіційні сайти Верховної Ради України – www.rada.gov.ua, а також Кабінету Міністрів України – www.kmu.gov.ua);

2) функціонування центрального банку, грошово-кредитна політика і ситуація на фінансовому ринку країни (наприклад, офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua);

3) інформація про діяльність окремих комерційних банків (наприклад, сайт «Райффейзен Банк Аваль» – www.aval.ua).

Водночас потрібно розуміти, що інформаційні ресурси мережі Інтернет можуть слугувати лише додатковими, а не основними джерелами даних для підготовки випускних кваліфікаційних робіт. Головними джерелами інформації для цього мають слугувати традиційні джерела у вигляді монографічної та навчальної літератури, а також періодичних фахових видань.

Порядок оформлення сайтів мережі Інтернет у списку використаних джерел:

1. Офіційний сайт Верховної ради України URL: [http:// www.rada.gov.ua/](http://www.rada.gov.ua/)
2. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua>.

4.5. Опрацювання інформаційних джерел

Вивчення та опрацювання джерел інформації за вибраною темою доцільно розпочинати із загальних фундаментальних робіт, щоб мати уявлення щодо основних питань, які близькі до теми дослідження, а потім поступово звужувати пошук, відбираючи нові видання спеціальної літератури та публікації, присвячені винятково досліджуваній проблематиці.

На **першому етапі** варто охопити якомога більше джерел, а потім поступово «відсіювати» зайві видання. Проте більш продуктивною є методика, за якою від самого початку роботи свідомо обмежується коло джерел [3, с. 14].

Починаючи роботу слід попередньо ознайомитися з відібраними джерелами. Методика читання наукової літератури дещо інша, ніж художньої. Розрізняють «швидке» (побіжний огляд змісту інформаційного джерела) та «повільне» читання (ретельне (скрупульозне) опрацювання тексту). Побіжний перегляд змісту дає можливість досліднику ознайомитися з публікацією в загальних рисах, щоб зрозуміти, що в ній є потрібна інформація, для одержання тільки загального уявлення щодо викладеного матеріалу.

Текст повинен бути не тільки прочитаним, а й опрацьованим на власному примірнику або ксерокопії статті, монографії, підручника, навчального посібника, аналітичного звіту. Роздрукована копія електронної публікації може містити позначки на полях [3, с. 14].

Прискорити цілеспрямований відбір і вивчення інформаційних джерел допоможе чітка орієнтація автора на тему дослідження та головні його питання (розділи та підрозділи).

Звичайно ж, читання – це стимуляція ідей. Уважне ознайомлення з будь-яким текстом повинне викликати певні думки, гіпотези, які відповідають власному погляду на досліджувані явища і процеси.

Серед етапів вивчення наукових джерел інформації можна виокремити наступні [3, с. 14-15]:

- загальне ознайомлення з можливими підходами і способами вирішення наукової проблеми;
- побіжний перегляд відібраних джерел і систематизація їхнього тексту відповідно до змісту роботи і встановленої черговості вивчення та опрацювання;
- прочитання матеріалу за послідовністю його подання в роботі;
- вибіркове прочитання окремих частин;
- виписування потрібного матеріалу для формування основного тексту випускної кваліфікаційної роботи;
- критична оцінка записаного, редагування та чистовий запис як фрагменту тексту наукової роботи (статті, монографії, курсової, магістерської роботи, дисертації та ін.).

Великі переваги має картотечна форма запису основних положень, ідей і цитат, коли кожен запис робиться на окремій картці паперу з високою щільністю або картону. Кожна така картка використовується для записів з одного питання, розглядається, як одиниця, що має власне місце у випускній кваліфікаційній роботі. Картки можна легко систематизувати в будь-якому порядку, робити вставки в тексті рукопису.

Під час опрацювання джерел доцільно відбирати тільки наукові факти. **Науковий факт** – це елемент, який лежить в основі наукового пізнання, відображає об'єктивні властивості процесів та явищ: новизну (для магістерських робіт), точність, об'єктивність та достовірність. Доречно відбирати найбільш

авторитетні джерела, що містять останні дані, точно вказувати, звідки взято матеріал.

Щоб уникнути помилок у процесі аналізу джерел, потрібно уважно систематизувати погляди учених і фахівців-практиків у наступному порядку:

- суть досліджуваного явища, процесу (позиція декількох авторів збігається в певному аспекті);
- яким чином проходить згаданий процес чи явище (його компоненти, ланцюгові зв'язки, стадії, етапи розвитку);
- погляди учених з приводу шляхів вирішення певної проблеми на практиці (хто і що пропонує);
- які труднощі, виникали в попередніх дослідженнях, трапляються під час практичної діяльності;
- які чинники й умови ефективного розвитку, шляхи модернізації досліджуваного процесу чи явища пропонують учені та практики [3, с. 15].

Огляд інформаційних джерел дає можливість виявити професійну компетентність дослідника, його особистий внесок у розробку теми порівняно з уже відомими дослідженнями. Вивчення інформації на паперових та електронних носіях здійснюють не для запозичення матеріалу, а для обдумування знайденої інформації і вироблення своєї концепції, що може стати самостійною публікацією, ідеєю, пропозицією автора.

4.6. Робота над планом наукового дослідження

Обов'язковим і важливим атрибутом випускної кваліфікаційної роботи є план. Він повинен розкривати зміст, обґрунтовувати напрями вирішення поставлених завдань. Підготовка до складання плану розпочинається у процесі ознайомлення з основними джерелами за темою дослідження.

План випускної кваліфікаційної роботи складається після вивчення основної і додаткової наукової та навчальної літератури.

Попередній план погоджують з науковим керівником, щоб не переписувати текст роботи, коригують при потребі та затверджують відповідно до графіку [3, с. 15].

При складанні плану роботи здобувачу слід добре продумати назви кожного розділу та підрозділу таким чином, щоб матеріал кваліфікаційної роботи був взаємопов'язаним і розміщеним у логічній послідовності. Якісно складений план випускної кваліфікаційної роботи сприяє правильному та цілеспрямованому вивченню джерел інформації, пошуку та опрацюванню емпіричного і фактологічного матеріалу.

План роботи повинен обов'язково містити вступ, назви розділів та висновки. У межах кожного розділу необхідно виокремити підрозділи [3, с. 15].

Так, студент, виходячи з теми роботи і опрацьованої літератури, складає перелік основних питань, які треба викласти у випускній кваліфікаційній роботі. Потім визначається послідовність втілення питань в роботі, враховуючи, що:

- у вступі обґрунтовується актуальність дослідження, описуються мета та задачі дослідження, його об'єкт і предмет, вказуються методи дослідження, наводиться практичне значення отриманих результатів, структура та зміст роботи;

- основна частина складається з трьох розділів, які поділяються на три-два підрозділи і за змістом мають відповідати спрямованості теми, підпорядковуватись меті та завданням, бути органічно взаємопов'язаними, мати приблизно однаковий обсяг;

- у висновках подаються основні результати дослідження та напрямки вирішення проблем у відповідній сфері банківської діяльності.

Процес уточнення плану і структури роботи складний та може тривати протягом усієї роботи над дослідженням.

На цьому **підготовчий етап** виконання випускної кваліфікаційної роботи завершується та можна приступати до **основного етапу** – написання її тексту.

4.7. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи

Будь-яка випускна кваліфікаційна робота має свої характерні риси, зумовлені своєрідністю теми, об'єкта та предмета дослідження, структурою роботи, повнотою джерел інформації, ґрунтовністю знань виконавця, навичками і вміннями висвітлювати теоретичні та практичні питання. Одночасно кожна кваліфікаційна робота має вибудовуватися за типовою (стандартною) схемою на основі **єдиних методичних рекомендацій**, що відображають сучасний рівень вимог до завершальної стадії підготовки фахівця.

Головним змістом випускної кваліфікаційної роботи є [3, с. 16]:

- систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань і практичних навиків;

- формування здатності застосування цих знань під час вирішення професійних завдань;

- пізнання сутності наукових категорій і понять, явищ і процесів, що досліджуються, методології їхньої організації в сучасних умовах;

- аналізу ефективності функціонування та напрямів удосконалення вказаних явищ і процесів відповідно до вимог реформ і змін, які здійснюються.

Для забезпечення досягнення цієї мети випускна кваліфікаційна робота має відповідати встановленим стандартам і певним принципам. Серед них можна виокремити наступні сім рівнів [3, с. 16]:

1. Науковий рівень кваліфікаційного дослідження.
2. Аналітичний рівень.
3. Презентація результатів дослідження.
4. Ілюстративний рівень.
5. Фаховий рівень.
6. Новизна та обґрунтованість пропозицій.
7. Апробація результатів дослідження.

1. На основі ґрунтовного опрацювання достатньої кількості наукових джерел, детального аналізу та критичної оцінки різних поглядів науковців і практиків на досліджувану проблему здобувач повинен продемонструвати власне вміння відслідкувати та розкривати економічну суть досліджуваних категорій і понять, особливостей та тенденцій розвитку явищ і процесів суспільного життя. При цьому варто додержуватися вимог до формування списку використаних джерел та відображати за текстом застосований науковий апарат (**посилатися на джерела**) під час проведення теоретичних дискусій та емпіричних досліджень.

2. Зібраний, систематизований, проаналізований автором фактологічний і статистичний матеріал потрібно подавати у роботі в текстовій її частині у вигляді аналітичних таблиць, діаграм, графіків або виносити у додатки до випускної кваліфікаційної роботи.

3. Презентація результатів дослідження здійснюється у формі виступу під час публічного захисту в екзаменаційній комісії з використанням слайдів і роздаткового матеріалу, відповідей на запитання й участі у дискусії. З огляду на підготовку до публічного захисту випускної кваліфікаційної роботи здійснюється за місяць до визначеної дати. Зібраний матеріал потрібно представляти у логічній послідовності, переходячи від простого(одиночного) до складного (загального). Характерною ознакою наукового тексту є його цілісність, завершеність, логічна послідовність викладу.

Можливими функціонально-синтактичними засобами вираження логічних зв'язків у кваліфікаційній роботі є [3, с. 16-17]:

- засоби, що вказують на послідовність(насамперед, перш за все, спочатку, отже, по-перше, по-друге та ін.);
- засоби переходу від однієї думки до іншої (раніше ніж, доцільно з'ясувати, зупинитись на, доцільно розглянути, перейдемо до тощо);
- засоби причинно-наслідкового зв'язку (крім того, таким чином, тому, відповідно до цього тощо);
- засоби заперечення (у той час як, попри те, незважаючи на, проте, однак, але та ін.);
- засоби, для підсумування, резюмування (підсумовуючи, отже, таким чином, вищесказане дає підстави, варто зазначити та ін.).

Суттєвою вимогою до випускної кваліфікаційної роботи є її відповідність особливостям **наукового стилю викладу тексту**. Виклад матеріалу здійснюють від третьої особи (автор вважає, на думку автора), займенник «я» у словосполученнях замінюють займенником «ми» (ми вважаємо, ми переконані, з нашої точки зору, на нашу думку, на наш погляд та ін.) [3, с. 17].

Таким чином, у випускній кваліфікаційній роботі **не рекомендується вести виклад від першої особи** і вживати такі звороти як: «Я вважаю», «На мою думку». Натомість доцільно писати: «На нашу думку», «На наш погляд», «З нашої точки зору» тощо.

Наприклад: На нашу думку, у наведеному визначенні автор правильно акцентує на тому, що кредит – це економічна категорія.

При згадуванні в тексті **прізвищ** (учених-дослідників, економістів) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (М. І. Савлук, а не Савлук М.І., як це прийнято у списках використаних джерел).

Наприклад: На думку М. І. Савлука, І. М. Лазепка та інших, в економічній літературі досі немає єдності у визначенні сутності кредиту, немає навіть визначення, котре б охопило всю глибину й значення цієї категорії [44, с. 128].

При побудові таблиць потрібно зібрати емпірично-фактологічний матеріал і статистичні дані за достатньо тривалий період часу (**3-5 років і більше**). Систематизацію цифрового матеріалу здійснюють з урахуванням його хронології. Формуючи таблиці і діаграми, здобувач повинен продемонструвати набуті навички застосування різноманітних методів аналізу, діагностики, моделювання, оптимізації, планування, порівняння та прогнозування різних процесів, виявлення позитивних і негативних тенденцій, вміння оцінювати ефекти та ризики та ін. **Емпіричний матеріал має бути пов'язаний з текстом, проаналізований, із відповідними коментарями автора.** В оформленні таблиць, рисунків, іншого ілюстративного матеріалу, додатків необхідно дотримуватися установлених стандартних вимог.

4. Автору кваліфікаційного дослідження потрібно продемонструвати вміння систематизації результатів теоретичних досліджень, їхнього подання у вигляді схем, використання графічного методу наочного відображення результатів емпіричних досліджень.

5. Проведене дослідження має відповідати паспорту спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», демонструвати високий рівень професійних знань і навичок автора, володіння спеціальною фаховою термінологією, знання законодавчо-нормативної бази, уміння аналізувати явища та процеси, виявляти проблеми та аргументувати пропозиції щодо їхнього вирішення [3, с. 17].

6. Рівень випускної кваліфікаційної роботи оцінюють за позиціями новизни (для магістерських випускних кваліфікаційних робіт), кількістю та обґрунтованістю пропозицій автора щодо вирішення проблем і поставлених в роботі завдань.

7. Важливою вимогою до випускних кваліфікаційних робіт є апробація результатів проведеного дослідження. Апробація результатів кваліфікаційного дослідження здобувачів здійснюється шляхом їхньої участі у наукових конференціях, у роботі круглих столів, у конкурсах студентських наукових робіт, наукових конференціях, у формі виступів на засіданнях наукового гуртка, оформлення наукових звітів і записок, впровадження пропозицій базовими підприємствами, установами, організаціями, зокрема банківськими установами, публікації матеріалів дослідження в наукових збірниках і виданнях.

4.8. Робота над основним текстом випускної кваліфікаційної роботи

Зміст розділів магістерської роботи повинен відповідати її назві. **До кожного розділу випускної кваліфікаційної роботи подаються короткі висновки – до 1 сторінки.** Бажано їх формулювати по пунктах. На основі цих висновків формулюють загальні висновки до всієї роботи в цілому. **Однак загальні висновки до всієї роботи повинні мати самостійний характер, а не бути механічним поєднанням висновків до розділів.**

Структура основної частини повинна мати такий вид.

Розділ 1 містить загальну теоретичну характеристику досліджуваної теми, що розглядається на основі найновітніших теоретичних розробок, критичний аналіз різноманітних точок зору на те чи інше питання та аргументацію власної думки. Тому головним у першому розділі є глибоке вивчення літературних джерел з обраної теми і розкриття змісту проблеми в теоретичному аспекті. Теоретичний розділ потребує аналізу та уточнення понятійного апарату відповідної сфери банківської діяльності, тобто термінів і понять, що їх позначають.

Розділ 2 включає аналіз діючої практики і сучасного стану у сфері банківської діяльності, що стосується обраної теми дослідження. Головним у другому розділі є аналіз практичних і статистичних даних установи банку, в основному бази стажування або перед магістерської практики. Тому слід уважно підійти до підбору фактичного матеріалу, який найкраще характеризує об'єкт дослідження. Для цього потрібно проаналізувати звітні дані банку, що характеризують грошово-кредитні відносини (залежно від теми дослідження) та відобразити їх в графічному матеріалі (таблицях, схемах, діаграмах). На основі аналізу досліджуваного матеріалу, особистих спостережень і критичної оцінки банківської практики у даному розділі уточнюються діючий стан і негативні сторони, розглядаються причини недоліків та вказуються можливості покращення діяльності установ банків.

При написанні розділу 2 студенти можуть використовувати матеріали з баз проходження практики та щорічних статистичних збірників.

Розділ 3 розглядає шляхи впровадження пропозицій-рекомендацій у банківську практику, обґрунтування економічної ефективності від їх використання. Висвітлюються проблеми і обґрунтовуються пропозиції-рекомендації щодо вдосконалення банківської справи в Україні, стабілізації грошового обігу, активізації кредитного процесу, валютних операцій стосовно до теми дослідження; пропозиції щодо покращення окремих напрямків діяльності установ банку. У третьому розділі висвітлюється розвиток певної сфери банківської діяльності та грошово-кредитних відносин банківських установ у світовій практиці і перспективи їх впровадження у вітчизняній банківській системі як на макро-, так і мікрорівні.

Кожен розділ завершується написанням висновків до нього.

4.9. Написання вступу

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина магістерської роботи.

У вступі подають (див. дод. Н):

- **Актуальність теми дослідження.** Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку банківської справи, особливо для умов економічної системи України.

Приклади формулювання актуальності теми:

Приклад № 1. Актуальність теми дослідження. З подоланням економічної кризи в Україні особливої уваги набувають питання розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, необхідності забезпечення економічного росту та залучення інвестиційних ресурсів у виробництво. Особливу роль в активізації інноваційно-інвестиційної діяльності відіграють банки, які виступають посередниками в акумулюванні та перерозподілі тимчасово вільних коштів, стаючи, тим самим, інститутами так званого передавального механізму, який опосередковує формування інвестиційних ресурсів та їх розміщення.

Разом з тим, вирішення проблеми залучення ресурсів банків до інвестування економіки має свої особливості. Специфіка періоду економічних реформ України зумовлює ситуацію, за якої інвестиційні ресурси одного з основних учасників інвестиційного ринку – банківської системи, упродовж тривалого періоду функціонують у досить обмежених сегментах цього ринку. Вони поступово переливаються між ринком державних цінних паперів, короткостроковим кредитуванням суб'єктів реального сектора та міжбанківським ринком, беручи незначну участь у формуванні загального інвестиційного потоку в країні, що в умовах слабкості позицій інших учасників інвестиційного ринку виступає одним із негативних чинників відтворювального процесу.

Приклад № 2. Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах в економіці України намітилися позитивні тенденції призупинення спаду та початку економічного зростання, темпи та стійкість котрого залежать від здатності банківської системи забезпечувати потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами. Разом з тим, загальні тенденції сучасного розвитку кредитних операцій вітчизняних банків свідчать про суттєве послаблення ролі банківського кредиту в забезпеченні виробничого сектора додатковими грошовими коштами.

У зв'язку з цим актуального значення набуває вирішення проблеми вдосконалення кредитної діяльності банківських установ. Банки повинні організовувати кредитні операції таким чином, щоб вони давали максимально можливий прибуток, одночасно намагаючись знизити ризик, безпосередньо пов'язаний з механізмом надання і погашення банківських кредитів.

Зокрема актуальною сьогодні є розробка теоретичних пропозицій і рекомендацій з удосконалення банківського кредитування підприємств, широке практичне використання котрих допоможе банківській системі України підвищити ефективність діяльності всіх кредитних інститутів у процесі кредитування підприємств.

Об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і практичних розробок з проблем удосконалення кредитної діяльності установ банків для забезпечення стабільності функціонування банківської системи України обумовила вибір об'єкта, теми дослідження та її актуальність.

• **Огляд літератури з теми дослідження.** Включають найбільш цінні, актуальні роботи (10 – 15 джерел). В огляді наводяться ініціали та прізвище автора, а поруч у дужках можуть проставлятися порядкові номери бібліографічного запису цієї роботи в списку використаних джерел. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь висвітлення в літературі основних аспектів теми.

Приклади формулювання огляду літератури з теми дослідження:

Приклад № 1. Огляд літератури з теми дослідження. Кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств є важливою частиною інноваційно-інвестиційного процесу. Необхідність активізації механізму кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств в умовах реформування економіки зумовила появу значної кількості праць вітчизняних авторів, присвячених дослідженню ролі банківської системи у кредитуванні інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Провідне місце в розробці цієї теми належить таким відомим економістам як А.Ф. Гойко, Б.В. Губський, О.В.Дзюблюк, В.Д. Лагутін, Б.Л. Луців, Т.В.Майорова та інші.

Приклад № 2. Огляд літератури з теми дослідження. Значний внесок у розробку питань кредитування банківськими установами підприємств зробили зарубіжні економісти В. Лексис, Е. Рід, С.П. Роуз, Дж.Ф. Сінкі. Дослідженню теорії і практики організації кредитних відносин між банківськими установами та підприємствами за умов наближення до міжнародних стандартів банківського кредитування сприяють праці вітчизняних вчених-економістів О.В. Васюренка, І.С. Гуцала, О.В. Дзюблюка, О.Т. Євтуха, Б.С. Івасіва, Т.Т. Ковальчука, Б.Л.Луціва, А.М. Мороза, О.В. Пернарівського, Ю.А. Потійка, М.І. Савлука, Р. І. Тиркала, Я.І. Чайковського. Але в їхніх працях досліджуються або окремі аспекти функціонування кредитних відносин, або їх дія на певних етапах економічного розвитку, причому недостатньо уваги приділено особливостям і напрямкам їх розвитку в умовах формування ринкової економіки. Тому кредитування підприємств в Україні потребує подальших наукових досліджень і розробок.

• **Мета і завдання дослідження.** Формулюють основну мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Приклад формулювання мети і завдань дослідження:

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є вивчення сутності міжбанківського кредиту та його ролі в діяльності банківської системи України, оцінка розвитку ринку міжбанківських кредитів та сучасного стану міжбанківського кредитування, розробка рекомендацій підвищення ефективності його функціонування. Відповідно до поставленої мети були визначені завдання дослідження:

- поглибити підходи до пізнання сутності, видів та функцій міжбанківського кредиту;
- визначити сутність та функції ринку міжбанківських кредитів
- розкрити роль ринку міжбанківських кредитів в діяльності банківської системи;
- визначити основні етапи розвитку міжбанківського кредитного ринку від моменту його створення і до сьогодні, а також вплив економічної кризи на розвиток і функціонування вітчизняного міжбанківського кредитного ринку;
- проаналізувати еволюцію та сучасний стан форм рефінансування Національним банком України банківських установ
- проаналізувати динаміку ролі ринку міжбанківського кредиту у формуванні пасивів банків, розкрити її специфіку та специфіку структури ринку міжбанківського кредиту на окремих етапах назрівання фінансової кризи в Україні;
- розкрити механізми рефінансування комерційних банків, які застосовує Національний банк України для ефективного регулювання грошово-кредитним ринком, управління ліквідністю банківської системи, виконання функції кредитора останньої інстанції;
- розглянути методику мінімізації ризиків на міжбанківському ринку за допомогою оцінки кредитоспроможності банку-контрагента;
- обґрунтувати шляхи удосконалення організації міжбанківського кредитування в Україні.

• **Об'єкт і предмет дослідження.** Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента (слухача), оскільки предмет дослідження визначає тему магістерської роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

• **Методи дослідження.** Подають перелік використаних методів дослідження та досягнення поставленої в роботі мети. Теоретико-методологічну основу магістерської роботи становить сучасна економічна теорія, критичний синтез класичних теорій і новітніх поглядів на поставлену проблему. Для оцінки грошово-кредитних відносин використовуються різноманітні методи, серед яких метод аналізу і синтезу, статистичні, економіко-математичні методи, порівняльний аналіз динаміки показників. Емпіричною основою дослідження є результати конкретних економічних досліджень, зарубіжний і вітчизняний досвід банківської діяльності. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту

роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи тим методом. Це дасть змогу пересвідчитись в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Приклади формулювання методів дослідження:

Приклад № 1. Методи дослідження ґрунтуються на системному аналізі економічних явищ і синтезі їх результатів. На основі діалектичного методу пізнання проведено вивчення та визначення напрямків вдосконалення кредитування підприємств. для дослідження стану кредитних взаємовідносин та банківських установ, а також при вивчення кредитоспроможності позичальників використані статистичні, математичні методи, методи прогнозування, економічного аналізу та спостереження.

Статистичну і фактологічну основу дослідження складають закони України, постанови та декрети Кабінету Міністрів України, укази Президента України, нормативні документи Національного банку України, банківських установ, підприємств.

Приклад № 2. Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою магістерського дослідження є фундаментальні концепції теорії фінансів і банківської діяльності. При виконанні досліджень залежно від конкретних цілей і задач використано методи економічного аналізу та вивчення економічних процесів: монографічний, нормативно-розрахунковий, індексний, групувань, багатофакторного аналізу, експертних оцінок, балансовий, соціологічний, системно-структурний, економіко-математичного моделювання та інші.

Дослідження сучасного стану банківської системи здійснено з використанням монографічного методу, системно-структурного й багатофакторного аналізу, групувань. При дослідженні ефективності реорганізації та реструктуризації банків використовувалися методи економіко-математичного моделювання, індексний, експертних оцінок і нормативно-розрахунковий. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реорганізації, підвищення ліквідності та платоспроможності банків здійснювалася з використанням методів систематизації й узагальнення, багатофакторного аналізу, нормативно-розрахункового та балансового. При обґрунтуванні конкретних напрямків оздоровлення банків та розробці рекомендацій щодо вдосконалення банківського нагляду використано методи вибірки статистичних і облікових даних, групувань, анкетування, системно-структурного аналізу та експертних оцінок.

Інформаційну базу випускного кваліфікаційного дослідження склали офіційні статистичні матеріали Національного банку України, законодавчі та нормативні акти України, інформація з мережі Інтернет, офіційні форми звітів банківських установ України.

- **Наукова новизна** показує теоретичне значення одержаних результатів, внесок автора у розв'язання наукової проблеми.

Приклади формулювання наукової новизни:

Приклад № 1. Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з кредитуванням інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств в умовах розвитку ринкової економіки. У процесі дослідження були отримані такі наукові результати:

- уточнено економічний зміст інвестицій, інновацій та інноваційно-інвестиційного кредитування, що знайшло своє вираження у визначенні його сутності, функцій, виділенні ряду особливостей, а також принципів здійснення;

- визначено роль банків у кредитуванні інноваційно-інвестиційної діяльності. Встановлено, що сам кредит неправомірно розглядати в якості інвестиційного, однак, у цілому в своїй сукупності інноваційно-інвестиційне кредитування стимулює процес формування попиту на продукцію вітчизняних виробників, і, тим самим, забезпечує стійке фінансування їх діяльності та впливає на формування інвестиційних ресурсів підприємств;

- обґрунтовано нові практичні рекомендації щодо активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств шляхом створення оптимального економічного середовища для банківських інвестицій, стимуляції такої діяльності та на цій основі визначені основні напрямки формування ресурсної бази банку та управління нею.

Приклад № 2. Наукова новизна полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації банківського кредитування підприємств. Безпосередньо в процесі дослідження одержано такі наукові результати:

- дістало подальшого розвитку визначення суті кредиту як економічної категорії, що виразилось в уточненні його змісту з економічної і правової точок зору. Запропоновано визначити кредит як відособлену частку економічних відносин, пов'язану з рухом позичкового капіталу між кредитором і позичальником у грошовій чи товарній формі на основі укладеного кредитного договору;

- доповнено систему принципів банківського кредитування диференційованим підходом комерційних банків до суб'єктів господарювання, актуальність дотримання котрого в умовах трансформації економіки України визначається нестабільністю економічного розвитку та різним рівнем кредитоспроможності підприємств;

- сформульовано нові елементи механізму кредитування з використанням кредитної лінії. У цьому напрямку розроблено методіку визначення ліміту кредитування позичальників у межах кредитної лінії, котру доцільно проводити послідовно на основі даних балансу в три етапи: 1) оцінка кредитоспроможності позичальника; 2) дисконтування активів позичальника з урахуванням чотирьох груп ліквідності активів і класу кредитоспроможності позичальника; 3) зіставлення суми ліміту кредитування з граничною величиною максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, виходячи з нормативних вимог Національного банку України;

- удосконалено методику застосування якісних і кількісних показників у процесі комплексного підходу до оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків. Для одержання комплексної перспективної оцінки автором сформульовано як поточну кредитоспроможність позичальника, що оцінюється шляхом порівняння розрахованих коефіцієнтів і показників з їх оптимальними значеннями, так і прогнозу кредитоспроможності, котра оцінюється, виходячи зі зміни оборотності оборотних активів, рентабельності діяльності підприємства та інших показників діяльності позичальника на перспективу (на період дії кредитного договору).

Приклад № 3. Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з кредитуванням інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств в умовах розвитку ринкової економіки. У процесі дослідження були отримані такі наукові результати:

- уточнено економічний зміст інвестицій, інновацій та інноваційно-інвестиційного кредитування, що знайшло своє вираження у визначенні його сутності, функцій, виділенні ряду особливостей, а також принципів здійснення;

- визначено роль банків у кредитуванні інноваційно-інвестиційної діяльності. Встановлено, що сам кредит неправомірно розглядати в якості інвестиційного, однак, у цілому в своїй сукупності інноваційно-інвестиційне кредитування стимулює процес формування попиту на продукцію вітчизняних виробників, і, тим самим, забезпечує стійке фінансування їх діяльності та впливає на формування інвестиційних ресурсів підприємств;

- обґрунтовано нові практичні рекомендації щодо активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств шляхом створення оптимального економічного середовища для банківських інвестицій, стимуляції такої діяльності та на цій основі визначені основні напрямки формування ресурсної бази банку та управління нею.

• **Практичне значення.** Вказується які конкретно одержані в магістерській роботі результати можуть мати практичне застосування у банківській справі.

Приклади формулювання практичного значення:

Приклад № 1. Практичне значення. Розроблені в ході дослідження підходи, теоретичні узагальнення, висновки та рекомендації можуть бути використані для активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Пропозиції автора щодо розширення системи кредитування підприємств можуть бути використані банками України з метою розвитку механізму кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та забезпечення масштабного інвестиційного кредитування в Україні.

Приклад № 2. Практичне значення отриманих результатів у тому, що вони можуть використовуватись у процесі вдосконалення кредитної політики і кредитних відносин комерційних банків з підприємствами при розробленні методичних підходів до аналізу кредитоспроможності позичальників, удосконаленні форм забезпечення повернення банківських кредитів.

- **Структура роботи**, тобто перелік її структурних елементів і обґрунтування послідовності їх розміщення.

Приклади формулювання структури магістерської роботи:

Приклад № 1. Структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи становить 118 сторінок, основний зміст роботи викладено на 102 сторінках. Випускна кваліфікаційна робота містить 10 таблиць, 3 рисунки на 12 сторінках, список використаних джерел включає 108 найменувань та викладений на 12 сторінках, 4 додатки подано на 4 сторінках.

Загальний обсяг вступу у випускній кваліфікаційній роботі має становити **3-4 сторінки.**

РОЗДІЛ 5

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

5.1. Загальні вимоги

При оформленні випускної кваліфікаційної роботи необхідно дотримуватись вимог методичних вказівок «Методологія наукових досліджень і написання випускних кваліфікаційних робіт».

Випускна кваліфікаційна робота – це рукопис, оформлення якого має здійснюватися відповідно до встановлених стандартів і чинних вимог [3, с. 18].

Випускна кваліфікаційна робота повинна бути оформлена належним чином. Текст випускної кваліфікаційної роботи друкується на комп'ютері з одного боку стандартного аркуша одностороннього білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) при умові рівномірного заповнення сторінки, дотримуючись таких вимог:

- текстовий редактор – Word for WINDOWS;
- шрифт – Times New Roman Cyr;
- розмір шрифту – 14 пунктів;
- інтервал – 1,5 (28-30 рядків на одній сторінці).

Загальний обсяг випускної кваліфікаційної за ступенем освіти «бакалавр» повинен становити **40 – 50 сторінок** – від вступу до висновків включно, за ступенем освіти «магістр» **50 – 60 сторінок**. Зазначений обсяг випускних кваліфікаційних робіт включає сторінки комп'ютерного набору на папері формату А4 без урахування списку використаних джерел і додатків.

Текст випускної кваліфікаційної роботи необхідно друкувати, залишаючи **поля таких розмірів берегів:**

- лівий – 25 мм;
- правий – 15 мм;
- верхній – 20 мм;
- нижній – 20 мм.

При цьому необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення, а всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути **однаково чорними** впродовж усієї роботи. Окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору, а щільність вписаного тексту – максимально наближатися до щільності основного тексту. Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти шляхом підчищення або зафарбовування коректором і нанесення на тому самому місці або між рядками виправленого зображення від руки. Виправлення здійснюється чорним кольором. Основні технічні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи наведено у додатку С [3, с. 18].

Прізвища, назви установ, організацій, фірм, зокрема банківських установ, та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу. Допускається транслітерувати власні назви і наводити назви організацій у перекладі

українською мовою, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву (додаток Т).

Структурні елементи **«ЗМІСТ», ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ» «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ»** не нумерують, а їхні назви виконують роль заголовків структурних елементів. Кожний структурний елемент, а також розділ, починають з нової сторінки, у кінці їх назв крапка не ставиться [3, с. 18].

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки, а для пунктів і підпунктів вони не обов'язкові. Заголовки розділів та інших структурних елементів роботи слід розташовувати посередині рядка і друкувати напівжирним (bold) шрифтом великими літерами без підкреслень та крапки в кінці.

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів слід починати з абзацного відступу (по ширині або за лівим краєм) та друкувати напівжирним (bold) шрифтом маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи. Крапку в кінці заголовка не ставлять [3, с. 19]. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, то їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не меншою, ніж два рядки. Відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками потрібно зробити, як у тексті. **Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.**

Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1,25 мм).

Підрозділи в межах розділу (наприклад, підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 3.2) друкуються послідовно, один за одним, з нової сторінки не починаються.

5.2. Нумерація сторінок та оформлення ілюстрацій, таблиць, формул

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами із застосуванням наскрізної нумерації упродовж усього її тексту. Номер сторінки проставляють у **правому верхньому куті** без крапки в кінці. Усі сторінки роботи нумеруються від титульної до останньої без пропусків. Першою сторінкою випускної кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який потрібно внести до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші (цифру 1) **не проставляють**. Зміст роботи – на сторінці 2 (див. додаток И) [3, с. 19].

Між першою і другою і сторінками – усі супровідні документи – завдання, рецензія, відгук, анотація, резюме.

Безпосереднє викладення тексту роботи починається з третьої сторінки, на якій міститься **вступ**.

Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, враховують до загальної нумерації сторінок.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 та ін. [3, с. 19]. Номер розділу ставлять після відповідного слова розділ, наприклад: «**РОЗДІЛ 1**», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Назва розділу подається великими літерами. Після назви розділу крапку не ставлять.

Приклад оформлення розділу 1:

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Нумери розділів і підрозділів випускної кваліфікаційної роботи подаються тільки арабськими цифрами. Після номера підрозділу крапку ставлять, наприклад, 1.1. (перший підрозділ першого розділу), 1.2. (другий підрозділ першого розділу) та ін. Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. У назвах підрозділів перша літера – велика, усі інші малі. Після назви підрозділу крапку не ставлять.

Приклад оформлення підрозділу 1.2 роботи:

1.2. Функції банківської системи та її роль в економіці

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку ставлять, наприклад, 1.1., 1.2., або 1.1.1., 1.1.2. та ін. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1.1.1., 1.1.1.2., 1.1.1.3. та ін. Після номера підпункту ставлять крапку [3, с. 19]. Потім у тому ж рядку йде заголовок, наприкінці якого крапка не ставиться.

Приклад оформлення другого пункту підрозділу 1.2:

1.2.2. Характеристика основних функцій банківської системи

Це означає другий пункт другого підрозділу першого розділу.

Такі структурні частини випускної кваліфікаційної роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера.

5.3. Оформлення текстового матеріалу

Текстовий матеріал кваліфікаційної роботи подається у різних формах. До нього (крім розглянутих вище елементів) належать складні числівники, літерні позначення, цитати, посилання, перерахування та ін., тобто те, що при оформленні потребує знання особливих техніко-орфографічних правил. У роботі, як правило, використовується цифрова та словесно-цифрова форми запису інформації [3, с. 20].

Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (п'ять випадків, п'ять банківських установ). Складні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, з яких починається абзац. Числа зі скороченим позначенням одиниць виміру пишуться цифрами (24 кг, 125 грн). При перерахуванні однорідних чисел (величин, відношень) скорочена назва одиниць виміру ставиться після останньої цифри. Числівники, які входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30 – відсотковий обсяг).

У кваліфікаційних роботах часто використовуються скорочення: буквенні аббревіатури, складноскорочені слова, умовні скорочення за початковими літерами слів, умовні скорочення за частинами слів та початковими літерами.

Літерні аббревіатури складаються з перших (початкових) літер повних найменувань (наприклад, США, СОТ, ЄС та ін.). Якщо використовуються не загальноприйняті аббревіатури, а запропоновані автором, то при першому згадуванні вони вказуються у круглих дужках після повного найменування, надалі вживаються у тексті без розшифрування або подаються у переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів перед вступом.

Іншим видом скорочень є складноскорочені слова, які складаються з усічених та повних слів (наприклад, профспілка, райдержадміністрація та ін.).

Наведемо кілька загальноприйнятих умовних скорочень, що використовуються при оформленні випускної кваліфікаційної роботи [3, с. 20]:

- а) після перерахування(та ін., і т. д., і т. ін.);
- б) при посиланнях(див. – дивись, пор. – порівняти);
- в) при позначенні цифрами століть і років(ст., р., рр.).

У наукових текстах і формулах дуже поширені літерні позначення. У роботі має бути створена така система, коли одному літерному позначенню відповідає одна величина, і навпаки, кожна величина репрезентується одним літерним позначенням.

При виконанні кваліфікаційної роботи для виконання функцій зв'язку між реченнями слід використовувати загальноприйняті лексичні засоби (додаток У).

5.4. Правила подання ілюстрацій

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) варто розміщувати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці, якщо величина ілюстрації не дозволяє розмістити її на тій же самій сторінці, що і посилання. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. У тексті посилання на ілюстрацію подається звичайним шрифтом в круглих дужках, наприклад, (рис. 2.1). Якщо ілюстрації створені не автором роботи, то при їхньому використанні слід дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права, тобто посилатися на джерело.

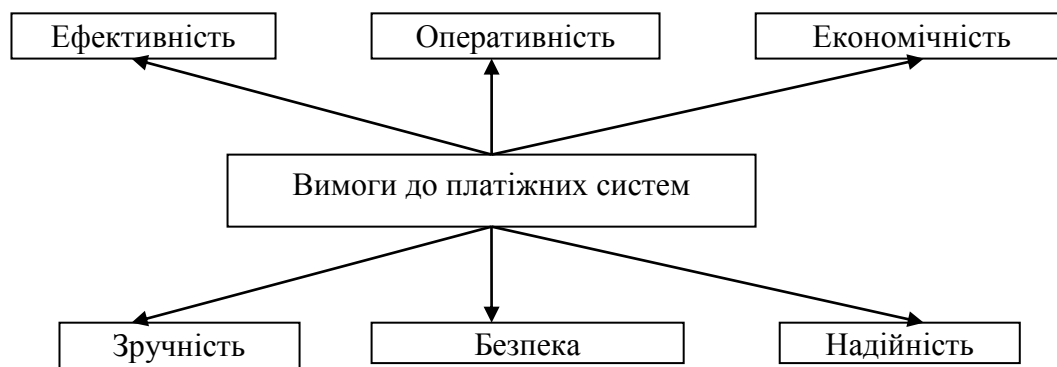
Сторінки випускної кваліфікаційної роботи, які повністю за обсягом зайняті ілюстрацією, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації **повинні** мати назву, яку розміщують під нею. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст або експлікацію). Ілюстрація позначається словом «рисунок», яке разом із номером і назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад: «Рис. 3.1. Фактори впливу глобалізаційних процесів на розвиток банківської системи» [3, с. 21].

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. **Номер ілюстрації та її назва** розміщується **посередині тексту** (по центру) безпосередньо **під відповідним рисунком** і відображається **жирним шрифтом**. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою. Наприклад, **Рис. 2.1.** означає, що це перша ілюстрація другого розділу випускної кваліфікаційної роботи. **Наприкінці назви ілюстрації крапку не ставлять.**

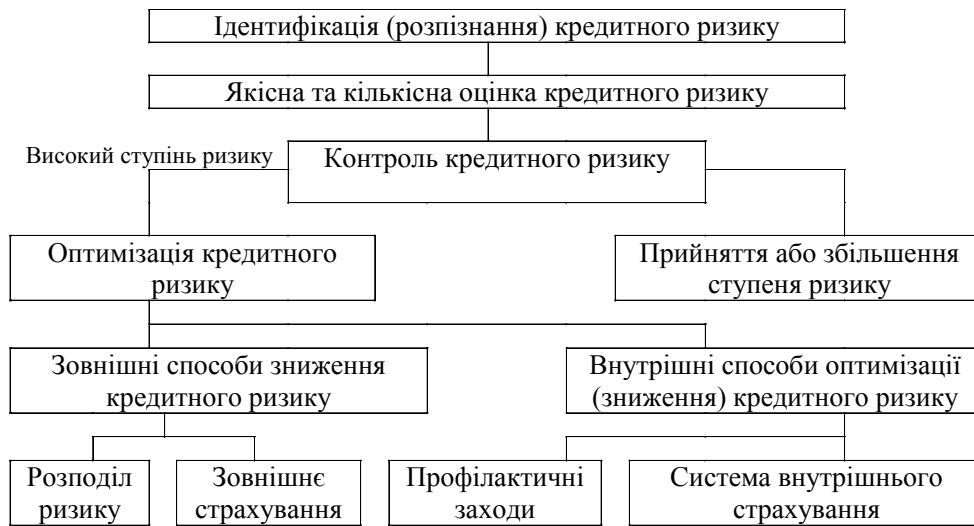
Найбільш вживаними видами ілюстрацій є схеми, графіки, діаграми. Для їхнього виконання необхідно використовувати комп'ютерну техніку й типові комп'ютерні програми, наприклад, MS Office, Adobe Photoshop, Corel Draw та ін.

Нижче наведено *приклади побудови і оформлення ілюстрацій*:

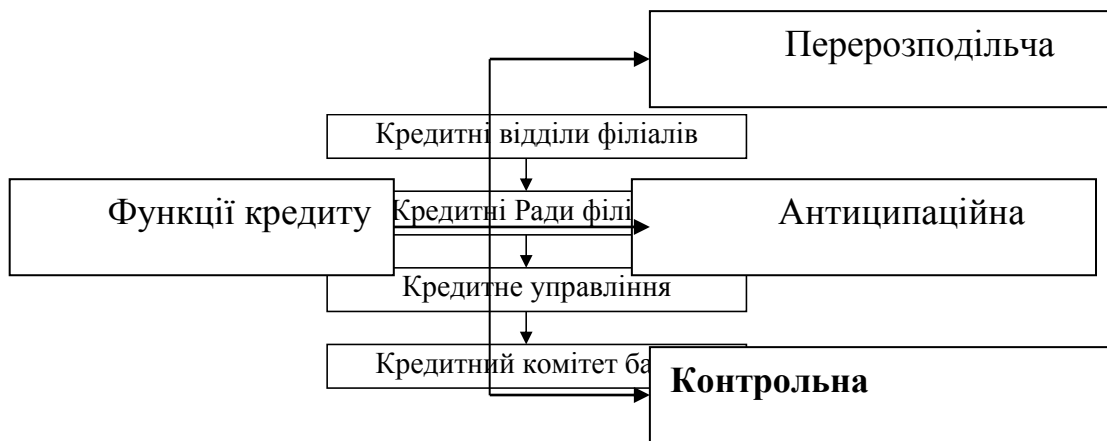

Рис. 1.1. Основні вимоги, які мають задовольняти платіжні системи

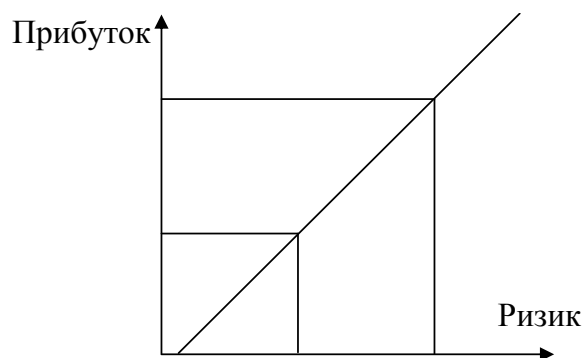

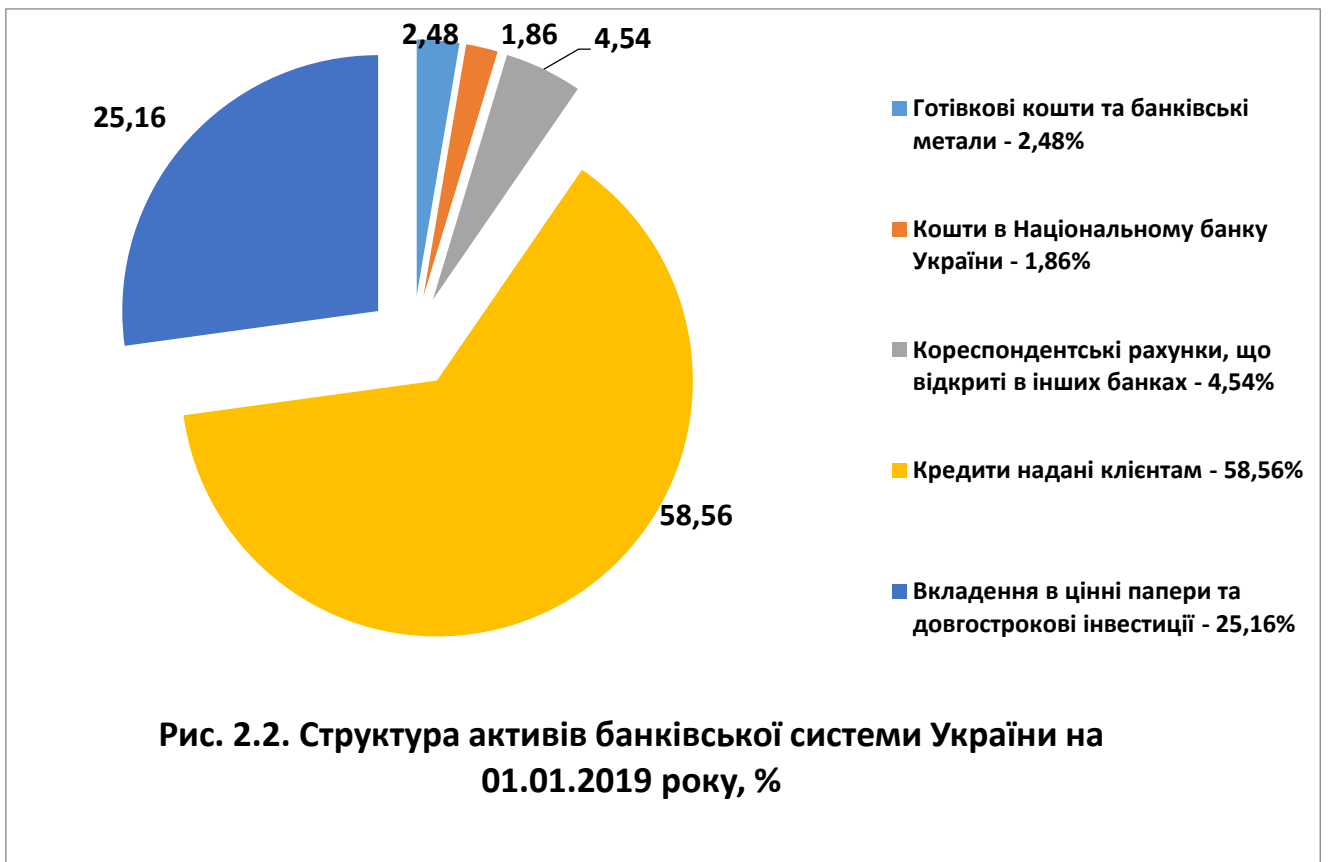
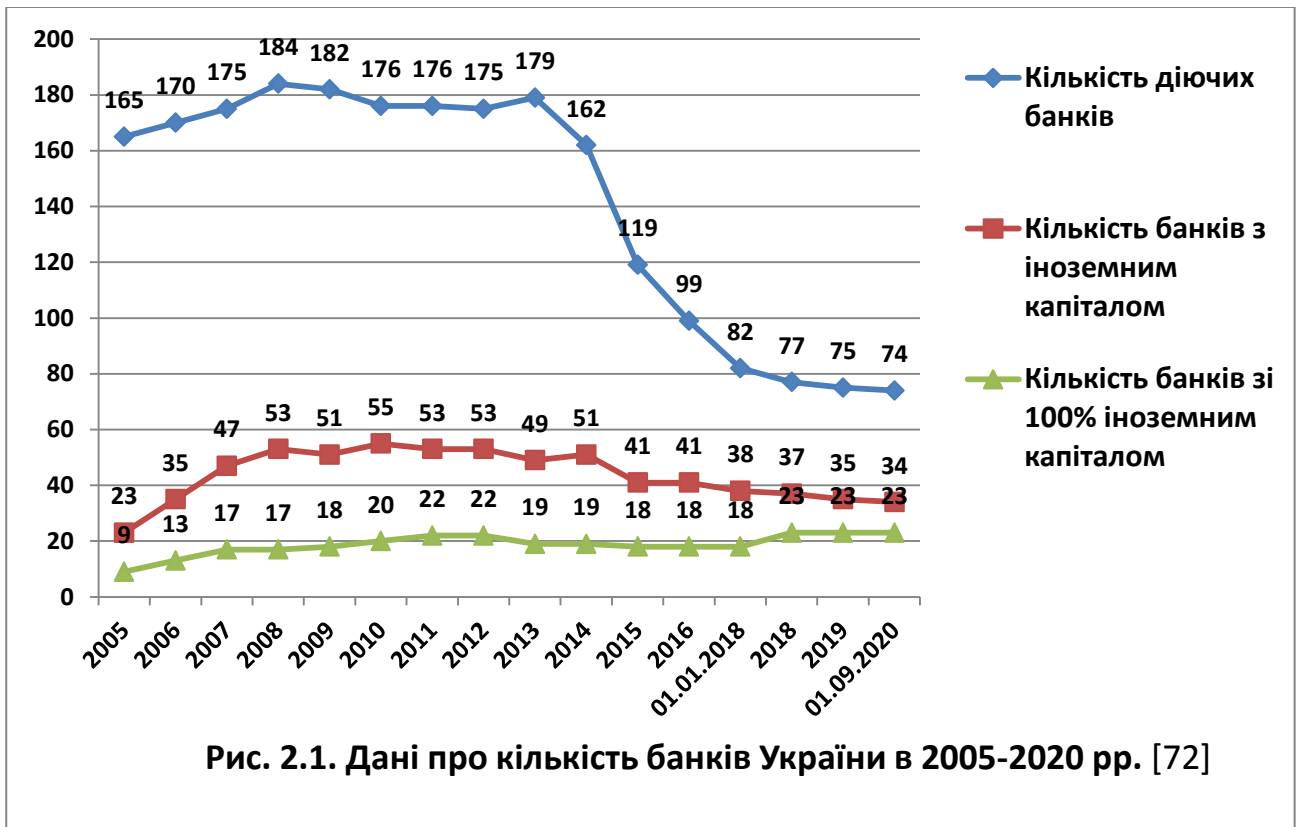
Рис. 1.2. Узагальнена блок-схема процесу управління кредитним ризиком

Рис 1.3. Функції кредиту

Рис. 2.2. Дохідність банку і ризик

* Джерело: складено на основі даних Національного банку України [72]

1. Попередня робота з клієнтом, мета якого полягає у формуванні чіткого розуміння потреб клієнта.

У ході ґрунтовної розмови з клієнтом менеджером слід застосовувати методи заміни перспектив, тобто вони повинні намагатися “увійти” в становище клієнта, абстрагуючись від власних інтересів банку. Це сприятиме відвертості діалогу і може привести успіх домовленостей. Правдивість отриманої інформації від клієнта повинна бути перевірена з використанням “перехресних перевірок” та інших джерел (включаючи бесіди з персоналом підприємства, членами родини)

2. Підготовча робота з продажу кредитних ресурсів, у ході якої готуються необхідні пакети документів для узгодження з відповідними службами банку

3. Оцінка можливості продажу кредитних ресурсів клієнту, кінцевою метою якої є підготовка кредитного файлу для винесення його на розгляд кредитного комітету банку

4. Прийняття рішення про продаж кредитних ресурсів клієнту

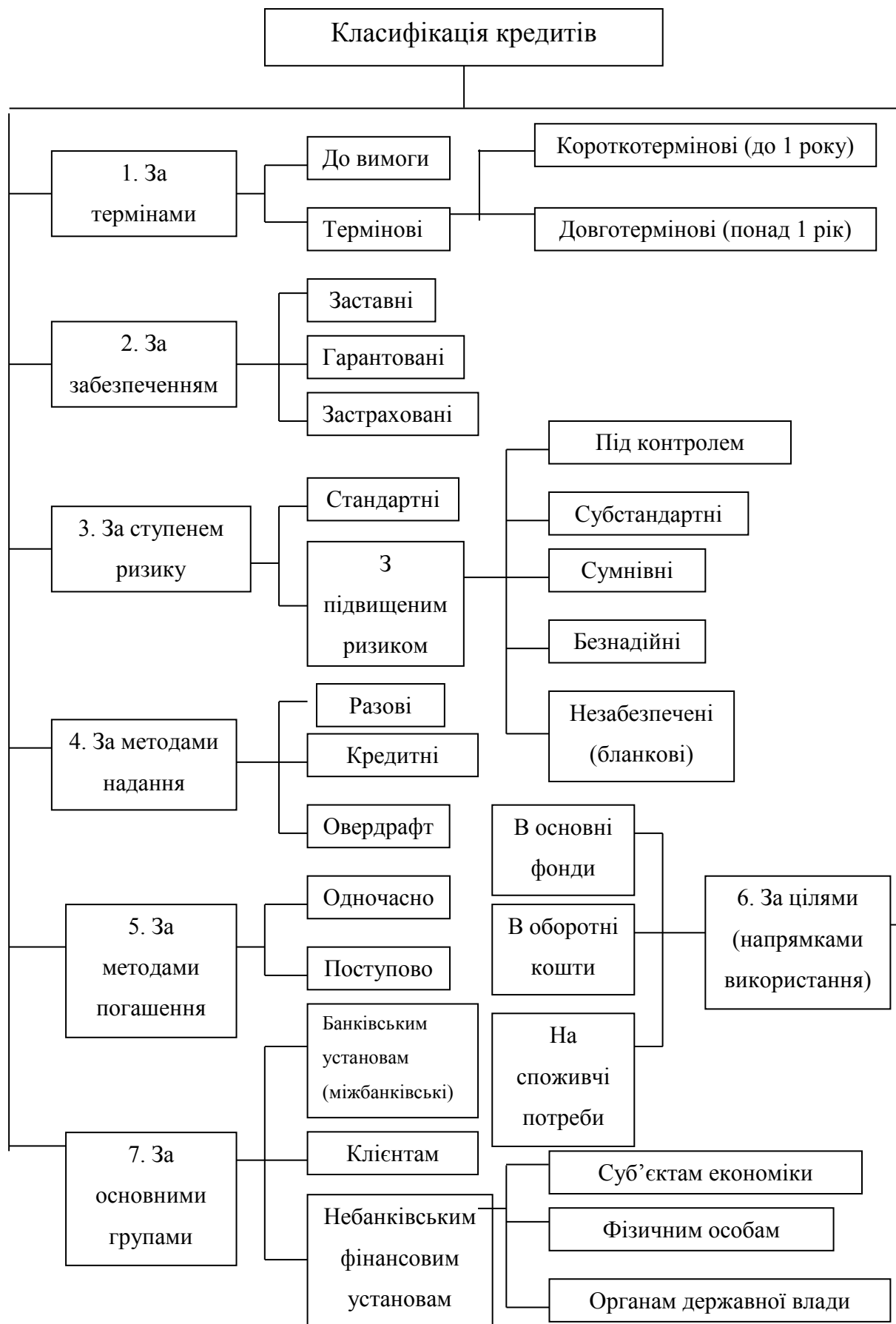

5. Оформлення продажу кредитних ресурсів клієнту, тобто договірне забезпечення прийнятих кредитним комітетом рішень

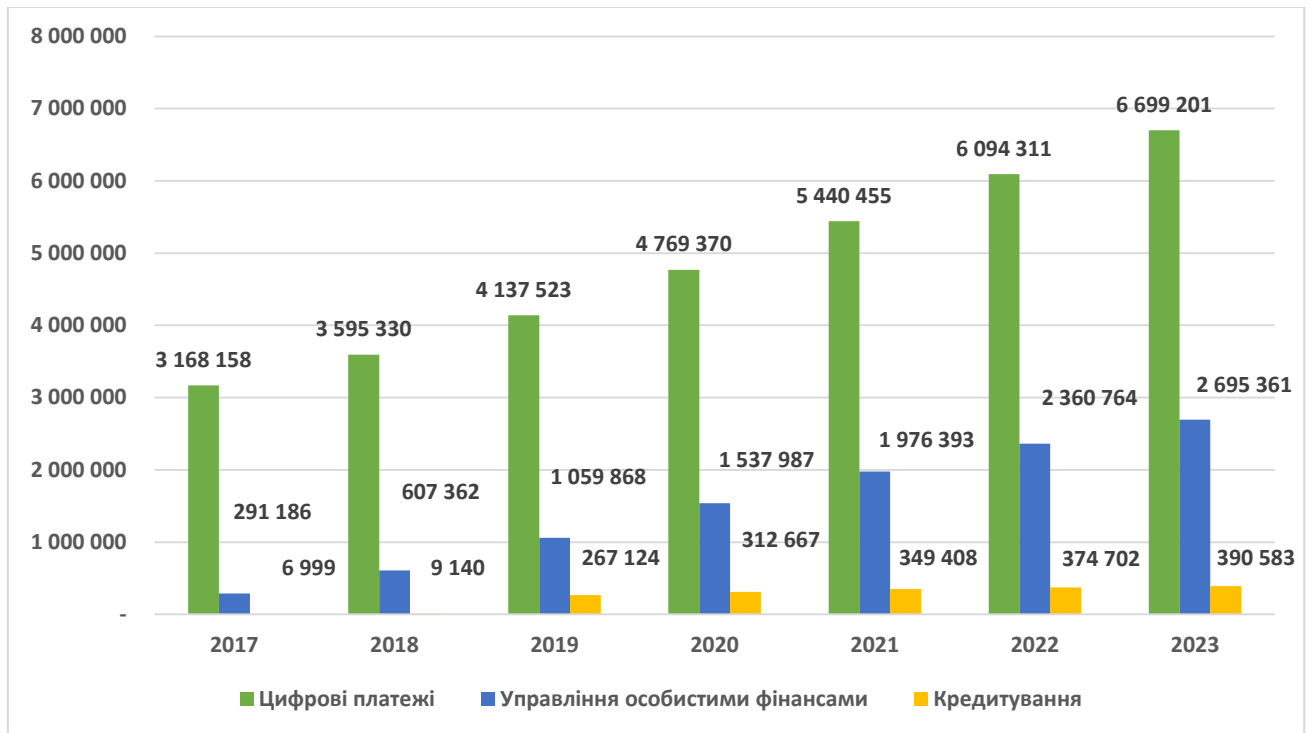

6. Супроводження проданих ресурсів, підтримка зв'язку (стосунків) з клієнтом, постійний контроль за його фінансово-господарською діяльністю з метою своєчасного реагування на можливі проблеми

Рис. 3.1. Функції «менеджера рахунків»

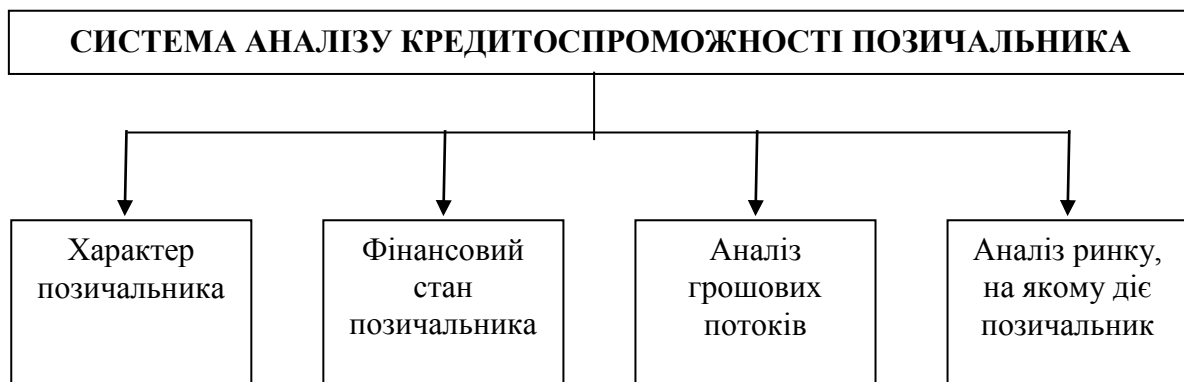

Рис. 3.2. Пропонована класифікація банківських кредитів

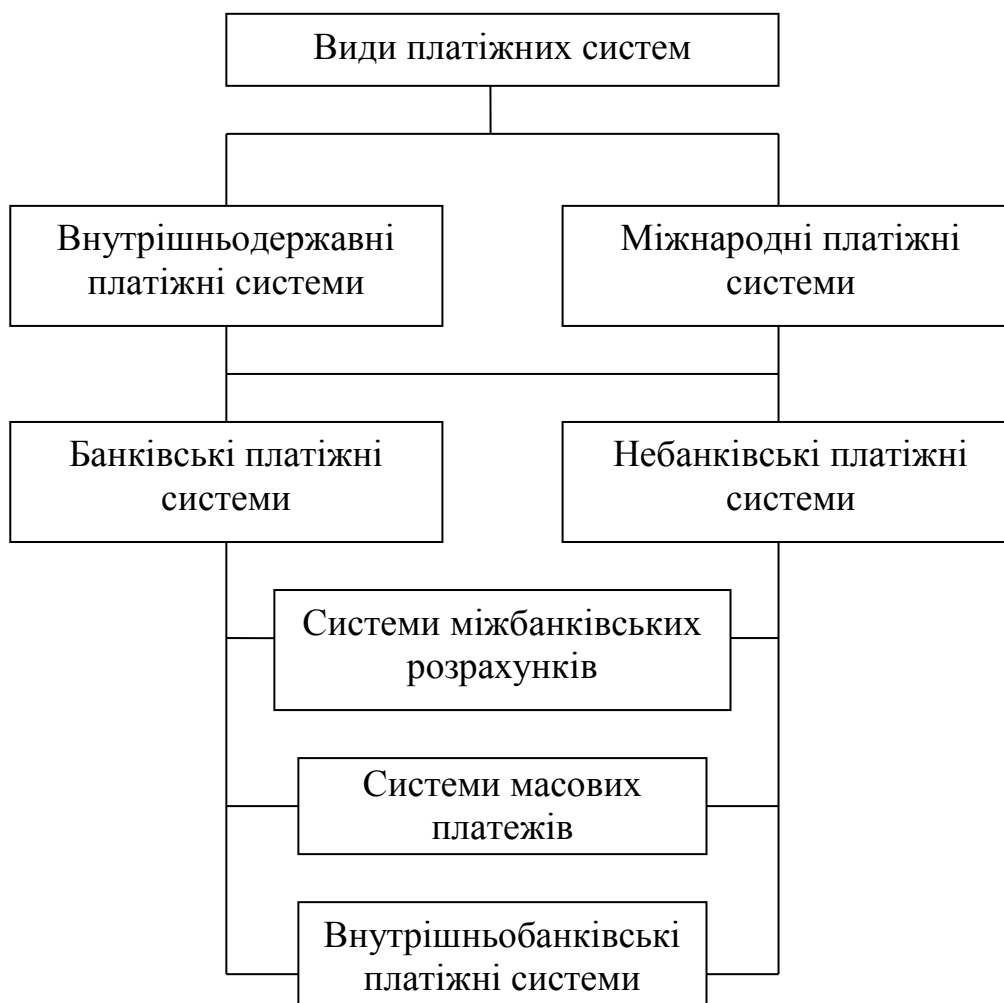

Рис. 3.2. Головні FinTech сегменти за вартістю транзакцій (2017-2018 рр. та прогноз на 2019-2023 рр.), млн дол США

* Джерело: побудовано авторами на основі [11]

Рис. 3.4. Система аналізу кредитоспроможності позичальника

Рис. 3.5. Класифікація платіжних систем України

5.5. Правила побудови таблиць

При наявності в роботі цифрового матеріалу його необхідно подавати у вигляді таблиці.

За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. **Аналітичні таблиці** є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведення) знання, яке описується у тексті словами «таблиця дає можливість зробити висновок, що...», «із таблиці видно, що...» та ін.. У **неаналітичних таблицях** здебільшого вміщують числові дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану речей [3, с. 21].

Таблиці розміщуються у тексті роботи відразу ж **після посилань на них у самому тексті** або на наступній сторінці, якщо величина таблиці не дозволяє розмістити її на тій же самій сторінці, що і посилання.

На всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи.

У тексті **посилання на таблицю** позначається словом «табл.» і подається звичайним шрифтом в круглих дужках із номером, наприклад: (табл. 1.2).

Кожна таблиця повинна мати **посилання на джерело цифрових даних**, з яких вона складена. Таке посилання повинно бути подане у вигляді квадратних дужок після заголовку таблиці з указанням бібліографічного номера джерела зі списку використаних джерел магістерської роботи та сторінки із цього джерела, на якій містяться відповідні цифрові дані.

Прикладами побудови таблиць у випускній кваліфікаційній роботі є наступні:

Приклад № 1.

Таблиця 2.1

Основні показники ринку платіжних карток в Україні [61]¹

№ з/п	Дані за станом на:	Банки-члени карткових платіжних систем (шт.)	Держателі платіжних карток (тис. осіб.)	Платіжні картки (активні) (тис. шт.)*	Платіжні картки в обігу**	Банкомати (шт.)	Термінали (шт.)	Підприємства торгівлі та сфери послуг (од.)
1.	01.01.2005	93	15735	17080	н.д	8104	33411	н.д
2.	01.01.2006	101	21831	24780	н.д	11325	42361	н.д
3.	01.01.2007	111	29414	32474	н.д	14718	62045	н.д
4.	01.01.2008	127	35723	41162	н.д	20931	94317	н.д
5.	01.01.2009	139	37232	38576	45346	27965	116748	н.д
6.	01.01.2010	146	39395	29104	44469	28938	103063	н.д
7.	01.01.2011	141	39942	29405	46375	30163	108140	57753
8.	01.01.2012	142	35179	34850	57893	32997	123540	79340
9.	01.01.2013	142	44339	33106	69826	36152	162724	117789
10.	01.01.2014	143	49719	69726	35622	40350	221222	122303
11.	01.01.2015	128	51649	70551	33042	36596	203810	123505

* зазначається загальна кількість емітованих банком платіжних карток, за якими була здійснена хоча б одна видаткова операція за останні дванадцять місяців

** зазначається загальна кількість емітованих банком платіжних карток, термін дії яких не закінчився

*** немає даних

¹ Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>

Приклад № 2.

Таблиця 2.2

Динаміка ресурсів банківської системи України за 2014-2018 рр., млн. грн.

№ з/п	Назва показника	2014	2015	2016	2017	2018	Загальний темп приросту, 2018 р. до 2014 р., %
	ПАСИВИ						
	Пасиви, усього	131665 2	125438 5	125629 9	133383 1	135970 3	
1.	Капітал	148023	103713	123784	161108	154960	4,69
1.1	з нього: статутний капітал	180150	222170	414668	495377	465532	158,41
2.	Зобов'язання банків, з них:	116882 9	115067 2	113251 5	117272 3	120474 3	3,07
2.1	кошти господарських суб'єктів	261372	318568	369913	403955	406367	55,48
2.2	кошти домашніх господарств	416371	402137	437152	478100	508457	22,12

* Джерело: складено на основі даних Національного банку України [70]

Приклад № 3.

Таблиця 2.3

Окремі дані щодо діяльності банків України у 2015 - 2020 рр. [70]*

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	01.09. 2020
1. Кількість діючих банків	117	96	82	77	75	74
1.1. з них: з іноземним капіталом	41	38	38	37	35	34
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	17	17	18	23	23	23

2. Капітал	103713	123784	161108	154960	199921	201854
3. З нього: статутний капітал, млн. грн.	222170	414668	495377	465532	470712	473475

* Джерело: складено на основі даних Національного банку України [70]

5.6. Подання переліків

У тексті роботи використовують переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз. **Незакінчені фрази** пишуться з маленької літери і нумеруються арабськими цифрами або маленькими літерами з напівкруглою дужкою, що закривається [3, с. 23].

Перший варіант: перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), які пишуться в одному рядку з іншим текстом і відокремлюються один від одного крапкою з комою. Наприклад: «До складу основних функцій, що визначають дійсну сутність банку, слід віднести три наступні: 1) посередництво в кредиті; 2) посередництво у платежах; 3) випуск кредитних грошей».

Другий варіант: перелік складається із розгорнутих фраз, які мають власні розділові знаки. При цьому його елементи доцільно писати з нового рядка і відокремлювати один від одного крапкою з комою, позначаючи їх малою літерою з круглою дужкою або знаком тире «-».

Наприклад:

«Залучені ресурси банку включають [3, с. 23]:

- а) кошти на депозитних рахунках банківських клієнтів;
- б) залишки коштів на поточних рахунках клієнтів;
- в) кошти на рахунках банків-кореспондентів та ін.

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, з великої літери, і відокремлюють один від іншого крапкою.

Наприклад:

«У банківській практиці використовуються три методи визначення кількості днів для розрахунку відсотків:

1. Метод «факт/факт» – при розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці та році.

2. Метод «факт/360» – при розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці, але умовно в році - 360 днів.

3. Метод «30/360» – при розрахунку суми відсотків береться умовна кількість днів у місяці – 30 та у році – 360.

Текст усіх елементів переліку граматично підпорядковується головній вступній фразі. Її не рекомендується переривати на прийменнику або сполучнику (на, із, від, щоб, що) ».

Для подальшої деталізації переліку використовують **другий рівень**.

Нумеруючи його елементи, слід використовувати арабські цифри з дужкою.

Приклад [3, с. 24]:

«Залежно від діапазону операцій, що їх виконують банки, в сучасних банківських системах розрізняють:

а) спеціалізовані банки, які у своїй діяльності орієнтуються на:

- 1) обслуговування певної категорії клієнтів – банки з клієнтською спеціалізацією;
- 2) обслуговування переважно юридичних та фізичних осіб у рамках певної галузі – банки з галузевою спеціалізацією;
- 3) надання невеликого кола послуг для більшості своїх клієнтів – банки із функціональною спеціалізацією;

б) універсальні банки, які виконують широкий спектр операцій та надають різноманітні послуги своїм клієнтам».

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

5.7. Примітки

Примітки у роботі використовують, коли є потреба пояснити зміст основного тексту, таблиці або ілюстрації. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються. Якщо у тексті одна примітка, її не нумерують. Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацу. Підкреслення не застосовують. Після слова «Примітка» ставлять крапку та з великої літери в тому самому рядку подають текст примітки. Його слід друкувати кеглем¹² з одинарним інтервалом [3, с. 24].

Приклад:

Примітка. Розраховано автором за даними [3, с. 125].

Якщо приміток декілька, їх нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають її текст примітки.

Приклад:

Примітки:

1. За даними Національного банку України.
2. Станом на 1.01.2019 р.

5.8. Виноски

Пояснення до окремих даних, наведених у тексті або таблицях, можна оформити у формі виносок. Виноски позначають надрядковими знаками у вигляді арабських цифр (порядкових номерів). Нумерація виносок є окремою для кожної сторінки. Знаки виноски проставляють безпосередньо після того слова, числа, символу чи речення, до якого дають пояснення, та перед текстом пояснення.

Текст виноски вміщують під таблицею або в кінці сторінки й відокремлюють від таблиці або тексту лінією завдовжки 30–40 мм, проведеною у лівій частині сторінки. Текст виноски починають з абзацного відступу і друкують кеглем 12 з мінімальним міжрядковим інтервалом [3, с. 25].

Приклад:

Текст: «Він базується на використанні інтуїтивного прогнозування за методом Дельфі¹».

1

У стародавньому місті Дельфи жреці змагалися у пророкуванні майбутнього. Метод, який названо ім'ям цього міста, спочатку використовувався для «прорікання» часу настання прогнозованої події. Він не допускає прямих контактів між експертами.

5.9. Оформлення рівнянь та формул

При використанні **формул** необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, дроби **розміщують на окремих рядках**. Це стосується також і всіх нумерованих формул.

Формули треба **виділяти з тексту вільними рядками**.

Формули і рівняння розташовують посередині сторінки безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Вище і нижче від кожної формули або рівняння слід залишити один вільний рядок. Формули або рівняння друкують, застосовуючи редактор формул [3, с. 25].

Якщо є посилання на формули у наступному тексті, то їх слід нумерувати. Інші нумерувати не рекомендується.

До формул та рівнянь у роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) застосовують наскрізну нумерацію у межах розділу. Номер формули або рівняння складається із номера розділу та порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад: формула 1.3 – третя формула у першому розділі. **Номер формули** або рівняння зазначають в дужках і

розташовують на полях справа у кінці того ж рядка, де записано формулу [3, с. 25].

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій їх наведено у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта варто подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Прикладами написання формул у випускній кваліфікаційній роботі є наступні:

Приклад:

Відомо, що

$$Z = \frac{M_1 + M_2}{V_1^2 + V_2^2}, \quad (1.1)$$

де

M_1, M_2 – математичне сподівання;

V_1, V_2 – середнє квадратичне відхилення міцності та навантаження.

Приклад:

$$R = \sum_{j=1}^n Q_j J_j, \quad (3.5)$$

де

R – загальний рейтинг позичальника як сума набраних ним балів;

n – кількість показників, що приймаються для розрахунку кредитоспроможності;

Q_j – класність j -го показника у відповідності з критеріальним рівнем;

J_j – питома вага i -го показника згідно з його значимістю у загальній сукупності показників.

Перенесення частини формули або рівняння у наступний рядок допускається тільки на межі знаків виконуваних операцій. При переносі знак операції повторюється на початку наступного рядка [3, с. 26].

Якщо формула не вміщується в один рядок, її слід перенести після знаків рівності (=), плюс (+), мінус (–), множення (×) або ділення (:).

Коли на межі перенесення частини є знак формули чи рівняння множення, його позначають знаком «X». Формули, що йдуть одна за одною та не розділені текстом, відокремлюють комою.

Приклад:

$$f_1\{x, y\} = S \setminus |SI| < -51 \max, \quad (1.2)$$

$$f_2(x, y) = 52 \text{ i } 52 < -52 \max. \quad (1.3)$$

Формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому відповідно до правил пунктуації в кінці формул і в тексті перед ними ставлять розділові знаки. Так, перед формулою ставлять двокрапку, якщо у тексті перед формулою є узагальнююче слово, або цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

З метою економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна записати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі й нескладні проміжні формули записують у середині рядків тексту.

5.10. Оформлення цитат і посилань

Бакалаврську й магістерську роботу оцінюють також за рівнем використання автором бібліографічних джерел. Цитати потрібно використовувати для підтвердження власних аргументів, посилаючись на авторитетне джерело, або для критичного аналізу опублікованого твору. Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення останнього може спотворити зміст, закладений автором. Крім тексту до цитат належать запозичені таблиці, схеми, діаграми, формули тощо.

Посилання треба давати на цитати, які містяться у тексті роботи.

Загальні вимоги до цитування:

1. Текст цитати починається і закінчується лапками, наводиться дослівно, тобто у тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

2. **Пряме цитування** має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та перефразувань думок автора. Пропускати слова та речення у цитаті дозволяється, але без зміни авторського тексту. На місці пропущених фрагментів тексту цитати ставиться три крапки.

3. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

4. При **непрямому цитуванні** (переказуванні думок інших авторів своїми словами) слід бути максимально точним і коректним, посилатись на джерело [3, с. 26].

При написанні випускної кваліфікаційної роботи студент повинен давати **посилання** на цифрові дані, відомості, матеріали отримані з монографій, посібників, оглядових статей у фахових виданнях та інших джерел. Оформлення посилань має бути однаковим у всій роботі.

Посилання на цитовані джерела у тексті роботи слід позначати порядковим номером у списку використаних джерел, **виділеним квадратними дужками**, наприклад: «у роботах [1 - 7]». При цитуванні або використанні цифрових даних чи іншого матеріалу в посиланні, крім порядкового номера джерела, через кому вказують сторінку [7, с. 18]. При посиланні на декілька джерел між їхніми номерами ставиться крапка з комою [15, с. 145-146; 34, с. 321].

Наприклад, [35, с. 105], де:

- 35 – це номер джерела, на яке дано посилання в магістерській роботі, за списком використаних джерел;
- с. 105 – сторінка із даного джерела.

Допускається наводити посилання на джерела у виносках. При цьому бібліографічний опис цитованого джерела має відповідати бібліографічному описові, наведеному в списку використаних джерел. Перед бібліографічним описом праці, на яку посилаються, у квадратних дужках зазначають її порядковий номер за списком використаних джерел [3, с. 26-27].

Приклад:

Текст: «Залучені та позичені банківські ресурси становлять переважну частину банківських ресурсів (85–90%) [6].»

Виноска:

1

[6] Дзюблюк О. В. Банківські операції : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. 2-ге вид. випр. і доповн. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2013. С. 94.

У посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації (схеми, графіки, малюнки, діаграми), таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їхні номери. У таких посиланнях застосовують такі словесні формули: «... у розділі 4...», «...дивись 2.1...», «...за 3.3...», «...відповідно до 2.3...», «...на рис. 1.3...», або «...на рисунку 1.3 ...», «...у таблиці 3.2 ...», «... (див. табл. 3.2) ...», «...за формулою (3.1)...», «...у рівняннях (1.2) - (1.5)...», «...у додатку Б...».

На всі **ілюстрації** (схеми, графіки, малюнки, діаграми), **таблиці і додатки** випускної кваліфікаційної роботи повинні бути **посилання в тексті**.

5.11. Оформлення додатків

Додатки, як продовження роботи, оформляють на її наступних сторінках або у вигляді окремої частини, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті. Додатки оформлюють після списку використаних джерел. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати **заголовок**, надрукований жирним шрифтом угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Наприкінці заголовку додатку крапка не ставиться. По середині над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток__» і велику літеру, що позначає номер додатка, наприклад: «Додаток А». Під словом «Додаток» розміщується безпосередньо його заголовок. Якщо додаток (додатки) оформлюють як окрему частину роботи, він повинен мати титульний аркуш, аналогічний до самої роботи (додаток Ф). Додатки слід позначати послідовно великими літерами

української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б та ін. Один додаток позначається як додаток А. Додатки повинні мати спільну з попереднім текстом наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатка відповідно до вимог. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатка Г; Д.4.1.2 – пункт 4.1.2 додатка Д; Ж. 1.3.3.4 – підпункт 1.3.3.4 додатка Ж.

Переліки, примітки і виноски в тексті додатка оформлюють і нумерують відповідно до вимог оформлення тексту роботи. Джерела, цитовані тільки у додатках, мають розглядатися незалежно від тих, які цитують в основній частині роботи. Перші мають бути перелічені наприкінці кожного додатка [3, с. 28].

Форма цитування, правила складання переліку посилань і виносок повинні збігатися з аналогічними до сформульованих в основній частині роботи. Перед номером цитати і відповідним номером у переліку посилань та виносках ставлять позначення додатка.

РОЗДІЛ 6

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

6.1. Попередній захист кваліфікаційної роботи

Попередній захист кваліфікаційної роботи дозволяє об'єктивно оцінити рівень її підготовки здобувачем. З цією метою завідувач кафедри банківського бізнесу призначає комісію у складі трьох працівників кафедри.

Рішенням засідання кафедри банківського бізнесу встановлюються дні попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт відповідно до графіка (розділ 9).

Для допуску до захисту необхідно опублікувати [3, с. 29]:

- здобувачу освітнього ступеня «бакалавр» тези виступу на науковій конференції;
- здобувачу освітнього ступеня «магістр» освітньо-професійної програми тези двох виступів на наукових конференціях;
- здобувачу освітнього ступеня «магістр» освітньо-професійної програми тези двох виступів на наукових конференціях і статтю у науковому виданні.

На момент проведення попереднього захисту у здобувача повинна бути готова кваліфікаційна робота і зібрані супровідні документи [3, с. 29].

На попередній захист студентові потрібно подати [3, с. 29]:

- роздрукований текст готової випускної кваліфікаційної роботи. При цьому робота ще не повинна бути зброшурована;
- довідку про перевірку на плагіат за підписом наукового керівника;
- електронний варіант випускної кваліфікаційної роботи;
- титульний аркуш з підписами студента і наукового керівника (див дод. А);
- завдання на виконання кваліфікаційної роботи з підписами студента і наукового керівника (див. дод. Б);
- зовнішню рецензію (з підписом стороннього фахівця з банківської установи, завіреною печаткою, див. дод. В);
- відгук з підписом наукового керівника (див. дод. Д);
- резюме (для випускників освітньо-наукової програми, див. дод. Е);
- анотацію (див. дод. Ж);
- декларацію добросовісності (див. дод. Н).

Студент ставить дату закінчення написання роботи і свій **особистий підпис** на останній сторінці тексту випускної кваліфікаційної роботи, якою є **остання сторінка висновків**.

Після докладного ознайомлення з ходом виконання випускної кваліфікаційної роботи комісія робить висновок про якість здійсненої студентом роботи, висловлює зауваження щодо оформлення роботи, списку використаних джерел, доопрацювання та дає відповідні рекомендації. Звіт комісії

розглядається на засіданні кафедри, під час якого приймається рішення щодо здобувачів, що не пройшли або не з'явилися на попередній захист.

На попередньому захисті у випускних кваліфікаційних роботах комісія виявляє наступні недоліки:

- тема випускної кваліфікаційної роботи, зазначена на титульному аркуші, в завданні на випускну кваліфікаційну роботу, в рецензії і відгуку не співпадає з назвою у наказі по Університету. Тому титульні аркуші, завдання на випускну кваліфікаційну роботу, рецензії і відгуки роздруковуються студентам з програми 1С;

- якщо студенти заочної форми виконують випускну кваліфікаційну роботу, то на титульному аркуші і завданні зазначається Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій, а для студентів денної форми навчання – Факультет фінансів та обліку;

- завдання на випускну кваліфікаційну роботу не заповнено студентом від руки;

- у рецензії відсутні дані про рецензента;

- кількість сторінок, яка міститься в анотації та у структурі роботи, яка зазначена у вступі, відрізняються;

- у змісті сторінки не співпадають зі сторінками по тексту, зокрема розміщення розділів та підрозділів;

- назва розділів і підрозділів не співпадають з назвою у змісті;

- у різних роботах неоднакове розміщення параграфів;

- є зауваження щодо правил пунктуації, тобто написання крапок, крапок з комою та ін. Так, крапку в кінці заголовка не ставлять;

- в кінці роботи, на останній сторінці висновків має бути зазначена дата завершення роботи і підпис автора;

- недоліки в оформленні літературних джерел. Список використаних джерел розміщують в алфавітному порядку і складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який набув чинності з 1 липня 2016 року. Він є базовим для системи стандартів, правил, методичних посібників зі складання бібліографічного опису, в т.ч. і бібліографічних списків до наукових робіт.

Студент виправляє зауваження, зроблені комісією з попереднього захисту.

Після ознайомлення комісією зі змістом, оформленням випускної кваліфікаційної роботи, відгуком наукового керівника, зовнішньою рецензією та у випадку внесення всіх зауважень комісія ставить відмітку про проходження попереднього захисту і дату, засвідчуючи це підписом одного з членів комісії.

Комісія з попереднього захисту не допускає випускну кваліфікаційну роботу до захисту, якщо назва теми не відповідає тій, що затверджена наказом ректора по Університету, та якщо електронний варіант випускної кваліфікаційної роботи не здано своєчасно на кафедру.

Після позитивного висновку щодо попереднього захисту завідувач кафедри приймає рішення про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту.

При цьому робота повинна бути зброшурована у тверду палітурку, для чого рекомендується скористатися послугами палітурного цеху.

6.2. Захист випускної кваліфікаційної роботи

Захист випускної кваліфікаційної роботи має публічний характер і здійснюється на відкритому засіданні екзаменаційної комісії у терміни, визначені навчальними планами та згідно з графіком, який затверджується ректором Університету.

Під час захисту студент повинен продемонструвати свій кваліфікаційний та професійний рівень, методи логічного і статистичного аналізу проблем, що досліджуються, здатність до самостійної наукової праці, уміння чітко і доступно викладати висновки.

Процедура захисту включає наступні **етапи**:

1. Оголошення назви роботи, прізвища та ім'я виконавця, зовнішньої рецензії, відгуку наукового керівника і рішення про допуск роботи до захисту.
2. Виступ студента із викладенням основних положень роботи.
3. Запитання до автора роботи членів комісії.
4. Відповіді студента.
5. Обговорення на засіданні екзаменаційної комісії результатів захисту робіт у закритому порядку.
6. Рішення екзаменаційної комісії про оцінку роботи та присвоєння студенту ступеня вищої освіти відповідної кваліфікації.

До захисту роботи здобувач повинен підготувати [3, с. 29]:

- доповідь, розраховану на 10-12 хвилин (додаток X);
- презентацію, створену у MS Power Point (обсягом приблизно 12 слайдів).

У **доповіді** здобувач:

- висвітлює актуальність, мету і завдання кваліфікаційної роботи;
- коротко характеризує її основний зміст, методикаку і результати здійснених досліджень;
- оголошує висновки та пропозиції.

Читати доповідь під час захисту не рекомендується. Здобувач повинен вільно висловлювати свої думки, лише інколи користуючись друкованим текстом [3, с. 29].

Бажаним є використання у процесі доповіді заздалегідь підготовленого **наочного графічного матеріалу** (таблиці, схеми), який ілюструє основні положення роботи у друкованій або в електронній формі.

Додатковий наочний матеріал може бути також сформований у вигляді комплекту роздаткового матеріалу, який роздається у друкованому вигляді членам екзаменаційної комісії.

Позитивним є створення мультимедійної презентації з теми роботи. Презентація може бути виконана у будь-якому електронному форматі і містити як ілюстративний матеріал (таблиці, схеми, діаграми), так і короткі тези, основні висновки та інші важливі положення роботи.

Структура презентації [3, с. 30]:

1. На першому слайді представляється тема кваліфікаційної роботи, прізвище, ім'я, по батькові студента, прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь і наукове звання керівника кваліфікаційної роботи.

2. На другому слайді подається план доповіді, пронумерований трьома і більше цифрами.

3. На третьому слайді подається мета, завдання, об'єкт, предмет і база дослідження.

4. На наступних слайдах послідовно розкривається зміст кваліфікаційної роботи, переважно у таблицях, рисунках, формулах із мінімальним використанням тексту. При створенні презентації основна увага приділяється обґрунтуванню поданих пропозицій.

5. Оформлення таблиць і рисунків здійснюють відповідно до загальних правил, для роздаткового матеріалу застосовують наскрізну нумерацію (Таблиця 1, 2..5 та ін., рис. 1, 2..5).

6. Кожен слайд повинен бути пронумерований.

Після завершення доповіді члени екзаменаційної комісії задають студенту запитання, які безпосередньо пов'язані з випускною кваліфікаційною роботою.

6.3. Оцінювання випускної кваліфікаційної роботи

Екзаменаційна комісія під час закритого засідання оцінює кожну кваліфікаційну роботу.

Оцінювання рівня якості підготовки здобувача та здобутої ним вищої освіти здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу, за критеріями оцінювання набутих загальних і професійних компетентностей і шкалою оцінювання, застосовуючи форми і методи діагностики [3, с. 30].

Об'єктом оцінювання є сукупність знань, умінь і навичок, набутих компетентностей, відтворених у процесі виконання й захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота як об'єкт оцінювання має продемонструвати вміння:

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими та нормативними документами, науковою літературою, у т. ч. виданою іноземними мовами, матеріалами Інтернету і даними статистичної та фінансової звітності);

- викладати матеріал логічно й аргументовано;

- використовувати статистичні та математичні методи аналізу досліджуваної проблеми;

- застосовувати сучасні наукові методи для здійснення емпіричних досліджень;
- використовувати набуті знання для висловлення пропозицій та обґрунтування рекомендацій щодо предмета дослідження;
- формулювати наукову новизну (для ступеня вищої освіти «магістр») і практичну цінність роботи;
- узагальнювати результати, робити висновки та формулювати рекомендації щодо проведення подальших досліджень.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.

У процесі визначення оцінки враховується ряд важливих показників якості випускної кваліфікаційної роботи [3, с. 31]:

- актуальність обраної теми;
- чіткість формулювання мети та завдань дослідження;
- структура і логіка побудови змісту випускної кваліфікаційної роботи;
- наукова новизна (для ступеня вищої освіти «магістр») та практична значущість роботи;
- якість і глибина теоретичного, методологічного та практичного аналізу проблематики дослідження;
- наявність критичного огляду літературних джерел та наукової полеміки;
- актуальність і обґрунтованість запропонованих рішень;
- дотримання вимог щодо оформлення випускної кваліфікаційної роботи;
- наявність та інформаційна змістовність ілюстративних матеріалів для захисту випускної кваліфікаційної роботи;
- змістовність повідомлення здобувача про основні результати дослідження;
- правильність та чіткість відповідей на запитання членів екзаменаційної комісії;
- зауваження і пропозиції, що містяться у зовнішній рецензії та у відгуку наукового керівника;
- наявність публікацій та їх якісний рівень.

Кваліфікаційна робота з ознаками плагіату за рішенням екзаменаційної комісії не розглядається, виставляється незадовільна оцінка.

Оцінюючи кваліфікаційну роботу, екзаменаційна комісія враховує наукову новизну (для ступеня вищої освіти «магістр»), практичну значущість, відповідність оформлення встановленим вимогам, уміння представити сформульовані положення та висновки на засіданні екзаменаційної комісії.

Основні умови одержання оцінки [3, с. 31-32]:

Відмінно (90-100 балів). Кваліфікаційна робота є бездоганною в усіх відношеннях:

- містить елементи наукової новизни (для ступеня вищої освіти «магістр»), підтвержені публікаціями у фахових виданнях за спеціальністю (для освітнього ступеня «магістр» освітньо-наукової програми);

- має практичне значення, підтверджене довідкою про впровадження результатів;

- доповідь логічна і стисла, проголошена вільно зі знанням справи;
- відгук і рецензія позитивні;
- відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії правильні.

Добре (75-89 балів). Тема кваліфікаційної роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру:

- у теоретичній частині поверхнево проаналізовані джерела;
- наявні елементи наукової новизни (для ступеня вищої освіти «магістр») та практичного значення, які опубліковані у фахових виданнях за спеціальністю (для освітнього ступеня «магістр» освітньо-наукової програми);

- практичне значення роботи підтверджене довідкою про впровадження;
- недостатньо використані інформаційні матеріали організації, мають місце окремі зауваження у рецензії та відгуку;

- доповідь логічна, виголошена вільно;
- відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії в основному правильні;

- випускна кваліфікаційна робота оформлена відповідно до вимог.

Задовільно (60-74 бали). Тема випускної кваліфікаційної роботи в основному розкрита, та мають місце недоліки змістовного характеру:

- нечітко сформульована мета випускної кваліфікаційної роботи;
- теоретичний розділ не містить критичного аналізу підходів до вирішення науково-прикладної задачі, яку охоплює тема, має описовий характер;

- в аналітичній частині є надлишок елементів описовості;
- недостатньо чітко розкриті елементи наукової новизни (для ступеня вищої освіти «магістр») та практичної значущості;

- наявна довідка про впровадження результатів роботи та документи про апробацію роботи на наукових семінарах і конференціях;

- добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований;

- висновки і пропозиції автора обґрунтовані непереконливо;

- рецензія і відгук містять окремі зауваження;

- доповідь прочитана за текстом;

- не всі відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії правильні або повні;

- є зауваження щодо оформлення випускної кваліфікаційної роботи.

Незадовільно. Тема випускної кваліфікаційної роботи розкрита поверхнево. Мають місце такі недоліки:

- нечітко сформульована мета випускної кваліфікаційної роботи;

- розділи недостатньо пов'язані між собою;

- відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел;

- аналіз виконаний поверхнево, переважає описовість на шкоду системності і ґрунтовності;

- відсутні документи про апробацію результатів роботи та публікації за темою роботи;
- запропоновані заходи з аналізу не результативні, економічне обґрунтування неповне.

Крім того, мають місце недоліки в оформленні випускної кваліфікаційної роботи. Ілюстрації до захисту відсутні. Доповідь прочитана за готовим текстом. Відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії неточні або неповні.

Рішення щодо підсумкової оцінки приймається більшістю голосів членів екзаменаційної комісії за результатами публічного захисту шляхом відкритого голосування з урахуванням висновків наукового керівниками і середнього балу за час навчання. При рівній кількості голосів, у випадку спірної оцінки, перевага віддається оцінці, яку відстоює голова екзаменаційної комісії [3, с. 33].

Оцінка виставлена і оголошена екзаменаційною комісією є кінцевою і не підлягає оскарженню (апеляції).

Якщо підсумкова оцінка захисту випускної кваліфікаційної роботи є меншою 60 балів виставляється оцінка «незадовільно».

За шкалою Європейської кредитно-транспортної системи (ЄКТС) у Західноукраїнському національному університеті використовується така градація оцінок:

Оцінка	За національною шкалою	Відмінно	Добре		Задовільно	
	Необхідний % знань	90-100	85-89	75-84	65-74	60-64
	За шкалою ЄКТС	A	B	C	D	E

Оцінка керівника кваліфікаційної роботи виставляється у його відгуку.

Середня оцінка успішності студента виставляється методистами деканату.

Оцінкою захисту кваліфікаційної роботи є оцінка виставлена й оголошена екзаменаційною комісією по результатах її захисту [3, с. 33].

За результатами успішного захисту випускної кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія приймає рішення щодо присвоєння студентам ступеня вищої освіти «бакалавр», «магістр» зі спеціальності «Фінанси, банківська справа» та про видачу випускнику диплома державного зразка відповідного освітнього ступеня. Також екзаменаційна комісія може прийняти рішення про рекомендацію окремих здобувачів до вступу в аспірантуру, видачу «диплому з відзнакою».

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнано незадовільним, екзаменаційна комісія вирішує, чи може студент подати повторно ту ж роботу після доопрацювання й усунення недоліків чи йому необхідно опрацювати іншу тему.

РОЗДІЛ 7

КЕРІВНИЦТВО ВИПУСКНОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ ТА ЇЇ РЕЦЕНЗУВАННЯ

7.1. Обов'язки керівника випускної кваліфікаційної роботи

Наказом по Університету для кожного студента призначається керівник з професорсько-викладацького складу кафедри банківського бізнесу.

Керівник випускної кваліфікаційної роботи виконує наступні **функції**:

- допомагає студенту в складанні плану даної роботи і видає завдання на випускню кваліфікаційну роботу (див. дод. Б), яке затверджується завідувачем кафедри. На основі завдання студент складає календарний план виконання випускної кваліфікаційної роботи;
- рекомендує необхідну літературу, наукові джерела, довідкові та статистичні матеріали з теми дослідження;
- проводить систематичні бесіди та надає необхідні консультації з написання випускної кваліфікаційної роботи;
- перевіряє терміни виконання роботи за розділами і в цілому;
- на основі аналізу наданих матеріалів фіксує ступінь виконання дослідження, про що інформує кафедру;
- при перевірці матеріалів до випускної кваліфікаційної роботи визначає помилки та неточності, вказує способи їх усунення або шляхи раціонального вирішення завдання, уточнює або виправляє недостатньо чіткі формулювання та стилістичні помилки.

Науковий керівник дає розгорнутий **відгук на випускню кваліфікаційну роботу** (див. дод. Д), в якому характеризує:

- актуальність теми;
- самостійні розробки і пропозиції автора;
- практичне значення роботи і детальний аналіз недоліків та помилок;
- висновок про те, якою мірою вона відповідає вимогам, що ставляться перед випускними кваліфікаційними роботами.

У відгуку наукового керівника на випускню кваліфікаційну роботу відзначається відповідність роботи вищезгаданим вимогам і дається загальний висновок щодо ефективності запропонованих шляхів вирішення досліджуваної проблеми і допуску роботи до захисту.

Науковий керівник надає відгук на випускню кваліфікаційну роботу тільки у тому разі, якщо електронний варіант випускної кваліфікаційної роботи своєчасно здано на кафедру відповідно до термінів, визначених наказом по Університету.

7.2. Порядок рецензування випускних кваліфікаційних робіт

При наявності відгуку наукового керівника випускна кваліфікаційна робота направляється на зовнішнє рецензування. Склад рецензентів визначається

кафедрою з числа висококваліфікованих спеціалістів банківських установ. Коло наукових та фахових інтересів рецензентів повинно відповідати тематиці випускних кваліфікаційних робіт.

Студент може також отримати зовнішню рецензію за місцем проходження стажування, роботи від керівників банківських установ.

У рецензії на випускню кваліфікаційну роботу вказується (див. дод. В):

- відповідність змісту випускної кваліфікаційної роботи вибраній темі, її актуальність;

- найбільш суттєві висновки та пропозиції;

- наявність самостійних розробок і досліджень автора;

- практична цінність розроблених питань теми;

- загальні висновки і рекомендації щодо допуску до захисту і присвоєння ступеня вищої освіти «бакалавр», «магістр» зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

Зовнішня рецензія на випускню кваліфікаційну роботу повинна бути завірена печаткою установи банку, в якій працює рецензент.

Без відгуку наукового керівника і зовнішньої рецензії випускна кваліфікаційна робота **не допускається до захисту**.

При роботі над випускною кваліфікаційною роботою студент повинен уникати припущення типових помилок і недоліків.

Основними типовими **недоліками** при написанні випускних кваліфікаційних робіт є:

1. Основна частина роботи не відповідає змісту чи недостатньо розкриває тему дослідження.
2. У роботі мало посилань на першоджерела або немає відповідності зі списком використаних джерел.
3. Оформлення роботи не відповідає вимогам вищої школи, вона виконана неохайно, з помилками.
4. Обсяг роботи не відповідає вимогам.
5. У роботі використано застарілий літературний, інструктивний, статистичний матеріал, відсутні цифрові дані.
6. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 2-3 роки) з теми дослідження.
7. Робота має описовий характер, тобто не містить аналітики і не висвітлює власну позицію автора на проблеми, що розглядаються.
8. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту.

**РОЗДІЛ 9
ДОДАТКИ**

Додаток А

**Приклад оформлення титульного аркуша випускної кваліфікаційної
роботи**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій**

Кафедра банківського бізнесу

ДЕРЕВЧУК Ірина Юріївна

**Розвиток споживчого кредитування в Україні/
The development of consumer crediting in Ukraine**

спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма – Банківська справа

випускна кваліфікаційна робота за ступенем вищої освіти «магістр»

Виконала студентка групи
ФБСзм – 21
І. Ю. Деревчук

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Я. І. Чайковський

Випускну кваліфікаційну роботу допущено
до захисту:

«___»_____20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **О. В.Дзюблюк**

Тернопіль – 20__

Додаток Б

Приклад оформлення завдання на випускню кваліфікаційну роботу

Форма № Н-9.01

Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій
Кафедра банківського бізнесу
Освітній ступінь «магістр»
спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма – Банківська справа

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.В. Дзюблюк

“ ___ ” _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

ДЕРЕВЧУК Ірина Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

**Розвиток споживчого кредитування в Україні /
The development of consumer crediting in Ukraine**

керівник роботи к.е.н., доцент, Я. І. Чайковський

затверджені наказом по університету від ___ _____ 20__ р. № ___

2. Строк подання студентом закінченої дипломної роботи ___ _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до магістерської роботи спеціальна монографічна та періодична література з питань дослідження, практичні дані банківської системи України, Національного банку України за ряд років, банківських установ, законодавчі та нормативні акти з теми дослідження, статистичні збірники

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) ___

Теоретичні основи організації споживчого кредитування
Аналітична оцінка розвитку та сучасного стану споживчого банківського кредитування в Україні
Проблеми і напрямки розвитку банківського споживчого кредитування в Україні

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

таблиці, графіки, схеми, діаграми

6. Консультанти розділів магістерської роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання __ _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назви етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів випускної кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Затвердження теми випускної роботи, ознайомлення з літературними джерелами та складання плану випускної роботи	до 01.11.2020	
2.	Написання теоретичної частини випускної роботи (1 розділ роботи)	до 01.03.2021	
3.	Написання аналітично-розрахункової частини випускної роботи (2 розділ роботи)	до 20.05.2021	
4.	Написання проектної (конструктивної) частини випускної роботи (3 розділ роботи)	до 01.09.2021	
5.	Представлення чорнового варіанту випускної роботи, перевірка та внесення змін керівником	до 01.10.2021	
6.	Доопрацювання зауважень та представлення чистого варіанту випускної роботи. Підготовка супроводжуючих документів	до 20.10.2021	
7.	Перевірка випускної роботи на оригінальність тексту у системі «Антиплагіат»	до 01.11.2021	
8.	Оформлення випускної роботи та отримання допуску до захисту	до 10.11.2021	
9.	Подання випускної роботи на захист в державну екзаменаційну комісію	до 16.11.2021	

Студент _____ Деревчук І.Ю.
підпис

Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ к.е.н., доцент, Я. І. Чайковський
підпис

Додаток В

Приклад оформлення зовнішньої рецензії на випускню кваліфікаційну роботу
РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студентки групи ФБСзм – 21

ДЕРЕВЧУК Ірина Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: **Розвиток споживчого кредитування в Україні / The development of consumer crediting in Ukraine**

Виконану на матеріалах: банківської системи України, банківських установ України.

Актуальність теми: впровадження нових кредитних продуктів, що надаються населенню України, з врахуванням зарубіжної практики банківських установ, а також розвиток ринкової інфраструктури, пов'язаної з наданням споживчих кредитів населенню заслуговує на особливу увагу. Тому вирішення проблеми розвитку банківського споживчого кредитування є актуальною.

Самостійні розробки і пропозиції автора: слід відзначити пропозиції автора щодо підходів до методів банківського кредитування фізичних осіб, зокрема посилення уваги до таких кредитів населенню на поточні потреби як овердрафт і кредити на основі платіжних карток, розширення обсягів та різновидів кредитів населенню на купівлю та будівництво житла.

Практичне значення магістерської роботи: обґрунтовано рекомендації щодо практичних можливостей подальшого розширення банківського кредитування фізичних осіб на споживчі цілі в Україні з врахуванням зарубіжного досвіду. Пропозиції автора щодо методики оцінки кредитоспроможності позичальника-фізичної особи, умов і порядку видачі кредитів населенню на споживчі потреби можуть бути використані банківськими установами України.

Недоліки: до недоліків слід зарахувати недостатність висвітлення споживчого кредитування на прикладі окремої банківської установи.

Загальний висновок: вказаний недолік загалом не знижує практичного значення магістерської роботи, яка є завершеним самостійним дослідженням, виконана на матеріалах Національного банку України, банківських установ та відповідає вимогам, що ставляться до магістерських робіт, і заслуговує на оцінку «добре», а її автор – на присвоєння ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент: _____

(посада, місце роботи, вчене звання, науковий ступінь)

(прізвище, ім'я, по батькові)

М. П. _____
(підпис)

“ ” _____ 20__ р.

Додаток Д
Приклад оформлення відгуку наукового керівника на випускну кваліфікаційну роботу
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій
Кафедра банківського бізнесу

ВІДГУК

Наукового керівника к.е.н., доцент, Я. І. Чайковський
на випускну кваліфікаційну роботу студентки групи ФБСзм – 21

ДЕРЕВЧУК Ірина Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: **Розвиток споживчого кредитування в Україні / The development of consumer crediting in Ukraine**

Актуальність теми: робота присвячена актуальній темі – дослідженню теоретичних основ організації споживчого кредитування, аналітичній оцінці тенденцій динаміки на сучасному ринку споживчого кредитування, формуванню пропозицій щодо вдосконалення споживчого кредитування в Україні.

Самостійні розробки і пропозиції автора: Досліджено суть споживчого кредиту, узагальнено підходи щодо особливих рис та класифікації споживчих кредитів, поглиблено дослідження соціального та економічного значення споживчого кредитування. Проведено ретроспективний аналіз етапів розвитку та сучасного стану споживчого кредитування в Україні. Визначено проблеми та обґрунтовано напрямки розвитку банківського споживчого кредитування в Україні.

Практичне значення магістерської роботи: практичне значення мають рекомендації автора щодо аналізу кредитоспроможності індивідуальних позичальників як чинника мінімізації ризику при споживчому кредитуванні, визначені проблемні моменти в організації кредитування, встановлені банки-лідери в різних видах споживчого кредиту та розглянуті перспективи розвитку цього виду позики в майбутньому.

Недоліки: в роботі суттєвих недоліків не виявлено. Однак необхідно було звернути більше уваги кредитній політиці вітчизняних банків щодо відновлення споживчого кредитування населення в сучасних умовах економічної кризи та високого кредитного ризику з врахуванням світового досвіду.

Загальний висновок: загалом магістерську роботу виконано відповідно до вимог вищої школи, вона може бути допущена до захисту, заслуговує оцінку «добре», а її автор – на присвоєння ступеня вищої «магістр» за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

Науковий керівник: к.е.н., доцент, Я. І. Чайковський
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

“ _____ ” _____ 20__ р.

Додаток Е

Приклад оформлення резюме на випускню кваліфікаційну роботу

РЕЗЮМЕ

Кваліфікаційна робота містить 80 сторінок, 13 таблиць, 3 рисунки, список використаних джерел із 70 найменувань, 5 додатків.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження наукових підходів щодо з'ясування сутності споживчого кредиту, визначення його місця і ролі в діяльності банківських установ, аналітична оцінка тенденцій динаміки на сучасному ринку споживчого кредитування, формування пропозицій щодо вдосконалення споживчого кредитування в Україні.

Об'єктом дослідження є діяльність банківських установ у сфері споживчого кредитування населення в Україні в сучасних умовах.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі банківського споживчого кредитування населення.

Одержані висновки та їх новизна: полягають в розвитку теоретико-методологічних і розробці практичних рекомендацій з удосконалення банківського споживчого кредитування населення, а саме: виявлено проблеми та окреслено перспективи розвитку споживчого кредитування населення в посткризових умовах банківської системи України.

Ключові слова: кредит, споживчий кредит, банк, процентна ставка, кредитна картка, овердрафт, кредитний ризик, кредитоспроможність, скоринг.

RESUME

Thesis contains 80 pages, 13 of tables, 3 figures, list of sources with 70 titles, 5 applications..

The aim of the thesis is to research of scientific approaches to finding out essence of consumer credit, determination of its place and role in the activities of banking institutions, analytical evaluation of trends in the modern market of consumer crediting, formation of proposals for improving of consumer lending in Ukraine.

Object of research is the activities of banking institutions in the sphere of consumer lending in Ukraine in modern conditions.

The subject of research are economic relations that arise in the process of banking of consumer lending population.

The resulting conclusions and innovation: is to develop theoretical and methodological development and practical recommendations for improvement of banking of consumer lending population, namely: problems are identified and prospects for the development of consumer lending in terms of post-crisis banking system of Ukraine are delineated.

Key words: credit, consumer credit, bank, interest rate, credit card, overdraft, credit risk, creditworthiness, scoring.

Додаток Ж
Приклад оформлення анотації на випускню кваліфікаційну роботу

АНОТАЦІЯ

Деревчук І. Ю. Розвиток споживчого кредитування в Україні. Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньо-професійна програма «Банківська справа». Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 20__.

Досліджено суть споживчого кредиту, узагальнено підходи щодо особливих рис та класифікації споживчих кредитів, поглиблено дослідження значення споживчого кредитування.

Проведено ретроспективний аналіз етапів розвитку споживчого кредитування в Україні, досліджено сучасний стан і практику банківського кредитування фізичних осіб в Україні, розглянуто методологію визначення кредитного ризику банку на основі експертних методів оцінки, зокрема скорингу.

Визначено проблеми в організації кредитування та обґрунтовано перспективи розвитку споживчого кредиту в майбутньому.

ABSTRACT

Derevchuk I. Y. The development of consumer crediting in Ukraine. Manuscript.

Doctoral studies for the education level «Master» with the title 072 «Finance, Banking and Insurance», Master's degree program «Banking business». West Ukrainian National University, Ternopil, 20__.

The essence of consumer credit is investigated, approaches to special features and classification of consumer loans is generalized, research value of consumer lending is deepened.

Retrospective analysis of development stages of consumer lending in Ukraine is conducted, present state and practice of bank lending to individuals in Ukraine are investigated, methodology for determining the credit risk of the bank based on expert evaluation methods, including scoring is investigated.

Problems in the organization of lending are defined and prospects of development of consumer credit in the future are delineated.

Додаток И
Приклад оформлення змісту випускної кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ	
1.1. Необхідність та суть, функції і роль кредиту в умовах ринкових відносин.....	8
1.2. Принципи та основні умови банківського кредитування позичальників	19
1.3. Класифікація банківських кредитів.....	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	40
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЕТАПІВ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ НИМ	
2.1. Розгляд заяви на отримання кредиту та аналіз фінансового стану клієнта.....	42
2.2. Розробка умов укладення кредитного договору та аналіз кредитної діяльності банку.....	56
2.3. Діючий порядок видачі, погашення кредиту і контроль за кредитною операцією	75
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	87
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ	
3.1. Аналіз сучасного стану і перспективи розвитку банківського кредитування позичальників в Україні	90
3.2. Удосконалення методів банківського кредитування	100
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	110
ВИСНОВКИ.....	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	115
ДОДАТКИ	126

Додаток К

Приклад оформлення переліку умовних позначень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АРМ	–	Автоматизоване робоче місце
ВВП	–	Валовий внутрішній продукт
ВПС	–	Внутрішньобанківська платіжна система
ІПС	–	Інформаційно-пошукова система
НБУ	–	Національний банк України
РП	–	Розрахункова палата
СЕП	–	Система електронних платежів
ЦРП	–	Центральна розрахункова палата
ЦСК	–	Центр сертифікації ключів

Додаток Л
Приклад написання вступу випускної кваліфікаційної роботи

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах в економіці України намітилися позитивні тенденції призупинення спаду та початку економічного зростання, темпи та стійкість котрого залежать від здатності банківської системи забезпечувати потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами. Разом з тим, загальні тенденції сучасного розвитку кредитних операцій вітчизняних банків свідчать про суттєве послаблення ролі банківського кредиту в забезпеченні виробничого сектора додатковими грошовими коштами.

Надання кредитів і проведення кредитної політики є найпоширенішою операцією банківських установ. Кредитні операції дають банківським установам основну частину доходу. Однак аналіз ситуації, що склалася у банківській сфері, свідчить, що у багатьох банків виникають фінансові труднощі в зв'язку з надзвичайно ризиковою кредитною політикою.

У зв'язку з цим актуального значення набуває вирішення проблеми вдосконалення кредитної діяльності банківських установ. Банки повинні організовувати кредитні операції таким чином, щоб вони давали максимально можливий прибуток, одночасно намагаючись знизити ризик, безпосередньо пов'язаний з механізмом надання і погашення банківських кредитів.

Зокрема актуальною сьогодні є розробка теоретичних пропозицій і рекомендацій з удосконалення банківського кредитування підприємств, широке практичне використання котрих допоможе банківській системі України підвищити ефективність діяльності всіх кредитних інститутів у процесі кредитування підприємств.

Об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і практичних розробок з проблем удосконалення кредитної діяльності установ банків для забезпечення стабільності функціонування банківської системи України обумовила вибір об'єкта, теми дослідження та її актуальність.

Огляд літератури з теми дослідження. Значний внесок у розробку питань кредитування банківськими установами підприємств зробили західні економісти Кристофер Ф. Блумфілд, В.Лексис, Д. Мак Нотон, Е. Рід, С. П. Роуз, Дж.Ф.Сінкі. Дослідженню теорії і практики організації кредитних відносин між банківськими установами та підприємствами за умов наближення до міжнародних стандартів банківського кредитування сприяють праці вітчизняних вчених-економістів О. В. Васюренка, О. В. Дзюблюка, О. Т. Євтуха, Б. С.Івасіва, Т. Т. Ковальчука, М. І. Мируна, В. І. Міщенко, А. М. Мороза, О.В.Пернарівського, Ю. А. Потійка, М.І. Савлука, В. Т. Сусіденка, Р. І. Тиркала, Я. І. Чайковського. Серед російських вчених слід назвати праці В. Н. Єдронові, О. І. Лаврушина, А. І. Ольшаного, Г. С. Панові, В. М. Усоскіна та інших. Але в їхніх працях досліджуються або окремі аспекти функціонування кредитних відносин, або їх дія на певних етапах економічного розвитку, причому

недостатньо уваги приділено особливостям і напрямкам їх розвитку в умовах формування ринкової економіки. Тому кредитування підприємств в Україні потребує подальших наукових досліджень і розробок.

Мета і завдання дослідження. Метою даної випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних основ організації кредитування позичальників, з'ясування сучасного стану кредитної діяльності банківських установ, удосконалення методики аналізу кредитоспроможності підприємств і форм забезпечення повернення банківських кредитів з урахуванням досвіду країн з ринковою економікою.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку, формулювання і розв'язання наступних наукових й практичних завдання:

- дослідити теоретичні основи організації кредитування підприємств за умов ринкового реформування економіки;
- визначити сутність кредитної політики банківської установи, обґрунтувати специфічні принципи та цілі її формування і проведення;
- обґрунтувати та визначити місце і роль банківського кредиту серед джерел формування активів підприємств;
- проаналізувати діючу практику банківського кредитування підприємств;
- узагальнити зарубіжний і вітчизняний досвід й визначити можливості удосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банківських установ;
- проаналізувати тенденції та обґрунтувати напрямки розвитку системи банківського кредитування.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є сфера економічних відносин, що виникають між кредиторами і позичальниками з приводу перерозподілу вартості у грошовій і товарній формі на умовах повернення та платності для забезпечення розширеного відтворення і споживання.

Предметом дослідження є діяльність банківських установ, спрямована на кредитування підприємств для забезпечення їх тимчасових потреб у грошових ресурсах.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу випускної кваліфікаційної роботи становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених та спеціалістів з питань теорії кредиту, кредитної політики банків.

Для досягнення поставленої мети в магістерській роботі застосовані загальнонаукові методи дослідження: гіпотетичний – при визначенні понять «кредит», «кредитний процес», аналізу і синтезу, які використані в процесі дослідження кредитної діяльності банків, статистичні методи, зокрема, порівняння (оцінка ефективності використання методик оцінки кредитоспроможності позичальників), графічний, а також методи деталізації та узагальнення, індуктивний і дедуктивний.

Інформаційна база роботи. Статистичну і фактологічну основу дослідження складають закони України, постанови та декрети Кабінету

Міністрів України, укази Президента України, нормативні документи Національного банку України, банківських установ, підприємств.

Наукова новизна роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації банківського кредитування підприємств. Безпосередньо в процесі дослідження одержано такі наукові результати:

- дістало подальшого розвитку визначення суті кредиту як економічної категорії, що виразилось в уточненні його змісту з економічної і правової точок зору. Запропоновано визначити кредит як відособлену частку економічних відносин, пов'язану з рухом позичкового капіталу між кредитором і позичальником у грошовій чи товарній формі на основі укладеного кредитного договору;

- доповнено систему принципів банківського кредитування диференційованим підходом банківських установ до суб'єктів господарювання, актуальність дотримання котрого в умовах трансформації економіки України визначається нестабільністю економічного розвитку та різним рівнем кредитоспроможності підприємств;

- сформульовано нові елементи механізму кредитування з використанням кредитної лінії. У цьому напрямку розроблено методику визначення ліміту кредитування позичальників у межах кредитної лінії, котру доцільно проводити послідовно на основі даних балансу в три етапи: 1) оцінка кредитоспроможності позичальника; 2) дисконтування активів позичальника з урахуванням чотирьох груп ліквідності активів і класу кредитоспроможності позичальника; 3) зіставлення суми ліміту кредитування з граничною величиною максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, виходячи з нормативних вимог Національного банку України;

- удосконалено методику застосування якісних і кількісних показників у процесі комплексного підходу до оцінки кредитоспроможності позичальників банківських установ. Для одержання комплексної перспективної оцінки автором сформульовано як поточну кредитоспроможність позичальника, що оцінюється шляхом порівняння розрахованих коефіцієнтів і показників з їх оптимальними значеннями, так і прогнозу кредитоспроможність, котра оцінюється, виходячи зі зміни оборотності оборотних активів, рентабельності діяльності підприємства та інших показників діяльності позичальника на перспективу.

Практичне значення роботи полягає у тому, що вони можуть використовуватись у процесі вдосконалення кредитної політики і кредитних відносин банківських установ з підприємствами при розробленні методичних підходів до аналізу кредитоспроможності позичальників, удосконаленні форм забезпечення повернення банківських кредитів.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 118 сторінок, основний зміст роботи викладено на 102 сторінках. Випускна кваліфікаційна робота містить 10 таблиць, 3 рисунки на 12 сторінках, список використаних джерел включає 108 найменувань та викладений на 12 сторінках, 4 додатки подано на 4 сторінках.

Приклад написання висновків випускної кваліфікаційної роботи

ВИСНОВКИ

Дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та сфери інноваційно-інвестиційного кредитування в умовах ринкового реформування української економіки дозволило зробити ряд висновків науково-теоретичного та прикладного характеру:

1. На основі вивчення різних підходів до трактування категорій “інвестиції”, “інновації” та “інноваційно-інвестиційне кредитування” дані поняття одержали у роботі свій подальший розвиток, що виявилось в уточненні економічної сутності інвестиційного кредиту, його функцій, а також у виділенні ряду особливостей, зумовлених, з одного боку, специфікою змісту інвестиційного кредиту, а з іншого – особливостями його організаційного, інформаційно-аналітичного, ресурсного, законодавчо-нормативного й іншого забезпечення. Інноваційно-інвестиційне кредитування визначено як фінансування діяльності, спрямоване на придбання, створення, реконструкцію, модернізацію об’єктів, у результаті чого виникає потік доходів, які забезпечують повернення банківських коштів і оплату за користування ними відповідно до принципів кредитування.

2. На основі аналізу якісних і кількісних змін інноваційно-інвестиційної діяльності українських підприємств та сфери кредитування інвестицій та інновацій виявлена тенденція поступового збільшення значимості інноваційно-інвестиційного кредитування. Це обумовлено рядом об’єктивних і суб’єктивних причин, викликаних як загальною стабілізацією економіки України, так і пошуком банківськими установами нових джерел одержання доходів на тривалу перспективу як стійкої бази їх розвитку та зміцнення своїх позицій на ринку банківських послуг.

3. Результати аналізу діяльності ряду банківських установ засвідчили, що в кредитному портфелі банків на інвестиційні цілі значна частина (50% і більше) кредитів спрямована на придбання імпортного устаткування. З одного боку це є позитивним чинником, оскільки свідчить про спрямування коштів на модернізацію, переобладнання виробництва та створення нових виробництв із використанням прогресивних технологій. Разом з тим, відповідний фінансовий потік, який утворюється внаслідок кредитуванням вітчизняних підприємств і населення, втрачається для національної економіки. У подальшому внаслідок економічного росту даний потік може збільшуватися, що вимагає вжиття заходів, які забезпечать переведення цих коштів у напрямку вітчизняного виробника.

4. Однією з проблем збільшення обсягів інноваційно-інвестиційного кредитування є пошук як зовнішніх джерел формування банківських ресурсів, так і внутрішніх резервів збільшення ресурсів інвестиційного характеру. Крім збільшення банківських інвестиційних ресурсів за рахунок власного капіталу,

залучення довгострокових депозитів, вагомим джерелом можуть стати поточні пасиви банківських установ. Запропоновано при розрахунку банківськими установами максимально можливої (граничної) величини кредитно-інвестиційних ресурсів враховувати умовно-постійну частину поточних пасивів.

5. В роботі виконано порівняльний аналіз основних типів пасивних і активних стратегій і методів управління структурою інвестиційного портфеля

6. Проведене дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності в Україні і співставлення поглядів вітчизняних економістів на шляхи і методи подолання інвестиційної кризи дозволило виробити пропозиції, спрямовані на вдосконалення механізму кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності. Для активізації інвестиційної діяльності потрібно розробити державну комплексну програму формування ринкових механізмів у фінансовій, грошово-кредитній і виробничій сферах. В частині вдосконалення механізму кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності в комплексній програмі потрібно врахувати ряд пропозицій економістів: посилити державне регулювання банківської системи, стимулювати залучення грошових вкладів населення шляхом забезпечення їх державних гарантій, вдосконалити законодавчу базу механізму стимулювання нагромаджень фізичних та юридичних осіб, встановити пільги банкам, які здійснюють інноваційно-інвестиційне кредитування реального сектора економіки, передбачивши рефінансування і резервування в залежності від галузевої структури кредитного портфеля, посилити стимуляцію схильності банків до вкладень в довготермінові цінні папери шляхом корегування діючих норм відрахування в резерв Національного банку України залежно від складу депозитів і структури активів.

7. Отримані в роботі результати дозволяють внести пропозиції щодо покращення інноваційно-інвестиційного кредитування. Ми вважаємо, що в Україні недостатньо використовується її високий науковий потенціал і пропонуємо включити до державної комплексної програми формування ринкових механізмів у фінансовій, грошово-кредитній і виробничій сферах положення, які дозволять розвивати наукові дослідження, присвячені практичним проблемам керування ринковою економікою, в тому числі формуванню ресурсної бази банку та управління нею.

Додаток Н

Декларація доброчесності

«Декларація доброчесності»

Я, Ковальчук Василь Степанович, підтверджую, що сам написав цю роботу і не використовував жодних інших, окрім цитованих, джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, які цитуються, позначаються як такі; інші недослівні запозичення чи ремінісценції, наведені в тексті цієї роботи, містять актуальну інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота у цій безпосередньо або змістовно аналогічній формі не була раніше опублікована чи оприлюднена. Усе зазначене вище посвідчую власноручним підписом.

Підпис

Дата

Додаток П

**Приклади оформлення списку використаних джерел
відповідно до Національного стандарту України ДСТУ8302:2015**

Характеристика джерела та приклад оформлення
<p style="text-align: center;">Книги: Один автор</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Адамик Б. П. Центральний банк і грошово-кредитна політика : підручник. 2-ге видання, доп. і переробл. Київ : Кондор, 2011. 416 с.
2. Дзюблюк О. В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин : монографія. Тернопіль : “Тернопіль”, 1996. 140 с.
3. Чайковський Я. І. Платіжні системи : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2006. 210 с.
<p style="text-align: center;">Два автори</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Версаль Н. І., Дорошенко Т. В. Теорія кредиту : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім “Києво-Могилянська академія”, 2007. 483 с.
2. Любунь О. С., Раєвський К. Є. Банківський нагляд : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 416 с.
<p style="text-align: center;">Три автори</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Вовчак О. Д., Шпаргило Г. Є., Андрійків Т. Я. Платіжні системи : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 341 с.
2. Любунь О. С., О. І. Кіреєв, Денисенко М. П. Іпотечний ринок : підручник. Київ : Атака, 2006. 288 с.
<p style="text-align: center;">Чотири і більше авторів</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Міщенко В. І., Шаповалов А. В., Салтінський В. В., Вядрова І. М. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків : навч. посіб. Київ : Т-во “Знання”, КОО, 2002. 216 с.
2. Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Соляр В. В., Маслов С. І. Основи банківської справи : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 410 с.
<p style="text-align: center;">Автор(и) та редактор(и)/упорядники</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Дзюблюк О. В. Банківські операції : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. 2-ге вид. випр. і доповн. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2013. 688 с.
2. Дзюблюк О. В. Банківські операції : підручник / О. В. Дзюблюк, Я. І. Чайковський, Н. Д. Галапуп та ін. ; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 696 с.
3. Дзюблюк О. В. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
4. Дзюблюк О. В. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін. ; за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2010. 384 с.
5. Дзюблюк О. В. Трансформація банківської системи у контексті глобалізаційних викликів: монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Vienna : Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. 354 с.

Без автора
<p>1. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : Вектор, 2012. 355 с.</p> <p>2. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях : навч. посіб. / за ред. Б. Л. Луціва. 2-ге видання, перероб. Тернопіль : Карт-бланш, 2000. 225с.</p>
Багатотомні видання
<p>1. Економічна енциклопедія: у трьох томах. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. Т. 3. 952 с.</p>
Автореферати дисертацій
<p>1. Чайковський Я. І. Банківське кредитування підприємств в умовах ринкового реформування економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Тернопіль, 2003. 20 с.</p>
Дисертації
<p>1. Благун І. І. Механізм формування стратегій управління банківською системою України : дис.. ... канд.. екон. наук : 08.00.08. Івано-Франківськ, 2015. 222 с.</p> <p>2. Чайковський Я. І. Банківське кредитування підприємств в умовах ринкового реформування економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Тернопіль, 2003. 247 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи
<p>1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : затв. постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. №368. Дата оновлення 17.01.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01. (дата звернення: 17.01.2019).</p> <p>2. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення 21.02.2019. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80. (дата звернення: 05.05.2019).</p> <p>3. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : затверджено постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351. Дата оновлення 07.03.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text. (дата звернення: 31.10.2020).</p> <p>4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення 01.01.2019. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14. (дата звернення: 17.01.2019).</p> <p>5. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Дата оновлення 11.01.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14. (дата звернення: 17.01.2019).</p>
Частина видання: Книги
<p>1. Чайковський Я. І. Моделі оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб банківськими установами. <i>Трансформація банківської системи</i></p>

у контексті глобалізаційних викликів : монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Vienna : Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. С. 182-196.
Частина видання: матеріали конференцій (тези, доповіді)
1. Чайковський Я. І. Основні проблеми валютного ринку України та напрямки їх вирішення. <i>Монетарні і фінансові аспекти стабільного економічного розвитку</i> : зб. тез доп. Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (Тернопіль, 10 листопада 2018 року). Тернопіль, 2018. С. 132-136.
Довідкові видання
1. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. 4-те вид., випр. та доп. – Київ : Т-во «Знання», КОО; Львів: Вид-во ЛБІ НБУ, 2002. 566 с.
Періодичні видання (журнали, газети)
1. Дзюблюк О. В. Генезис функцій центрального банку в ринкових умовах господарювання. <i>Вісник Національного банку України</i> . 2002. № 7. С. 18-23. 2. Малахова О. Л. Напрями оптимізації роботи банків щодо управління кредитним ризиком. <i>Світ фінансів</i> . 2008. № 2 (15). С. 101-112. 3. Мусієнко О. М., Маслова А. Ю., Савченко Г. О. Сучасна практика рейтингового оцінювання діяльності банків на основі таксонометричного методу. <i>Фінансовий простір</i> . 2014. № 1. С. 121-127. URL: https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1401/14momspr.pdf . 4. Чайковський Я. І. Грошовий обіг в Україні: сучасний стан, проблеми та напрями удосконалення організації. <i>Світ фінансів</i> . 2018. № 2 (55). С. 108-122.
Електронні ресурси
1. Банківська система 2015: виклики та перспективи URL: http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673 . (дата звернення: 17.01.2019). 2. Бюлетень Національного банку України. Київ, 2015. № 12. 153 с. URL: https://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf . (дата звернення: 17.01.2019). 3. В НБУ назвали найбільш збиткові і прибуткові банки за 2017 рік URL: https://www.rbc.ua/ukr/news/nbu-nazvali-samye-ubytochnye-pribylnye-banki-1518092509.html . (дата звернення: 17.01.2019). 4. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593 . (дата звернення: 17.01.2019). 5. Офіційний сайт Національного банку України URL: http://www.bank.gov.ua . (дата звернення: 17.01.2019). 6. Фурман І. В., Підгірняк А. О., Паламар Я. С. Міжнародний валютний фонд в контексті співпраці з Україною: сучасний стан, ризики, перспективи. <i>Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки</i> . 2013. №4(81). С.275-285. URL: http://www.econjournal.vsau.org/files/pdfa/2156.pdf . (дата звернення: 16.05.2019).

Додаток Р

Приклад оформлення заяви

Завідувачу кафедри _____

_____

_____

_____

студента групи _____

_____

ЗАЯВА

Прошу Вашого дозволу на написання випускної кваліфікаційної роботи за ступенем вищої освіти «магістр» на тему: «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків і світової економіки»

— _____ 20 ___ р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник випускної кваліфікаційної роботи

_____

підпис

Додаток С
Основні технічні вимоги(показники)
до оформлення випускних кваліфікаційних робіт (ВКР)

№ з/п	Показники	Ступені вищої освіти		
		магістр		
		бакалавр	професіонал	науковець
1	2	3	4	5
	Обсяг основної частини ВКР (вступ, розділи з висновками до них, загальні висновки і пропозиції) стор.	40-50	50-60	60-70
	Брошування тексту ВКР у тверду обкладинку	+	+	+
	Наявність:			
	- пояснювальної записки	-	-	+
	- замовлення на виконання ВКР	+/-	+	+
	- довідки про впровадження результатів, виконання ВКР	+	+	+
	- внутрішньої рецензії на ВКР	-	-	+
	- резюме	-	-	+
	- автореферату ВКР	-	-	+
	- переліку умовних позначень	+/-	+/-	+/-
	Обсяги(стор):			
	- вступу	2,5-3	3-4	3-4
	- висновків до розділів	До1	До1	До1
	- висновків і пропозицій	3-4	4-5	4-5
	Кількість розділів	2/3	3	3
	Питома вага розділів (%):			
	- Розділу1	40/30	30	30
	- Розділу2	60/40	40	40
	- Розділу3	-/30	30	30
	Кількість використаних джерел	50-60	60-80	60-80
	Апробація результатів виконання ВКР (з розміщенням в університетському репозитарії):			
	а) виступ на наукових конференціях з друкуванням тез	1	2	2
	б) підготовка і видання наукової статті	-	-	1
	в) впровадження результатів наукового дослідження на базовому підприємстві, установі	+/-	+	+

1	2	3	4	5
	Параметри для друку ВКР:	+	+	+
	а) шрифт – Times New Roman			
	б) розмір шрифту – 14			
	в) інтервал – 1,5			
	г) абзац – 1,25 мм			
	д) поля на сторінці – верхнє і нижнє – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм			
	е) нумерація сторінок – правий верхній кут, арабськими цифрами			

Додаток Т

Таблиця українсько-англійської транслітерації

Українська літера	Англійська літера	Українська літера	Англійська літера
А	A	П	P
Б	B	Р	R
В	V	С	S
Г	H	Т	T
	G	У	U
Д	D	Ф	F
Е	E	Х	KH
Є	Ye (на початку слова) i (в інших позиціях)	Ц	TS
		Ч	CH
Ж	ZH	Ш	SH
З	Z	Щ	SHCH
И	Y	Ь	–
І	I		(') у кінці слова (факультативно)
Ї	Yi (на початку слова) i (в інших позиціях)	Ю	Yu (на початку слова) iu (в інших позиціях)
Й	Y (на початку слова) i (в інших позиціях)	Я	Ya (на початку слова) ia (в інших позиціях)
К	K		
Л	L	-ЬО-	-Ю-
М	M	-КС	-KS-
Н	N	-ИЙ-	-YI-
О	O	-ЙЙ-	-II-

Додаток У

**Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях
для виконання функції зв'язку між реченнями**

Мовна функція	Лексичні засоби	
Причина та її наслідок, умова та наслідок	(і) тому, тому, що	
	оскільки	
	з чого звідки	виходить
	внаслідок	
	у результаті	
	на основі вище означеного, на підставі вказаного вище	
	у зв'язку з цим	
	згідно з цим	
	у цьому випадку	
	за таких умов	
	у такому випадку	
	(а) якщо(ж)..., то...	
	що	свідчить
		вказує
	говорить	
	відповідає	
	дає можливість	
	дозволяє	
	сприяє	
	має значення	
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку, насамперед, у першу чергу	
	першим наступним попереднім	кроком
	одночасно, у той же час,	
	одночасно, у той же час,	
	одночасно, у той же час,	
	одночасно, у той же час,	
	одночасно, у той же час,	
	одночасно, у той же час,	
	одночасно, у той же час,	
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу	
	на закінчення, зрештою, нарешті	
Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, та, однак, зрештою	
	як..., так і...; так само, як і...	
	не тільки, але і(й)	

	порівняно з; якщо..., то...	
	на відміну, навпаки, на противагу	
	аналогічно, таким чином, також	
	з одного боку, з іншого боку	
Мовна функція	Лексичні засоби	
Доповнення або уточнення	також і, до того ж, при цьому, разом з тим	
	окрім більше того	окрім більше того
	понад	
	особливо, а надто	
Посилання на попередній або наступний	тим більше, що	
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме	
	як було	сказано
		показано
		доведено
		відзначено
		отримано
		знайдено
		встановлено
	згадано	
	виходячи з міркувань	
	як підкреслювалось, вказувалось вище	
	згідно з цим	
	відповідно до цього	
	відповідним чином	
	у зв'язку з цим	
	у зв'язку з вищевикладеним	
	цей, що розглядається, вищевказаний та ін.	
	такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу,	
	такого виду, схожий на...	
	багато з них, один з них, деякі з них	
	наступний, деякий, надалі, подальший, дальший, другий	
	більшість, більша частина	
керуючись положенням		
Узагальнення, висновок	дослідженням встановлено	
	як наслідок	
	таким чином, отже	
	у результаті, у кінцевому підсумку	
	звідси, з цього	витікає
		виходить
стає зрозумілим		

		очевидно
	це	дозволяє зробити висновок
		дозволяє дійти висновку
		зводиться до такого
		свідчить
		переконує
	на закінчення, і нарешті	
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу	
	прикладом може слугувати (бути)	
	такий же (наприклад)	
	у випадку, для випадку	
	про те може свідчити; що очевидно	
Мовна функція	Лексичні засоби	
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки	
	зупинимось детально на...	
	основні переваги цього методу полягають...	
	деякі додаткові зауваження...	
	декілька слів щодо перспектив дослідження...	
	наведемо декілька прикладів	

Додаток Ф

Приклад оформлення титульного аркуша частини 2 «Додатки» випускної кваліфікаційної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій
Кафедра банківського бізнесу

ДЕРЕВЧУК Ірина Юріївна

**РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ/
THE DEVELOPMENT OF CONSUMER CREDITING IN UKRAINE**

спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма – Банківська справа

Випускна кваліфікаційна робота за ступенем вищої освіти «магістр»

Частина 2

ДОДАТКИ

Тернопіль – 20__

Додаток X

Приклад написання виступу для захисту випускної кваліфікаційної роботи

Шановний голово та члени державної екзаменаційної комісії !

На Ваш розгляд вноситься магістерська робота на тему: **“КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ: СУТНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ, ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ”**.

Актуальність теми. Необхідність кредитної політики пов’язана, по-перше, із забезпеченням потреби в додаткових джерелах фінансування розширеного відтворення, по-друге, із кредитною підтримкою пріоритетних напрямків розвитку окремих галузей економіки, по-третє, із підтримкою стабільності та фінансової стійкості кредитної системи, по-четверте, із регулюванням грошового обігу. Причини кризи полягають не лише в проблемах банківської системи в цілому, спричинених політичними та економічними умовами, в яких вона функціонує, а в механізмі її функціонування – зокрема, і кредитному.

Мета дослідження полягає у теоретичному узагальненні, обґрунтуванні методологічних та методичних засад функціонування кредитного механізму, його дієвості в економічних процесах, розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення методів і форм кредитного забезпечення та регулювання економічних процесів в Україні.

Поставлена мета зумовила вирішення сукупності таких основних завдань:

- дослідження сутності поняття “кредитний механізм” та його місця в реалізації кредитної політики держави;
- визначення складу та оптимальної структури кредитного механізму як форми реалізації кредитної політики для досягнення її конкретних цілей;
- характеристика принципів та умов банківського кредитування як базових елементів кредитного механізму в ринкових умовах;
- визначення сутності та обґрунтування принципів і послідовності розробки кредитної політики на мікроекономічному рівні;
- дослідження процесу та організації банківського кредитування;
- проведення аналізу ефективності функціонування кредитного механізму в Україні та кредитного портфеля ВАТ «Державний ощадний банк України»;
- обґрунтування напрямків удосконалення діючих методів банківського кредитування, виходячи із зарубіжного досвіду;
- оцінка впливу окремих елементів кредитного механізму на розгортання фінансово-економічної кризи в Україні.

Об’єкт дослідження – кредитні відносини, які виникають між банківськими установами та позичальниками в процесі руху кредитних ресурсів та здійснення кредитного моніторингу.

Предмет дослідження – кредитний механізм, його склад, структура та процес функціонування.

Наукова новизна одержаних результатів:

- уточнено економічну сутність поняття “кредитний механізм”, визначено його елементи та місце в реалізації кредитної політики держави. Відсутність чіткості у визначенні спричиняла ототожнення понять кредитний механізм та процес кредитування в банку;

- визначено сутність та обґрунтовано принципи і послідовність розробки кредитної політики на мікроекономічному рівні, тобто на рівні банківської установи, враховуючи особливості ринкової економіки;

- проаналізовано практику кредитних відносин українських банків з позичальниками, що дозволило виявити тенденції та проблеми кредитування банками як юридичних, так і фізичних осіб, та окреслено перспективи розвитку методів банківського кредитування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані наукові результати з дослідження функціонування кредитного механізму створюють передумови для покращення організації та управління кредитними відносинами. Наукові результати магістерської роботи дозволяють підвищити дієвість кредитного механізму в економіці країни шляхом удосконалення практики кредитування комерційними банками позичальників.

У якості **висновків** із магістерської роботи можна відзначити наступне:

1. Реалізація кредитної політики на макроекономічному та мікроекономічному рівнях здійснюється через кредитний механізм і пов’язана із раціональною організацією кредитних відносин, їх управлінням та регулюванням для досягнення конкретних цілей як окремого комерційного банку, так і держави загалом.

2. Усвідомлення особливостей функціонування кредитного механізму, тобто врахування конкретних економічних умов, в яких він функціонує, дозволяє виділити його головні блоки та елементи.

3. Складовими кредитного механізму, які виражають взаємозв’язок та взаємовплив елементів та блоків, є:

- по-перше, організаційна структура банківської системи, як головний дійовий суб’єкт процесу кредитування;

- по-друге, тип та характер договірних взаємовідносин банків з клієнтурою, політика щодо формування кредитного портфеля;

- по-третє, безпосередньо процес кредитування, як практична реалізація кредитних відносин;

- по-четверте, контроль та регулювання кредитних відносин.

4. Принципи кредитування, будучи основними правилами кредитування, безпосередньо впливають і обумовлюють всі інші елементи процесу кредитування.

5. У вітчизняній банківській практиці у визначенні стратегії і тактики конкретного комерційного банку у сфері кредитування, зокрема в Ощадному банку України, провідне місце належить таким внутрішньо-методичним документам:

- Положенню комерційного банку «Про кредитування»;

- Положенню комерційного банку «Про кредитну політику».

6. Ефективність кредитної діяльності банку безпосередньо залежить від того, наскільки якісно зроблено структурування процесу банківського кредитування, чітко визначені завдання на основних етапах цього процесу і функцій працівників, що відповідають за проведення кредитних операцій.

7. З метою виявлення джерел кредитного ризику банку та оперативного вжиття заходів, спрямованих на недопущення можливих втрат за кредитними операціями банку, протягом усього строку кредитування до повного виконання позичальником зобов'язань за кредитним договором працівники банку здійснюють супроводження кредитних проектів, тобто нагляд та контроль за виконанням позичальником умов кредитного договору.

8. Супроводження кредиту може складатися з двох частин: супроводження до настання строку повернення коштів та після моменту погашення кредиту.

9. Тенденції розвитку кредитування в Україні протягом 2011 року зазнали значних змін. Після динамічного зростання протягом семи років у звітному році відбувалося поступове уповільнення темпів зростання кредитування у річному обчисленні і за підсумками 2011 року вперше зафіксовано зменшення залишків за кредитами, наданими резидентам – на 1,5%. Основною причиною цього було зменшення ресурсної бази банків внаслідок продовження відпливу коштів з банківської системи та обмеженого доступу до зовнішнього фінансування.

10. Кредити, надані юридичним особам, протягом 2011 року зростали, але повільнішими темпами, ніж у 2010 році. Їх залишки збільшилися за звітний рік на 4,2%. Це більшою мірою було пов'язано як із дефіцитом коштів у окремих банків, так і з погіршенням фінансового стану підприємств.

11. За 2011 рік обсяги кредитів, наданих фізичним особам банками скоротились на 12,5%. Основними причинами цього було погіршення платоспроможності населення (зменшення їх реальних доходів), наявність значних фінансових ризиків, існуюча заборгованість за раніше отриманими кредитами та посилення вимог банків щодо оцінки кредитоспроможності клієнтів.

12. Підтвердженням неефективності кредитних операцій банків є стрімке збільшення прострочених кредитів. Так, в Україні збільшується частка та обсяг проблемних кредитів. На початок 2010 року проблемними вважалися тільки 2,3% від усіх кредитів на суму. На 1 січня 2011 року частка проблемних кредитів в сукупному обсязі наданих українськими банками позик склала 9,4%. І цей процес, на нашу думку, наростатиме, якщо не поліпшиться кредитна дисципліна у країні в цілому.

13. Різке погіршення якості кредитного портфеля протягом 2010-2011 років загрожує ліквідності і прибутковості банків. За 2011 рік збитки у банківській системі склали 28 млрд. грн.

14. Традиційно незначний рівень «поганих» боргів мають державні банки. За даними річного звіту на 1 січня 2011 року частка прострочених кредитів в

«Ощадбанку» становила 3%.

15. Незважаючи на дуже скрутне становище в країні, а саме несприятливу як економічну, так і політичну ситуацію як в країні, так і в банківській системі, кредитування фізичних осіб ВАТ «Ощадбанк» все ж таки проводиться.

16. Отже це ще раз підтверджує те, що є перспективи для розвитку кредитування в Україні, тільки для цього необхідні зусилля не тільки з боку самих банківських установ, а й з боку держави у вигляді певних пільг як для самих банків, так і для окремих позичальників.

17. Одними з найперспективніших напрямків банківського кредитування підприємств є кредитна лінія, овердрафт і контокорент.

18. У випускній кваліфікаційній роботі розглянуто основні етапи фінансово-економічної кризи, що розгорнулася в Україні в другій половині 2010 – на початку 2011 року. Визначено негативний вплив окремих елементів кредитного механізму на кредитне забезпечення реального сектору економіки. Зокрема:

- завищена цінова політика на кредити для реального сектора економіки. Основними причинами цього є залучення коштів, заощаджених населенням за завищеними відсотками по депозитам, стрімке зростання вартості кредитних ресурсів іноземного походження;

- нераціонально використовується для регулювання грошово-кредитної політики такий інструмент, як облікова ставка;

- кредитування в іноземній валюті позичальників як юридичних, так і фізичних осіб, у яких немає валютної виручки, веде до зниження якості такого кредитного портфелю, а населення і компанії – до штучного банкрутства;

- більшість банків намагаються вкласти гроші не в інвестиції, а в споживче кредитування.

19. Проаналізувавши елементи кредитного механізму та їх впливу на розгортання фінансово-економічної кризи в Україні та світі можна зробити висновок про некоректне використання таких елементів саме в Україні.

20. Щоб запобігти банківській кризі, НБУ доцільно прийняти низку додаткових рішень, а саме: покращити законодавче забезпечення кредитування, встановити принципи рефінансування банків та знизити облікову ставку.

21. Однак, як показує практика, будь-які заходи повинні зважуватися на можливі наслідки дії кожного з елементів кредитного механізму.

Доповідь завершено, дякую за увагу!

РОЗДІЛ 9
ГРАФІК НАПИСАННЯ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
СТУДЕНТАМИ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ», МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «БАНКІВСЬКА
СПРАВА» НА 20__-20__ Н.Р.

№ з/п	ЗМІСТ ЕТАПІВ	Терміни
1.	Затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	до 01.11.202__
2.	Написання теоретичної частини випускної роботи (1 розділ роботи)	до 01.03.202__
3.	Написання аналітично-розрахункової частини випускної роботи (2 розділ роботи)	до 20.05.202__
4.	Написання проектної (конструктивної) частини випускної роботи (3 розділ роботи)	до 01.09.202__
5.	Представлення чорнового варіанту випускної кваліфікаційної роботи, перевірка та внесення змін керівником	до 01.10.202__
6.	Доопрацювання зауважень та представлення чистого варіанту випускної роботи. Підготовка супроводжуючих документів	до 20.10.202__
7.	Перевірка випускної роботи на оригінальність тексту у системі «Антиплагіат»	до 01.11.202__
8.	Оформлення випускної роботи та отримання до допуску до захисту	10.11.202__
9.	Подання випускної роботи на захист в державну екзаменаційну комісію	до 16.11.202__

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вимоги до оформлення дипломних робіт за освітньо-кваліфікаційними рівнями “спеціаліст” і “магістр” / за ред. Г. П. Журавля. Тернопіль : ТНЕУ, 2007. 36 с.
2. Дзюблюк О. В., Чайковський Я. І. Магістерські і дипломні роботи: написання, оформлення, захист : навчальний посібник. Тернопіль : Економічна думка, 2008. 152 с.
3. Загальні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів / за ред. доц. М. І. Шинкарика. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 60 с.
4. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ВД “Професіонал”, 2004. 216 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Кондор, 2003. 192 с.
6. Лебединська Л. І., Кустовська О. В. Методичні вказівки з підготовки та захисту магістерських робіт слухачів освітньо-професійних програм підготовки магістрів. Тернопіль : “Економічна думка”, 2001. 40 с.
7. Про вищу освіту : Закон України від 01.09.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 18.01.2019).
8. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Дата оновлення 12.01.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>. (дата звернення: 24.01.2019).
9. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2002. 295 с.

Навчально-методичне видання

ДЗЮБЛЮК Олександр Валерійович

ЧАЙКОВСЬКИЙ Ярослав Іванович

**МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ І НАПИСАННЯ
ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ
РОБІТ**

методичні вказівки

для здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня

з банківської справи

Підписано до друку 12.10.2020 р.
Формат 60x90/8. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Ум.-друк. арк. 5,06. Обл.-вид. арк. 5,72.
Зам № _____. Тираж 30 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК №3467 від 23.04.2009 р.
Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ЗУНУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль, 46020
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua

